

TEOZÓFIA

Bevezetés az Ősi Bölcsességbe

Írta: John Algeo

**Fordította:
Miskolczi Gábor**

Nagyiday Adrienne, Szabari János (1., 2., 11. fejezet)
és D.A. (5. fejezet)
fordításának felhasználásával

Ábrák: Tóth Viktória

**Magyar Teozófiai Társulat
Sziddhártha Alosztály
2008.**

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	4
1. MI A TEOZÓFIA?	7
2. AZ ÓSI BÖLCSESSÉG A MODERN VILÁGBAN.....	15
3. EGYETEMES TESTVÉRISÉG	20
4. AZ EMBERI LÉNY ÉS TESTEI	26
5. A HALÁL UTÁNI ÉLET	32
6. REINKARNÁCIÓ	38
7. KARMA.....	49
8. A GONDOLATERŐ	56
9. A GONOSZRÓL	61
10. AZ ÉLET TERVE ÉS CÉLJA.....	67
11. CIVILIZÁCIÓK FELEMELKEDÉSE ÉS BUKÁSA	79
12. AZ ÓSI BÖLCSESSÉG A MINDENNAPI ÉLETBEN.....	85

Ábrajegyzék

1. ábra: Az emberi lény összetevői	25
2. ábra: Reinkarnáció	37
3. ábra: A karma.....	48
4. ábra: A Lélek evolúciója.....	66
5. ábra: A három Élethullám.....	71
6. ábra: A kozmikus lant hét húrja - az anyag hét síkja	84

BEVEZETÉS

A bőség és fizikai kényelem korát éljük. Nagy autókkal járunk, hosszan csevegünk mobil telefonunkon, DVD-kkel szórakoztatjuk magunkat, gyakrabban eszünk étteremben, mint odahaza és születésünk jogán elvárjuk, hogy részesüljünk minden jóból, amit az élet nyújthat. Mégis, sokan közülünk elégedetlenek és lélekben üresnek érzik magukat. Mi hát a baj?

Hiányzik valami az életünkből? És ha igen, talán még többre lenne szükségünk abból, amiben már így is dúskálunk? Vagy talán valami alapvetően másra volna szükségünk? Talán másképpen kellene a minket körülvevő világra és benne saját magunkra tekinteni? Talán szükségünk lenne rá, hogy érezzük, értelme, célja van létünknek, bár ennek semmi köze sincs a gépekhez, kényelemhez? Szükségünk lenne rá, hogy tudjuk, mi az, ami valóban fontos az életben, és a bizonyosságra, hogy ez a tudás - és a készség, mellyel a gyakorlatba is átültethetjük - megszerezhető számunkra?

Figyelemre méltó sikereket értünk el a fizikai törvényszerűségek kihasználása terén. A rádió, televízió, radar, számítógépek, Internet, és mindenféle elektronikus eszközök segítségével legyőztük a távolságokat és az időt. Az utazás terén példátlan hatékonyságot és gyorsaságot értünk el – még a távoli űrbe is eljuttattuk eszközeinket. Nagyszámú bonyolult berendezés kering Földünk körül, melyek olyan eseményekről és jellemzőkről értesítenek minket, amikről különben mit sem tudhatnánk, vagy üzeneteket juttatnak el egyik féltekéről a másikra pillanatok alatt.

Joggal lehetünk büszkék ezekre az eredményekre amelyek olyan nyilvánvalóan bizonyítják az emberiség értelmes, kitartó törekvését, hogy felfedjük világegyetemünk felmérhetetlenül gazdag és bonyolult titkait, és kimeríthetetlen erőit a magunk számára hasznosítsuk. Az efféle eredmények eléréséhez a pontosság és alaposág elengedhetetlen követelmény, a személyes érzelmek pedig a műszaki haladás szempontjából lényegtelenek.

De ha a mindennapi életre tekintünk, már egy egészen más történetet látunk. A többi emberrel fenntartott kapcsolatainkban, saját egészségünk vonatkozásában, munkánk és szabadidőnk eltöltése tekintetében már nem figyelhető meg ugyanez az értelem és tárgyyszerűség. De miért nem? Lehet, hogy az élet lényegénél fogva nem lehetünk olyan alaposak, mint ahogy a fizikai folyamatok mérésében vagyunk. Lehetséges, hogy az élet folyamata gyökeresen eltér a tudományétól és a technológiáétól, mivel másféle nézőpontot és másféle megközelítést igényel a világ felé. Minden tudományos és műszaki téren elért eredményünk ellenére valójában még nem próbáltuk megfejteni az élet legfontosabb összetevőinek - születésnek és halálnak, örömnak és bánatnak, szabadságnak és sorszerűségnek – titkait ugyanazzal az elszántsággal, mint amit a fizikai világegyetem felderítésében mutattunk.

Napjainkban a világ zavarba ejtő gyorsasággal változik. Nem csak a tudomány és technika területén, de abban is, ahogyan viszonyulunk hozzájuk. Új és újabb tudományos felfedezések találják meg helyüket az emberi tudás térképén, új filozófiai elvek próbálnak maguknak helyet találni az emberek elméjében. Különös és riasztó gondolatok kerülnek felszínre a vallások körében. A pszichológia terén végzett kutatások kezdik fellebbenteni a fátylat az emberi tudat kifinomult, felmérhetetlenül nagy birodalmáról. A hangsúly-eltolódások, a normálisról, a kiegyensúlyozott világról alkotott fogalmaink átértékelődésének korát éljük.

Hagyományos, megszokott, de szűkre szabott hiedelmeink világából kikerülhetetlenül belesodródunk ebbe a változás-örvénybe, ahol összezavarodottnak és elveszettnek érezzük magunkat. A tanok, amelyeket nem kérdőjeleztünk meg korábban, már nem segítenek az eligazodásban, és a fizikai világegyetemről szerzett új ismereteink sem kínálnak biztos kapaszkodót. Életünk értelme és irányultsága, saját természetünk jobb megismerése után kutatunk, maga az élet nagy és legfontosabb rejtélyeibe való betekintésre vágyuk. Ösztönösen érezzük, hogy a dolgok legmélyén kell legyen valami alapvetően örök és igaz, valami olyan, ami átvészeli minden fejlődéssel összefüggő változást, melynek mindeme változások csak kifejeződései.

Ez a teozófiai bevezető tananyag abban a reményben készült, hogy segítheti a tanulmányozókat meglegelni a lényegét az élet zűrzavarában. Ez az írás egy közel 60 esztendővel ezelőtt Emogen S. Simons által készített, majd második kiadásában Virginia Hanson által szerkesztett tananyag átírt változata. Célja pedig az, hogy megőrizze a tanulmányozók sok nemzedéke számára hasznot és szellemi élvezetet nyújtó eredeti anyag jellemzőit és megközelítését, miközben igazodjék a mai kor ízléséhez és ismereteihez.

Jelen sorok írójának véleménye megegyezik elődeiével abban, hogy a teozófia áthághatatlan alaptörvényeken alapul, és ezért lényegében időtlen. Azonban míg maguk az elvek változatlanok maradnak, megjelenítési módjuk elválaszthatatlanul összefügg az emberi érzékenység és tudás szintjével, ezért minden generáció számára a kornak megfelelő fogalmakkal kell azt kifejezni. Az elmúlt korszakok során ugyanezeket az elveket tanították újra és újra, mindig olyan módon, mely leginkább megfelelt az adott kor szükségleteinek és tudásszintjének. Ezért a jelen korban, az új millennium korai éveiben szükségessé vált az elvek átalakított, újbóli kinyilvánítása.

A Teozófiai Társulat egyik alapítója, H. P. Blavatsky így írt: „A teozófia a határtalan, mindent felölelő szeretet, igazság és bölcsesség óceánja kisugárzásának földi visszatükröződése... A Teozófiai Társulat azért alakult, hogy megmutassa az emberiségnek eme óceán létezését.” Magától értetődik, hogy e „határtalan óceán” megismertetése nem a Teozófia Társulat kizárólagos joga, hiszen ez mindenütt jelen van és mindig is hozzáférhető volt a merész kérdéseket megfogalmazó elme számára. Azonban némely alapvető gondolatának kifejtése a teozófiai irodalomban részletesebben található meg, mint máshol, emellett mindent átható természete összefüggő rendszerként való bemutatása is jobban felismerhető a teozófiában, ami jelen korunk elvárásai közepette különös jelentőséggel bír. Ezért e tananyag mostani kiadását is a nélkül ajánljuk fel a tanulmányozóknak, hogy a végső igazság birtokosai dogmatikus kinyilatkoztatásának próbálnánk azt feltüntetni.

Ilyen keretek között csak a legalapvetőbb ismeretek közölhetők. A tanulmányozóknak emlékeznie kell arra is, hogy az itt átadott magyarázatokat megfontolásra érdemes feltevéseknek szánjuk, nem pedig véglegesen érvényes megfogalmazásnak a számos különböző tárgykör bármelyikére nézve. Mivel vizsgált területeink a metafizika (vagyis a fizikain túli) körébe tartoznak, nem bizonyíthatók laboratóriumi kísérletekkel, és nem szükséges cáfolhatatlannak tekinteni őket. Am ha igaznak hangzanak, és a tanulmányozó saját tapasztalatai megerősítik őket, akkor fényt deríthetnek számos, más módon megmagyarázhatatlan jelenségre, és ismeretük javunkra válhat az élet útján való további haladás során. E könyv tanulmányozása közben megszívlelendők Kahlil Gibran Önismeret című munkájának alábbi sorai:

Ne mondd, „megleltem az Igazságot”,
Mondd, „megleltem egy igazságot”.
Ne mondd, „ráleltem a lélek ösvényére”,
Mondd inkább, „az ösvényen járva találkoztam a lélekkel.”

Feljegyzések szerint H.P. Blavatsky egyszer azt mondta, hogy a teozófia nagyszabású, általános érvényű elveinek tanulmányozása egy különleges fajta szellemi erőfeszítést igényel, amely „újabb agyi ösvények kitaposását ” eredményezi. Megszokásokkal béklyóba kötött elménkkel nem mindig könnyű egy ilyen szigorú követelményeket támasztó vállalkozásban részt venni. Ám, ha egyszer túljutunk a tétovázáson és legyűrjük lelkünkben a tehetetlenségi erőt, talán életünk legizgalmasabb kalandjának vágunk neki.

Köszönetem fejezem ki a következő, eme munkában segítséget nyújtó személyeknek:
Adele Algeo, Cecil Messer, Shirley Nicholson, Ananya Rajan és Donna Wimberley.

J. A.

1. MI A TEOZÓFIA?

Gondolkodott valaha az élet nagy kérdésein?

Ki vagyok én valójában?

Miért így működik a világ?

Honnan jöttem?

Mivégre vagyok a Földön?

Mi lesz holnap?

Mikor találok választ ezekre a kérdésekre?

Ha Ön eltűnődött már ezeken és más hasonló, nyilvánvalóan megválaszolhatatlan kérdéseken, akkor gratulálunk Önnek. Eredendő kíváncsisága azt bizonyítja, hogy az emberi fajhoz tartozik. Mi, emberek mindig is érdeklődtünk önmagunk és a minket körülvevő világ iránt. Ez a kíváncsiság leginkább a kicsi gyermekeknél figyelhető meg, akik folyton „micsoda” és „miért” kezdetű kérdéseiket hajtogatják. Korunk előrehaladtával megtanulunk együtt élni tudatlanságunkkal, és nem kérdezzük többé ilyeneket – legalábbis nyíltan nem. De miután embernek születtünk, szenvedélyes érdeklődésünket a dolgok lényegének megértése iránt soha nem feledhetjük el teljesen.

Ennek az érdeklődésnek köszönhető, hogy életünk végéig önmagunk felfedezésén és megismerésén munkálkodunk. Az emberi faj számos nevet alkalmaz önmaga megnevezésére. A biológusok a *homo sapiens*, „intelligens ember” szakkifejezéssel illetnek minket, de nevezhetjük magunkat *homo jocosus*nak, „játékos embernek”, vagy *homo loquax*nak, „beszédese embernek”, vagy éppen *homo faber*nek, „dolgozó embernek”. Ugyanilyen találó a *homo quaeritans*, „kutató ember” elnevezés is.

Az elmúlt korok során az ember számos módon próbálta megválaszolni a benne felmerült kérdéseket, hogy a rejtélyek végére járjon. A három legfontosabb módszer a tudomány, a filozófia és a vallás. Mindhárom a saját alaptételeiből indul ki, és saját módján talál válaszokat a kérdésekre, emiatt néha úgy tűnik, hogy a három irányzat egymásnak teljesen ellentmond. Mivel azonban mind a három az élet nagy kérdéseire keres választ, a válaszok valójában nem különbözhetnek egymástól túlságosan. Meg kell értenünk, hogy miből adódnak az egyes különbségek, és hogyan találjuk meg a különböző megközelítések mögött meghúzódó közös igazságot. Ez pedig a teozófiához és a Teozófiai Társulathoz vezet el minket.

A teozófia és a Teozófiai Társulat

Bár a teozófia és a Teozófiai Társulat kapcsolódnak egymáshoz, mégis két külön dolgot jelentenek.

A teozófia nem más, mint az élet nagy kérdéseinek megválaszolására tett kísérlet, mégpedig a tudomány, a filozófia és a vallás megközelítési módjainak egybeolvasztása révén, ám anélkül, hogy ezek alaptételeit vagy válaszadási

módszereit átvenné. A teozófia saját alaptételeket és válaszadási módszereket használ, ugyanakkor átveszi más irányzatokból azt, ami értékes és igaz.

A teozófia nagyon új és mégis ősi irányzat egyben. Új, mivel eligazítást nyújt az önmagunkat és a ma minket körülvevő világot érintő kérdéseinket illetően, azonban mégsem ad mindenre alkalmazható, egyszerű, de csak részleges válaszokat, sokkal inkább egy új nézőpontot kínál számunkra a vizsgálódáshoz, egy alapot, amelyre saját válaszainkat építhetjük.

A teozófia ugyanakkor ősi tudomány, mivel olyan alapelveket vall magáénak, amelyeket már régmúlt korok bölcsei is tanítottak szerte a világon. Ezeket az alapelveket sokféle néven emlegetik. Indiában *Brahmavidyának*, a „végső valóság bölcsességének”, vagy *Sanatana Dharmának*, az „örök tanításnak” hívják. A judaizmus *Kabbalah*ként, vagyis „kapott tanításként” ismeri. Kínában a neve *Tao Hsueh*, az „út tanítása”. Az iszlám *szufizmusként*, a „gyapjút viselők (tiszták, bölcsek) tanításaként” emlegeti, míg a keresztények a *Prisca Theologia* „ősi gondolatok az isteni dolgokról” nevet adták neki. De nevezik még *Bölcsesség Tradíciónak*, *Örök Filozófiának*, *Titkos Tanításnak* és *Ősi Bölcsességnek* is.

A *teozófia* kifejezés két görög szó, a *theos* (isteni) és a *sophia* (bölcesség) szavak összetételéből származik. A teozófia azonban nem egy olyan gondolatrendszer jelent, amelyet egy felettünk uralkodó istenség írt elő számunkra, hanem azt az „Isteni Bölcsességet” jelenti, amely minden emberi lélek potenciális és egyetemes sajátossága, és amelynek létezésére a fejlődés során fokozatosan derült fény. Ez az „Isteni Bölcsesség” készlet minket arra, hogy kiderítsük, kik vagyunk, és választ keressünk a többi nagy kérdésre is.

A *teozófia* kifejezést az angol nyelvben először 1650-ben használták régi bölcsek tanításainak megnevezésére, majd Ammonius Saccas és Plotinus gondolatait kezdék így nevezni, akik az időszámításunk szerinti 3. évszázadban alapították meg a neoplatonista iskolát az egyiptomi Alexandriában. Az ő értelmezésükben a teozófia azt az isteni tudományt jelentette, amely megmagyarázza a görög misztériumokba beavatottak tapasztalatait. A kifejezést később a protestáns misztikus, Jakob Böhme, valamint a korai angliai svédborgiánusok, és más, spirituális témákkal foglalkozó, XVII. és XVIII. századi írók is átvették. Olyan gondolati iskolákra alkalmazták, mint például a pitagoreizmus, a gnoszticizmus, a hermeticizmus, az alkímia, az Advaita Vedanta és a Mahayana buddhizmus, valamint olyan filozófusokra, mint a cusai Nicholas (1401-64), Paracelsus (1490-1541) és Giordano Bruno (1548-1600).

A Teozófiai Társulat megalakulása (1875) óta azonban a kifejezést sokkal szélesebb értelemben használjuk. A Társaság az alábbi három célt tűzte ki maga elé:

1. Megalkotni az emberiség egyetemes testvériségének egyik magvát nemzetiségi, vallási, társadalmi osztálybeli, nemi és faji megkülönböztetés nélkül.
2. Támogatni a vallások, bölcseségek és tudományok összehasonlító tanulmányozását.
3. Kutatni a természet még fel nem ismert törvényeit és az emberben rejlő erőket.

Ezen célok megvalósításához a Társulat a teozófiának nevezett Ősi Bölcsesség jelenkori tanításait ajánlja tanulmányozni. A Teozófiai Társaság, amelyről a 2.

fejezetben bővebben is szó esik, nem kívánja meg tradicionálisan testvéreknek nevezett tagjaitól, hogy a teozófiai tanítások mindegyikét vagy akár egyet is közülük feltétel nélkül elfogadják. A Társaság jelmondata szerint „Nincs magasztosabb vallás az igazságnál”. A vallás szó ebben az összefüggésben nem egyházakat, hanem gondolatrendszereket, illetve elgondolásokat jelent – köztük a Társulat fentebb említett teozófiai tanításait is.

Bár a legtöbb teozófus egyetért a teozófia alapvető téziseit és eszményeit illetően, szabadságukban áll bármelyiket elutasítani, illetve kedvük szerinti tartalommal ellátni azokat. A tagság elnyeréséhez nem kell mást tenni, mint magunkénak vallani a Társaság céljait. Mindezek ellenére a Társaság mégis olyan életszemléletet képvisel, amely figyelemre méltóan teljes igényű, koherens és időtlen; méltó jelenkori összegzése az ősi Bölcs Hagyománynak, amely segítségével elégedett és eredményes életet élhetünk, felfedezhetjük saját belső természetünket, és hozzájárulhatunk ahhoz, hogy a világ élhetőbb helyé váljon.

Igaz ugyan, hogy ez a bölcsesség az évszázadok hosszú sora alatt különféle neveken és nyelveken fogalmazódott meg, lényege mégis végig változatlan maradt, függetlenül a különböző előadásmódoktól és változatos megjelenési formáktól. Különösen nagy figyelmet szentel a testvériség eszméjének és annak parancsolóan szükségszerű gyakorlásának, de betekintést enged a minket körülvevő megmagyarázhatatlan jelenségek természetébe is, valamint elősegíti, hogy a bennünk szunnyadó képességeket továbbfejlesszük, és megteremti a vallás, a filozófia és a tudomány belső harmóniáját.

A teozófia, mint vallás

Isten tanítókat küld minden népnek
Minden kor és minden égtáj iránt
Oly üzenettel, melyet ésszel felér
S nem adja az Igazság szép nevét
Egyetlen nemzet birtokló kezébe.

James Russell Lowell (1819-1891)

A világ bővelkedik vallásokban, mindegyik különböző embertípust szólít meg különböző időben. A vallás szó mai alakja sok nyelvben a latin *religio* szóra vezethető vissza, melynek jelentése „visszautalni”. A vallások különböző módon közelítik, „viszik vissza” követőiket a létezés eredeti forrásához, bárminek nevezzük is azt: az Abszolút, Isten, Isteni Valóság vagy hasonló.

A teozófiát a „Bölcsesség Vallásának” is szokás nevezni, mert rámutat arra is, hogy mi módon vagyunk összekötve ezzel a forrással. A teozófia azonban nem vallás. Nem vallja azt magáról, hogy teljes és végleges igazságokat nyilatkoztat ki, mint ahogy az Isteni Bölcsességre nézve sem fogalmaz meg kizárólagosan érvényes értelmezést. A teozófia azt állítja, hogy a dolgok, köztük az emberi elme is, folyamatosan fejlődnek. Mindannyian egy befejezetlen világban élünk, mi magunk is azok vagyunk, így az egyes dolgokról összegyűjtött tudásunk sem lehet soha teljes, mindig van mit

hozzátenni. Mindannyian saját fejlődési utunk közepe táján járunk, tehát bőven van még felfedezni valónk.

A teozófia nem köt minket semmilyen hithez, inkább az emberi élet értelmét és teljességét kutató örök küldetésünk beteljesítését segíti elő a maga nyitott és dogmáktól mentes módján. Ugyanakkor a világon fellelhető vallások is módszereket kínálnak ehhez a küldetéshez, tehát a teozófia vizsgálati körébe tartoznak.

A teozófia tiszteletben tartja az Isteni Bölcsességet, mint a vallásos tanítások alapjául szolgáló dolgot. Nem óhajt senkit eltéríteni az általa gyakorolt vallástól, sokkal inkább racionális alapra próbálja hozni az egyes vallások mélyén rejlő igazságot és szertartásokat. Annie Besant, a Társaság második nemzetközi elnöke igen találóan fogalmazta meg a teozófia álláspontját a kérdést illetően: „a teozófia nem azt kéri, hogy vedd el a vallásodat, hanem hogy *élj* aszerint.”

A teozófia, mint tudomány

A teozófiának van tudományos aspektusa is, gondoljunk csak arra, hogyan viszonyul a megfigyeléshez, a kísérletezéshez, a feltevések kimunkálásához és azoknak vizsgálatához. Természetesen a teozófia és a tudomány között alapvető különbségek vannak. A tudomány azokra a területekre korlátozódik, ahol számszerűsíthető és vizsgálható eredményeket lehet kimutatni ismételhető, ellenőrzött és objektív kísérletek során. A teozófia is módszerei között tartja számon a kísérletezést, viszont gyakran sokkal szubjektívebb módon és inkább a dolgok milyenségét kutatva alkalmazza. Ennek ellenére meglehetősen módon a teozófiai irodalomban megjelenő fogalmak a modern tudománnyal egyre több párhuzamot mutatnak.

A tudományos gondolkodás azt vizsgálja, hogyan működik a világ fizikai szinten, és legfőbb jellemzője, hogy személytelenül kutat az igazság iránt. Azonban ma már valószínűleg minden valamire való tudós egyetértene az egykori keleti bölccsel abban, hogy „minden nagy fizikai felfedezés egy nagyszerű sejtéssel kezdődött”. A teozófia ezeket a „nagyszerű sejtéseket” is vizsgálja, amelyek közül nem egy olyan elemekkel is rendelkezik, amelyek túl vannak az objektív bizonyíthatóság határán. Viszont ha igazak, akkor mindannyian bizonyítani tudjuk, akik hajlandóak vagyunk az életünket laboratóriumként vizsgálni.

A tudomány etikai kérdésekkel nem foglalkozik, bár a felelősségteljes tudósok annál inkább. A tudás hatalom, amelyet jó és rossz célokra egyaránt fel lehet használni. Ezt egyrészt a betegségek ellen felfedezett gyógymódok, másrészt a hadviseléshez használt pusztító fegyverek bizonyítanak. A teozófia utat mutat a belső tudás megszerzéséhez, ugyanakkor azt is megtanítja: ez a tudás csak azok számára érhető el biztonságosan, akiknek tettei, gondolatai és vágyai bizonyítják, hogy képesek az emberiség jólétét személyes érdekeik elé helyezni. Az önfejlesztés és az önuralom együtt kell járjon a tanulással és a tudás kibővülésével, hogy közben mind a magunk, mind a világ biztonsága szavatolható legyen.

A teozófia, mint filozófia

Más megközelítésben a teozófia filozófia, mert logikus magyarázatot ad a világegyetem és törvényeinek működésére, csakúgy, mint az emberiség eredetére, evolúciójára és rendeltetésére. H.P. Blavatsky 1888-ban az Amerikai Teozófus Kongresszusnak küldött levelében írta: „A teozófia a dolgok racionális magyarázatát tűzte ki céljául, nem pedig a dogmákét”. Ez azt jelenti, hogy a teozófia nem hiteen alapuló rendszer, hanem módszer, amellyel magyarázatot kereshetünk a dolgok működésére – filozófia. A teozófia olyan magyarázatokkal szolgál, amelyeket sem a tudomány, sem a vallás területe nem érint. Úgy tartja, hogy a világegyetem egységes, rendezett és tervszerű, az anyag a fejlődés és az élet eszköze, a gondolat teremtmény, amelyet képesek lehetünk eredményesen felhasználni, és a bennünket érő öröm és szenvedés hatására fejlődik a jellemünk és képességeink, így válunk bölcsé, együttérzővé és hatalmassá.

Leszögeztük, hogy a teozófia tartalmaz vallásos, tudományos és filozófiai elemeket is, de az igazság ezen három megközelítési módja, ha megfelelően alkalmazzák, nem mond ellent egymásnak, sőt végső soron egymásba olvadnak. Ezek az univerzum igazságai felderítésének három különböző módja, és ami egyszer vallás vagy filozófia, tudománnyá lesz egy más korban. Ahogy az angol tudós, John D. Barrow fogalmaz:

„Ma a fizikusok azt az atomelméletet fogadják el, mely szerint az anyagok ugyanazokból az elemi részecskékből épülnek fel, miután ez a nézet jól alátámasztható bizonyítékokkal. A világ minden egyetemén ezt tanítják. Csakhogy ezt az elméletet már a korai görög filozófiai, misztikus és vallási iskolák is feltételezték - bármiféle bizonyíték nélkül... Az atomelmélet filozófiai elképzelésként jött létre, amely a korabeli 'tudományosnak' tartott módszerekkel köztudottan nem bizonyítható, később mégis a fizika alappillére lett. Kénytelenek vagyunk azt feltételezni, hogy ma is vannak bizonyos, a mai ismeretek szerint megalapozatlannak tekinthető fogalmak, amelyek a jövőben a tudományos világnézet szerves részévé fognak válni.” (*Theories of Everything*)

A teozófia néhány alapvető fogalma

A teozófia – mind vallásos, mind tudományos, mind pedig filozófiai aspektusait tekintve – az alábbi fogalmak tisztázásával foglalkozik:

- A végső valóság egységes egész – mindent magába foglaló, személytelen, megismerhetetlen és leírhatatlan.
- Az univerzum, amelyben élünk, többretegű, sokféle, állandóan változó, viszonylagos (ami azt jelenti, hogy minden részének jelentősége és értéke csak más részekhez viszonyítva mutatkozik meg) és illuzórikus vagy „mayavikus” (azaz a valóság különbözik megjelenési formájától).
- A végső valóság minden tudat, anyag és energia forrása. Ez az a három dolog, amely a megnyilvánult világegyetemet felépíti, és megtalálható minden lényben és részecskében. Nem létezik élettelen, tudat nélküli anyag.

- A világegyetem és benne minden létező dolog a végső valóság kivetülése vagy kifejeződése, nem pedig valamilyen megszemélyesített teremtmény semmiből létrehozott teremtménye.
- Az univerzum örökkévaló, ám benne – periodikusan - számtalan világ nyilvánul meg.
- Az univerzumot áthatja egy kollektív értelem, egy kozmikus elme, amit az univerzumban található minden létező különböző mértékű tudatossággal fejez ki.
- A fizikai világegyetem, amelyet ismerünk, csupán egy aspektusa (megközelítési módja) a teljes univerzumnak, amelyben a létezés sok síkját, mezőjét vagy dimenzióját tartalmazza, ezek az egészen együtt létező, egymást átható és kölcsönhatásban lévő aspektusai. A mi Naprendszerünkben létező hét sík közül az emberek elsősorban a három legalsó (fizikai, érzelmi és mentális) szinten működnek.
- Az univerzum és minden benne található dolog rendezett, meghatározott hosszúságú ciklusokban követi egymást a tevékenység és nyugalmi állapotok váltakozásával, amit az ok-okozat (vagy karma) egyetemes vezérlőelvé irányít. Az emberi életben ez a ciklikusság fejeződik ki többek között az ismétlődő újraszületések vagy reinkarnációk ismétlődésével.
- A fejlődésnek - amely egy belső és értelmes vezetés eredménye, ami a személyes erőfeszítéseken keresztül fejeződik ki – célja van és egy terv szerint halad.
- Fizikai formánk fejlődik, de ugyanígy az univerzummal kapcsolatos tudatos ismeretünk, valamint a miénket is magába foglaló, minden élet alapvető egységével kapcsolatos spirituális tudatosságunk is.
- Összetett lények vagyunk: rendelkezünk sok egymástól függetlenül fejlődő alaptulajdonsággal, melyek kiteljesítése a fejlődés egyik célja. Mind önmagunkban, mind az univerzumban hét ilyen alaptulajdonságot lelhetünk fel.
- Létezésünknek három szintje van: (1) az átmeneti, egy életre szóló személyiség; (2) a tartós, fejlődő egyéniség, amely újjászületik, és (3) egy szikra, mely a végső valóság közvetlen kiáradása. Fejlődésünk hajtóereje ennek a három aspektusnak az integrálása.
- A fejlődés öntudatlan impulzussal (sugallattal) kezdődő folyamatának fokozatosan tudatos folyamattá kell válnia, amit a fejlődő lények szabad akarata és állandóan növekvő öntudatossága irányít. Az emberi lények tudatos részvételét a fejlődési láncban általában az ösvényen haladással szimbolizáljuk.
- Az univerzum fejlődő lényének értelmi szintje lehet alacsonyabb vagy magasabb az emberi lényeknél, akik közül néhány legfejlettebb (Mesterek vagy Adeptusok) a kevésbé fejletteket segítőként vagy vezetőként szolgálhatja.
- Az emberi fejlődés előrehaladásához a kulcs egy személy részéről, hogy ajánlja fel magát mások szolgálatára, amit nevezhetünk altruizmusnak is – a testvéri egység felismerése és elfeledkezés a személyes elkülönülésről.
- A fájdalom, a kegyetlenség és a teljesítetlen vágyak, amit életünk során megtapasztalunk, a tudatlanság, a kiegyensúlyozatlan cselekedetek, a viszonylagos zavarodottság vagy a változások eredménye, nem pedig egy önállóan létező gonoszé.
- Emberi lények jelenlegi életükben tett egyéni erőfeszítések eredményeként intuitív tudás vagy misztikus tapasztalások útján képesek lehetnek felismerni egységüket a végső valósággal.
- Egybeesések, analógiák, jelentőségteljes kapcsolatok és ismétlődő minták léteznek az univerzum minden jelenségei között. Ezeket a megfeleltetéseket alkalmazva felhasználhatjuk, amit ismerünk - az ismeretlen felfedezésére.

- Minden vallás vagy vallásos filozófia külső megjelenési formája mögött létezik egy belső, vagy ezoterikus tanítás, amely a fentiekben felsorolt elképzeléseket vallja.

Az ilyen alapvető nézetek kifejezésére tett jelenkori erőfeszítés a teozófiai világszemlélet.

A Teozófiai Társulat teljes szabadságot ad minden tagjának, hogy a teozófia tanításait saját kedve szerint magyarázza. Mindemellett a Társulat fő célja, hogy megőrizze és megvalósítsa azt az ősi bölcsességet, amely mind világnézetként, mind pedig az ember önátalakításáról kialakított képként megállja a helyét.

Ez a hagyomány az alábbi alapokon nyugszik:

1. Az univerzum, és minden, ami benne létezik, egy egymással szorosan összekapcsolódó és egymástól függő egészet alkot.
2. Minden létező – az atomtól a galaxisig – ugyanabban az egyetemes, teremtő Valóságban gyökerezik. Ez a Valóság áthat mindent, de a részek összege soha nem azonos az egészszel, mivel a végső valóság túllépi a részek kifejeződését. Megnyilatkoztatja magát a természet tervszerű, rendezett és értelmes folyamataiban csakúgy, mint az elme és a szellem legmélyebb zugaiban.
3. Ha felismerjük minden élő egyedülálló értékét, tisztelni fogjuk az életet, együttérzővé válunk mindenek iránt, osztozni fogunk minden egyén abbéli késztetésében, hogy megtalálja a maga igazságát, és tisztelni fogunk minden vallási hagyományt. Ezen ideálok pedig megjelennek minden ember egyéni választásaiban és felelősségteljes cselekedeteiben.

A teozófia központi kérdéskörei közé tartozik, hogy segítsen másoknak megérteni a dolgok lényegét, valamint hogy a testvériség eszméit terjessze a különböző rasszok, nemzetek, filozófiai és vallási irányzatok között. Ezért a Társaság minden embert - fajától, hitétől, bőrszínétől, kasztjától, nemétől függetlenül - vár sorai közé. A Teozófiai Társulat nem hisz dogmákban, hanem rámutat, hogy különbözőségeinken túl mindannyian egyek vagyunk. Az igazság szeretete, minden élő megbecsülése és az aktív emberbarátság gyakorlása az igazi teozófus ismertetőjegyei.

Ezeket a tanításokat költőibb megfogalmazásban tárja elénk a Fehér Lótusz három igazsága egy késő XIX. századi szimbolikus történet nyomán, amelynek szerzője Mabell Collins, címe pedig „A Fehér Lótusz idillje”:

„Három abszolút igazság létezik, és ezek soha nem veszhetnek el, bár kimondatlanságuk miatt némák maradhatnak.

Az emberi lélek halhatatlan, és jövője olyan távlatokat rejt, melyeknek nagyságát és dicsőségét semmi nem korlátozza.

Az élet lényege bennünk és körülöttünk lakozik, örökkön él és mindig jótékony, nem hallható, nem látható sem nem szagolható, de érzékelhető azok számára, akik vágnak erre.

Minden ember mindenek felett saját maga bírálja, akár tündöklést, akár sötétséget hoz magára; maga kormányozza az életét jutalom vagy büntetés felé.

Ezek az igazságok olyan nagyszerűek, mint maga az élet, és mégis olyan egyszerűek mint a legegyszerűbb ember elméje. Tápláld velük az éhezőket.”

A témához ajánlott, magyar nyelven olvasható írások:

H. P. Blavatsky: [Vallás-e a teozófia?](#)
I. K. Taimni: [Mi a teozófia?](#)
Reicher L.: [Teozófiai panoráma I. Fejezet](#)
Mabel Collins: [A Fehér Lótusz idillje](#)

DVD: Teozófia mindenkinek (egyelőre angol nyelven)

GONDOLATÉBRESZTŐ KÉRDÉSEK

1. Mit jelent a teozófia szó? Mennyi idős a szó, és mennyi idős maga a teozófia?
2. Mit jelent Önnek a Teozófiai Társaság mottója?
3. Milyen értelemben mondhatjuk el, hogy a teozófia vallásos, de nem vallás, tudományos, de nem tudomány, filozofikus, de nem filozófiai irányzat?
4. A teozófia részben azokra az alapvető tanításokra épül, amelyek minden vallás alapját alkotják, és nem tartoznak kizárólagosan egy valláshoz. Meg tudna említeni néhány olyan alapvető dolgot, amelyek mindegyik, vagy sok vallásban jelen vannak, amelyeket Ön is jól ismer, és amelyek Ön szerint kapcsolódnak a teozófiához is?
5. Hogyan foglal állást a teozófia a kereszténységgel, a hinduizmussal, a buddhizmussal és más vallásokkal kapcsolatban? Mi az Ön véleménye ezekről a vallásokról?
6. A fejezet tartalma alapján Ön szerint melyek a teozófia legjellemzőbb tanításai?
7. Hogyan kapcsolódik a Teozófiai Társaság három célkitűzése magához a teozófiához?
8. Tegyük fel, hogy egy barátja, aki nem tud semmit a teozófiáról, megkérdezi Öntől, hogy mi ez. Ön mit válaszolna?

2. AZ ŐSI BÖLCSESSÉG A MODERN VILÁGBAN

A teozófia és a Teozófiai Társulat egymással összefügg, de különböző, mint ahogy az előző fejezetben megjegyeztük. A teozófia napjainkban az ősi bölcsesség és a bölcsesség-hagyomány fajunk számára történő kifejezésre juttatása. A következő fejezetekben áttekintünk néhányat részletesen ennek a bölcsesség-hagyománynak az alapvető fogalmaiból. Ebben a fejezetben megvizsgáljuk a Teozófiai Társulatot, mint szervezetet, megnézzük, hogyan közvetíti (adja át) a bölcsesség-hagyományt úgy, hogy az hozzáférhető közülünk mindenki számára, hogy felhasználjuk azt keresésünk során életünk megértéséhez és átalakításához.

A Teozófiai Társulat története

A Teozófiai Társulatot 1875-ben New York Cityben alapították néhányan, akik közös érdeklődésből gyűltek össze megvitatni az ősi bölcsesség témáit, a körülöttünk levő természet megmagyarázatlan rejtélyeit, és hogy következtetéseket vonjanak le ezekről a dolgokról a kor embere számára. A társulatot alapítók vezetője Helena Petrovna Blavatsky és Henry Steel Olcott volt, akik magukat „teozófus ikrek”-nek nevezték, a miatt a közeli testvéri viszony miatt, ami kialakult közöttük.

Helena Petrovna Blavatsky orosz nő volt, aki amerikai állampolgárságot kapott. Anyai ágról orosz nemesi családból, apai ágról orosz katonatiszti családból származott. Édesanyja író volt, mondhatnánk Oroszország George Sand-ja, azok miatt a szociális, tiltakozó elbeszélések miatt, amiket írt. HPB. - ahogy szerette, ha szólítják – fiatal hölgyként férjhez ment, de elhagyta az orosz felső osztályok kényelmes életét, hogy megkeresse az élet misztériumának magyarázatát, körbeutazta a világot a bölcsesség keresése közben. Végül is kapcsolatba került a Bölcsesség Mestereivel, néhány tanítóval, akikkel álmodott és látomása volt róluk gyermekkorától, és akik a hagyományokban, amiknek letéteményesei voltak, képezték és felügyelték őt. Amerikába küldték azzal a céllal, hogy hozzon létre egy magként szolgáló szervezetet, mely bölcsességüket elterjeszti az emberek között.

Henry Steel Olcott jogász volt, aki hazáját szolgálta az Amerikai Polgárháborúban, mint felügyelő felkutatta az ellátásban és beszerzésben történt csalásokat (ezért gyakran hívták Olcott ezredesnek). Lincoln elnök meggyilkolása után tagja volt annak a bizottságnak, ami az ügyet kivizsgálta. Olcottnak változatos pályafutása volt, például alapmunkát adott ki a cukortermő növények műveléséről, és összeállította Amerika történetét. A new york-i újságok tehetséges újságírója volt, és így sok fontos esemény tudósítója. A XIX. század végén a spiritizmus (állítólagos kapcsolat a halott lelkével médiumon keresztül) iránt felfokozott érdeklődés mutatkozott, és (az újságok) néhány jelentős spiritiszta jelenség létezéséről tudósítottak egy vermonti farmról. Olcott ezért Vermontba ment, hogy történetet írjon ezekről a jelenségekről, ahol összetalálkozott HPB-vel, aki ugyancsak azért jött, hogy tanúja legyen a történéseknek, és találkozzon Olcottal.

Blavatsky és Olcott azonnal barátságot kötöttek, és visszatérve New Yorkba, Olcott látogatni kezdte a HPB lakásában tartott összejöveteleket, ahol a beszélgetések

gyakran ezoterikus és exoterikus témákról folytak. Amikor elhatározták, hogy társaságot alapítanak az ilyen jellegű témák további tanulmányozására, Olcottot választották elnöknek és HPB-t titkárnak. Az új szervezetet Teozófiai Társulatlak neveztek el, olyan nevet választva, ami összekapcsolta az új szervezetet egy a távoli múltba - egészen az alexandriai neoplatonikusokig - nyúló történelmi mozgalommal.

A Társulat jó kis publicitást kapott az újságokban, különösen amikor támogatta az első nyilvános hamvasztást Amerikában. Egyik tagjuk, de Palm báró végakarata az volt, hogy hamvasszák el, és kívánságát tiszteletben tartva Olcott elrendezte Amerika első krematóriumának igénybe vételét, amit egy pennsylvaniai orvos saját használatára épített. De Olcott és HPB hamarosan Keletre költözött. Kapcsolatba léptek a buddhistákkal Sri Lankán, a hindukkal Indiában, és készletet éreztek, hogy kiterjesszék a teozófiai munkát ezekre az országokra. Így 1879-ben a két alapító elhajózott Dél-Ázsiába, először Bombayben telepedtek le, de sokat utazgattak, hogy elterjesszék az új társulat munkáját a szubkontinensen. Három évvel később vásároltak egy birtokot, Adyart, Madras mellett (újabbán Chennainak hívják) Dél-Indiában, a társulat nemzetközi épületeinek. Olcott nagyon aktívan vett részt a kizsákmányolt Srí Lanka-i emberek érdekében végzett oktatási és szociális munkában, és a buddhizmus világméretű elterjesztésében (megismertetésében). HPB folytatta intenzív írói tevékenységét, ami végül több mint húsz kötetet tett ki.

A „teozófus ikrek” közül HPB volt az eszme asszonya, ő volt felelős a modern teozófia kialakításáért, de aki az európaiak kíváncsiságának a célpontjává is vált, akik kétségbe vonták képességét, hogy különféle jelenségek gerjesztője lenne. Olcott volt a szervező férfi, aki létrehozta a társulat első nemzedékét, de ő volt a teozófia és az ázsiai társulat fő nyilvános szónoka is. HPB a teozófia ezoterikus aspektusaira összpontosított, Olcott pedig a nyilvános aspektusaira, és arra a szerepre, hogy az hídként szolgáljon a különböző kultúrák és vallások között. Amerikában William Quan Judge, egy másik alapító tag lett a társulat legkiemelkedőbb munkása.

Annie Besant, az angol társadalmi reformer és hírneves szónok lett HPB utódja és a teozófiai gondolkodás karizmatikus vezetője HPB 1891-ben bekövetkezett halála után. 1907-ben Besant követte Olcottot, mint a Társulat második nemzetközi elnöke. Örökbe fogadta és felnevelte az indiai filozófust, J. Krishnamurtit, aki független tanítónak lett, de akinek a tanításai kitörölhetetlenül tükrözik korai teozófiai tapasztalatait. Besant-ra úgy emlékeznek Indiában, mint az oktatás támogatójára, és az indiai önkormányzatiság kezdeményezőjére. Ő volt az első nő és az egyedüli nem indiai nő, akit az Indiai Nemzeti Kongresszus elnökének választottak. Besant után nemzetközi elnök volt többek közt az angol George Arundale és John Coats, a Sri Lanka-i C. Jinarajadasa, az indiai Sri Ram és Radha Burnier.

A Teozófiai Társulat tagjai között volt Abner Doubleday (a baseball legendás alapítója), Thomas Edison (a feltaláló), Frank Baum (az Óz a csodák csodája szerzője), William Butler Yeats (az angol-ír költő), Piet Mondrian (a holland absztrakt festő), Alexander Szkrjabin (az orosz zeneszerző), Mahatma Gandhi (az indiai függetlenségi mozgalom vezetője) és J. Nehru (India miniszterelnöke). A modern gondolkodás sok más vezetőjére hatással volt a teozófia, sokra nagyon mélyen; kiemelkedő példa erre James Joyce, D. H. Lawrence, Maria Montessori és Vaszilij Kandinszkij. A teozófia szerepe a XX. század gondolkodásának kialakításában részleteiben még feldolgozásra vár, de kétségkívül figyelemreméltó fontosságú volt.

A nemzetközi és a nemzeti társulatok

A Teozófiai Társulat nemzetközi épületei még mindig Adyarban vannak, és jelenleg a világ mintegy 70 országában van képvisellete. Az adyari birtok terjedelmes, eredetileg Madras város külső kerületében helyezkedett el, de ma már körülfogja a város. Magába foglalja a legfontosabb hivatali épületet, amelynek története még HPB és Olcott napjaira nyúlik vissza, és sok más építményt. Leadbeater irodáit, lakosztályokat, kifejezetten a nyugati látogatók számára, különböző más lakosztályokat és hivatali épületeket, az Adyari Könyvtárat, amely a világ legkorábbi, pálmalevelekre írt kéziratait tartalmazó egyik legfontosabb gyűjtemény tárháza. A Theosophical Publishing House (Teozófiai Könyvkiadó); az Olcott iskola hátrányos helyzetű gyerekeknek, szociális segítő központ fiatal anyáknak és bölcsőde a gyerekeiknek; állatgyógyászterár, a világ különböző vallásainak templomai; szabadkőműves templom; olyan kertek, mint az Emlékezés Kertje, ahol néhány kiemelkedő teozófus hamvai vannak elhelyezve, és sok más egyéb. Az adyari Bölcsesség Iskolájának egy évben két szemesztere van, amit az egész világból érkezett vendég-igazgatók vezetnek.

A társulat első nemzeti szervezete vagy szekciója az Egyesült Államokban volt, utána jöttek létre más szervezetek a világban. A Teozófiai Társulat amerikai nemzeti központja Olcott nevét viseli az elnök-alapító után, Wheatonban (Illinois) helyezkedik el, Chicago nyugati peremvárosában, 1926. óta.

Az Olcott telep több mint 16 ezer négyzetméteren helyezkedik el egy főépülettel, amiknek az alapkövét 1926-ban Annie Besant tette le teljes szabadkőműves szertartás keretében. Ezt az épületet most L.W. Rogers épületnek nevezik a nemzeti elnök után, aki az építkezést felügyelte, a nemzeti szervezet irodáinak épületei, a nemzeti könyvtár, egy auditorium, előadóterem, meditációs szoba, valamint sok szoba a személyzetnek és a látogatóknak. A birtokon foglal helyet a Theosophical Publishing House (Teozófiai Kiadó) és a Quest könyvesbolt, amiket most Joy Mills épületnek hívnak az azt építtető nemzeti elnök után. Különböző szolgáltató épületek és személyzeti lakások is vannak még itt, továbbá tavacska, kertek, erdőcskék, pázsit, rekreációs és meditációs helyek, labirintus, és Emlékezés Kertje.

Az Amerikai Társulat tevékenysége

A társulati tagság, amely nyitva áll mindazok számára, akik aláírják a három célkitűzést (amit az első részben ismertettünk) két csoportból áll. Az első, a tagság legnagyobb része, a nemzeti és a nemzetközi társulathoz tartozik, de semmilyen kisebb csoporthoz sem. Második, a tagok, akik tartozhatnak egy csoporthoz is, egy alosztályhoz vagy tanulócsoporthoz. Az alosztályok legalább hét tagból állnak, hivatalosan szerveződnek választott tisztségviselővel és rendszeresen végeznek a tagsággal tanulmányozást is és nyilvános tevékenységeket is. A tanulócsoporthoz legalább három tagjuk van, kevésbé hivatalosan szervezettek, kevésbé gyakran találkoznak, mint az alosztályok, és nyilvános tevékenységet csak korlátozottan folytatnak.

Az Amerikai Nemzeti Teozófiai Társulatnak alosztályai vagy tanulmányi csoportjai vannak a nemzet legtöbb államában. De a legnagyobb csoport a nemzeti alosztály, ami levelezéssel működik, és havi tanulmányi hírlevelet küld résztvevőinek, amely a teozófia alapeszméjét és a klasszikus teozófiai irodalmat fedi le. Az amerikai szekciónak szintén van weboldala, rendszeresen frissített információkkal a társulatról és a teozófiáról.

A nemzeti társulatnak van két időszakos kiadványa: a The Quest hozzáférhető nem tagoknak is előfizetéssel, és a The Messenger, mely hírlevél a tagság számára. Készítenek audio- és videokazettákat is. A társulat nemzeti előadókat küld a szerte az országban levő csoportokhoz. Könyveket ad ki a teozófia klasszikusaitól az új munkáig a teozófusokat és másokat érdeklő témákban. A „Quest Books” a Theosophical Publishing House egyik kiadója, aminek sok könyvét közvetlenül a nagyközönséghez irányítja. A társulat a nemzeti központban éves konferenciát és nyári iskolát szervez.

A nemzeti társulat kutató- és kölcsönkönyvtárat is fenntart, amit a nemzeti központhoz hasonlóan Olcott-ról neveztek el -, innen könyveket, hangkazettákat és videofelvételeket lehet kölcsönözni postai úton. A társulat működteti az Olcott Intézetet, ami teozófiai képzést kínál előadások, szemináriumok és műhelyek formájában. A képzéseken részt lehet venni személyesen, a központban évente több alkalommal meghirdetett eseményeken, de az Internet segítségével is elvégezhetőek a tanfolyamok.

A Társulat új tagjai egy levél-sorozatot kapnak, ami bevezeti őket a teozófia lényegébe. A tagok előnyt élveznek az Olcott Könyvtárral folytatott levelezés során, és árendeményt kapnak az Olcott Quest Bookshop-ban történő vásárláskor, valamint a nemzeti központ programjain.

Párhuzamos szervezetek

Több csoport létezik, melyek szervezetileg függetlenek a Teozófiai Társulattól, de osztoznak az élet teozófiai felfogásában, és történelmi kapcsolatuk van a Társulattal úgy, hogy vezetőik, vagy a tagságuk ide és oda is tartozik. Ilyenek például:

TEOZÓFIAI EZOTERIKUS ISKOLA. Ezt az iskolát a személyes fejlődés és az emberiség szolgálatára HPB alapította életének végéhez közeledve. Az ES (Ezoterikus Iskola) - ahogy családiasan hívják – tagságára olyan személy adhat be pályázatot, aki több éve a Teozófiai Társulat tagja. A tagoknak vegetáriánus étrendet kell követniük, és bizonyos más gyakorlatokat kell betartaniuk az egészség és a fegyelem terén. Az E.I. amerikai központja Krotonában van Ojaiban, Kaliforniában.

TEOZÓFIAI SZOLGÁLAT RENDJE. Ezt a szervezetet, amely a teozófiai eszmék gyakorlatban való megjelenését szolgálja, Annie Besant alapította. Szakosztályai: Allatvédők, Művészetek és Zene, Ökológia, Család, Gyógyítás, Béke és Szociális Szolgálat. Tagságuk nem korlátozódik a teozófiai társulat tagjaira.

TEOZÓFIAI AJÁNDÉKKÖNYV INTÉZET. Ennek az amerikai szervezetnek nincs tagsága, és éves támogatásból tartja fenn magát. Ingyen könyveket oszt szét a könyvtáraknak.

NEMZETKÖZI SZABADKÖMŰVESSÉG KELETI RENDJE.

A szabadkőművességnek ezt a formáját, amely mind a férfiakat, mind a nőket befogadja, Annie Besant újította meg. Hagyományos szabadkőműves szertartásokat végez, spirituális jelentőségük tudatában.

A témához ajánlott, magyar nyelven olvasható írások:

A teozófia és a Teozófiai Társulat (különös tekintettel a magyar vonatkozásokra).
A Magyar Teozófiai Társulat honlapján levő életrajzok a teozófia nagy alakjairól

GONDOLATÉBRESZTŐ KÉRDÉSEK

1. Miért van szükség a Teozófiai Társulatra a teozófián felül?
2. Kik voltak a főbb alakjai a Teozófiai Társulatnak, és mi volt a szerepük?
3. A teozófia hogyan harmonizál különösen a modern gondolkodással és kultúrával, amint ezt fontos személyekre tett hatása és a társulat tagjainak tevékenysége jelzi?
4. Milyen módon fontos az Ősi Bölcsesség a modern élet számára?

3. EGYETEMES TESTVÉRISÉG

A Teozófiai Társulat első célja a testvériséggel kapcsolatos, és így szól:

Megalkotni az emberiség egyetemes testvériségének egyik magvát nemzetiségi, vallási, társadalmi osztálybeli, nemi és faji megkülönböztetés nélkül.

A testvériséget tekinti a teozófia elsődleges céljának, mivel minden emberi lény minden másikkal kapcsolatban áll. Valójában mindannyian ugyanannak az életnek különböző kifejezői vagyunk. A közöttünk levő kapcsolat miatt pedig bármit is tesz egy ember, az hatással lesz mindenki másra is. Ezért a Teozófia Társulat a magja kíván lenni e testvériség gyakorlati megvalósításának, így szolgálva az emberiség további fejlődésének ügyét.

A Társulat első célkitűzésének némely összetevője alaposabb elemzést kíván, kezdve mindjárt a testvériség fogalmával. Ez a fogalom magától értetődően nem csak férfiakra vonatkozik, hiszen itt a testvériség nemre való tekintet nélkül értendő. Sokkal inkább „lelki testvériségről” vagy egyszerűen „egyazon családhoz tartozásról” van szó. Manapság sok ember érzékenyen reagál a szavak bújtatott, másodlagos értelmére, különösen akkor, ha a szóhoz esetleg faji, nemzeti vagy népcsoporthoz tartozás, vagy nemek közötti hátrányos megkülönböztetéshez vezető előítéletek kapcsolhatók. Ezért a teozófusoktól sokszor kérdezték már, miért használják elsődleges céljuk leírásakor a „testvériség” szót, amely sokak számára kifejezetten férfiakra szűkített értelmezést takar.

Először is, a „testvériség” szónak hosszú és tiszteletre méltó története van a Társulatban és elválaszthatatlanul összefonódott annak azonosságtudatával. A korai időkben, néhány neves angol úriember belépve a Társulatba, annak céljai közül el akarta távolítani a testvériséget mint elérhetetlent és gyakorlatiatlant, és úgy alaktani a szervezetet, hogy az pusztán ezoterikus eszmékkel és az eladdig megmagyarázhatatlan jelenségek felderítését szolgáló kísérletekkel foglalkozzon. Az igazat megvallva, ezek az urak jól kifejezett előítéleteket tápláltak más népek és kultúrák iránt, így aztán nem sokra tartották a célt, mely a velük való testvériséget hirdette.

A Társulat alapításához a kezdő lökést adó Bölcs Tanítók azonban elvetettek bármiféle, pusztán az értelmi fejlődést szorgalmazó célkitűzést, márpedig egy csak ezoterikus tanulmányokat és kísérleteket megcélzó szervezet ilyen lett volna. Ehelyett nyomatékosan kijelentették, hogy a Társulat elsődleges célkitűzése a testvériség eszméjének gyakorlati megvalósítása. Ha ez nem így lesz – mondták Ők –, mindenkinek jobb lenne, ha a szervezet nem is működne tovább. Így alakult hát, hogy a Teozófia Társulat számára a „testvériség” szó annyit jelent, hogy valamennyi emberi lény genetikailag, érzelmi és értelmi szempontból és lelkiekben is mind ugyanazon emberi család tagja.

Tulajdonképpen a nemek közti megkülönböztetést sugalló szóhasználattal kapcsolatos érzékenység csak a világ néhány országában tapasztalható, ezek között van az Egyesült Államok is. Sok-sok más országban nincsenek jelen ilyen aggodalmak, és a Társulat szóhasználatának megváltoztatását célzó javaslatok az ő megítélésük szerint szükségtelenek. A Társulat egy nemzetközi szervezet, és mint ilyen tiszteletben kell, hogy tartsa tagjai többségének véleményét - akik történetesen ez utóbbi országokban élnek.

Emellett a „testvériség” az angol nyelvben már jó ideje nem csak egy férfiakból álló csoportra, hanem általában emberekre is vonatkozik, mégpedig mindkét nembéliekre. Már kb. 1300-tól kezdve a testvériség szót a „társaság” szinonimájaként alkalmazzák, és John Wycliffe, a biblia fordítója is 1388-ban a „baráti társaság” rokonértelmű kifejezéseként használta. Történelmileg a „testvériség” szót gyakran alkalmazták annak kifejezése, hogy az emberiség lélekben egyetlen nagy család.

Az első célkitűzés néhány más vonatkozása is figyelmet érdemel, mert néha ezeket is rosszul értelmezik. A cél nem az emberiség egyetlen testvériségének *megalapítása*. Ez a testvériség már létezik, amint azt a természet tényei bizonyítják. Hanem az, hogy megalkossuk az emberiség egyetlen testvériségének *egyik magvát*, annak egyik központját. Valamennyi emberi lény tagja ama egyetlen családnak, de nem mind tudja ezt, sőt még azt sem, hogy ilyen család létezik. Ennek a magnak célja az, hogy munkacsoportként működve segítse felismerni azokat az összefüggéseket, melyek az egy családhoz tartozásból következnek.

Fontos még hangsúlyozni, hogy a Társulat az *egyik*, de nem az *egyetlen* ilyen mag. Korántsem csak mi vagyunk, akik ezt a célt tűzték ki maguk elé, bár mi különleges módon közelítjük meg azt – például azzal, hogy nézetünk szerint az emberiség testvérisége minden élet egységéből, sőt minden létező egységéből következik.

Testvériség és az Egyetlen Élet

Ha egyszer az ember eljut az egyetlen élet és minden létező egységének felismeréséig, lehetetlen nem felismerni azt, hogy a testvériség olyan alapvető dolog, mint a nap fénye, vagy ahogy az a folyamat, mellyel az anyaföld táplálja gyermekeit. A tudatosság valamennyi fokozata, az értelem valamennyi szintje, mind-mind az egyetlen élet kifejeződése, ez az élet mutatkozik meg mindenben. A mikrobától az óriásgalaxisokig, atomoktól angyalokig, az univerzum az isteni Valóság kivetülése, akárhogy is nevezzük őket. Fent és alant, nagyban és kicsiben, „Benne élünk, mozgunk és vagyunk¹”. E felfogás szerint tehát Isten immanens, mindenhol és mindenben jelen van.

A teozófiában a testvériség jóval többet jelent, mint a kedvesség és más emberek tiszteletének humanista ideálját, melyek alapvető fontosságúak, ha harmóniában akarunk együtt élni. Mivel a teozófia elismeri valamennyi létezőnek és teremtménynek közös gyökerét, a testvériséget a lehető legmélyebb alapokról indulva tekinti érvényesnek, és nyilvánvalóvá teszi, hogy a testvériség ember mivoltunk nélkülözhetetlen összetevője.

Lehet, hogy a testvériség elvének megsértése az egyén szintjén nem válik azonnal nyilvánvalóvá, ám ettől függetlenül következményei elkerülhetetlenek. A napjainkban világszerte mindenfelé tapasztalható kínlódással terhes zűrzavar egyenes következménye a testvériség parancsa hosszú korszakok óta folyamatosan zajló semmibe vételének. Az emberiség lassan ébredező felismerése, hogy „valamennyi lélek alapvetően azonos az egyetemes Lélekkel” (ahogy H.P. Blavatsky fogalmazott a Titkos Tanításban), valamint az ebből következő, az egész emberiségre, mint családra vonatkozó egységtudat kialakulása bizony nem tartott lépést találékonyságunkkal az egymás elpusztítására alkalmas módszerek kimunkálásában. Így hát továbbra is

1 Apostolok cselekedetei 17:28

kutatunk erőszakos módszerek után, hogy elérjünk olyan célokat, melyekről azt gondoljuk, hogy fontos érdekeinket szolgálják. Pedig valójában mind egy testhez tartozunk, és ha egyvalaki sérül, az az egész test sérülése is.

Testvériség és evolúció

Aligha kell bizonygatni, hogy az emberi fejlődés távolról sem befejezett, mert a történelem folyamán a testvériség megnyilvánulásai elszigeteltek és részlegesek voltak. Amikor mi emberi lények először megjelentünk a világ színpadán, elsődleges, minden mást háttérbe szorító célunk saját magunk megóvása volt – hasonlóan egy kisgyermekhez. Ám a kisgyermek felnő, és ez alatt érdekköre, valamint azok, akiket fontosnak tart, kitágul, másokra is kiterjed. Az emberi faj a maga növekedési folyamatában még nem vetkőzte le egészen a görcsös önérvényesítés és önzés nyűgét.

Lassanként érdekkörünk túlterjedt saját lényünk kizárólagosságán és benne a gyermekekkel felölelte előbb egész családukat, így biztosítva fajtánk fennmaradását. Majd következtek azok a kötelékek, amelyek lojalitásunkat kiterjesztették a nemzetségre, fajra, vallási közösségekre, amelyhez tartozunk. Az emberiség Nagy Tanítói szakadatlanul keresték a módját, hogy ráébresszenek az egy élet összekötő kapcsaira, az Én egy magasabb rendű értelmezésére, de ezt a magasabb rendű értelmezést mi gyakran leszűkítettük a velünk azonos hitet vallókra, vagy a mi közösségünkhöz tartozókra. Az egyetemes, szélesebb értelemben vett testvériséggel szemben a lojalitásnak ezt a leszűkített változatát tettük magunkévá. A nem az ő népéhez tartozóért áldozatot vállalni hajlandó Irgalmas Szamaritánus új jelenség volt még olyan késői korban is mint Jézusé, és Ő fel is használta ezt az esetet tanításában.

Az egymást követő korszakok során, miközben zarándokok milliói tapodták az evolúció ösvényét, a testvériség eszméje lassanként kezdett kiteljesedni. Nem is olyan régen még elfogadottnak számított emberi lényeket rabszolgaként adni-venni és azt tenni velük ami „gazdájuknak” tetszett. Aztán megjelent a köztudatban, hogy a rabszolgákkal nem kellene rosszul bánni. Ezt követően előtérbe került a kérdés, vajon van-e erkölcsi joga egyik embernek birtokolni a másikat. Mára pedig a rabszolgaságot - ha nem is tűnt el még teljesen bolygónkról - a legtöbb országban már törvények tiltják.

Az elektronikus hírközlés, gyors és nagy távolságokat áthidaló közlekedés, az egyre jobban kiteljesedő nemzetközi kereskedelem és a népek hasonló kulturális elvárásai jelentősen meggyorsították annak felismerését, hogy bolygónk valójában egyetlen közös világ. Immár egyetlen nemzet sem teljesen független a többitől. Még egymástól nagy földrajzi távolságokra levő országokat is kevesebb, mint egy napi utazás választ el egymástól, míg a hírközlési csatornákon a kapcsolat szinte állandó és azonnali. Így hát, ami az egyik országban történik, hatása van az összes többire.

Még a faji, vallási vagy kulturális gyökerű ellenségeskedést is értékelhetjük úgy, mint előjátékot annak felismeréséhez, hogy az emberiség alapvetően egyetlen közösség. Az efféle ellenségeskedést gyakran kifejező erőszak és terrorizmus az emberi felelősségérzet spektrumának sötét szélé, és e spektrum másik szélén emberek egyre növekvő tömegeit vonzza a testvériség és a jó szándék fénye. A legkeményebb próbatételek idején mutatkozik meg az a jóság és nemes lélek, amely az emberiség alapvető sajátossága.

Az embertelenség és terrorizmus szülte cselekedeteket még korántsem sikerült eltüntetni bolygónkról, de ha az evolúció tervét tekintjük, megérthetjük, hogy egyenként és mindannyiunkra kikerülhetetlenül igaz a mondás: ki mint vet, úgy arat, és ebből az aratásból tanulja meg a leckét, akkor egy jobb jövő rajzolódhat ki előttünk. Ebben a jobb jövőben a valamennyiünk - tágabb értelemben vett - jólétéért érzett kölcsönös felelősség és egymáshoz tartozás tudata hat majd át minden emberi tevékenységet, felváltva azt a vak brutalitást és ellenségességet, melyekből ma még nem nőttünk ki. Az a meggyőződés, hogy elkerülhetetlenül létrejön az egyetemes emberi együttműködés és kölcsönös tisztelet kora, nem ment fel minket az alól, hogy mielőbbi megvalósulásáért dolgozzunk, mert ezt nekünk magunknak kell valóra váltanunk. Semmiféle isteni vagy emberi hatalom nem kényszeríthet tiszteletet vagy együttműködést ránk. A testvériség eszméjének valóra váltása rajtunk múlik.

Testvériség és az Ösvény

H.P. Blavatsky A Csend hangja című, szellemi iránytűnek tekintett könyvében felhívják a zárandok figyelmét, készüljön fel bizonyos kérdések megválaszolására. Ezek egyike így szól: „Ráhangoltad szívedet és elmédet az emberiség szívére és elméjére?” Az együttérzés az a - mind Buddha, mind Krisztus által tanított nagyszerű erény, - melyet utoljára valamennyi törekvőnek magáévá kell tennie. „Teljes harmóniában létezni minden étellel, szeretet töltse meg szívedet minden embertársad iránt, mintha ők is valamennyien a te tanuló társaid, egyetlen Tanító tanítványai és egyazon édesanya gyermekei lennének” - ez az elvárás minden komoly szándékú, az időtlen idők óta tapasztott ösvényre lépő zárandokkal szemben.

Egyikünk sem tudja, hol jár ezen az ösvényen a többiekhez mérten. A múltban valamennyien ott jártunk, ahol ma a lelki értelemben legkevésbé fejlettek küszködnek. És a jövőben ott fogunk tartani, ahol ma a lelki értelemben vett hősök haladnak. E két véglet közt számtalan köztes fokozat van, melyeket mind kapaszkodó gyanánt használunk magasabb szintek eléréséhez. És nem is mindig nyilvánvaló, valójában mi is számít lelki értelemben magasabb szintnek. Ezért nem vagyunk hivatottak egymás felett ítélni. Mindannyian egy közös forrásból merítünk, ugyanazt tapasztaljuk meg, és egy a sorsunk is. Ez a dolgok mélyén rejlő valóság, melyet az emberek még nem ismertek fel elég nagy számban ahhoz, hogy békét hozzanak végre a meggyötört világra. Ráhangolni szívet és elmét az emberiség szívére és elméjére komoly kihívást jelent. De van még másik kihívás is, amivel szembe kell néznünk – annak felismerése, hogy egyek vagyunk *minden* étellel, bármilyen formában mutatkozzék is meg. Mi vagyunk az idősebb testvérei a természet egyéb birodalmaiban élőknak, ezért mi vagyunk a felelősök a természet erőforrásainak igénybevételéért, különös tekintettel az állati birodalomra. Mert ha valaki már tudatában van, hogy valamennyi létező ugyanazon egyetlen életnek a változatos megtestesülése, számára már elfogadhatatlan az állatoknak okozott értelmetlen szenvedés. A minden életforma iránt tanúsított tisztelet a „nem ártani” erkölcsi elvének követését jelenti mindazok számára, akik célul tűzték ki maguknak, hogy *éljék* a teozófiát.

Ismét a Csend hangjából idézünk: „Az Együttérzés így szól: 'Lehetséges nyugalmat lelmi, amikor minden élők szenvedés az osztályrésze? Akarod a megváltást, míg füledbe cseng az egész világ jajszava?'” Ezek a szavak akkor hangzanak el, mikor a zárandok elérkezik útja végéhez és választhat, vajon megszabaduljon-e az

újraszületések körforgásának terhétől. Ám a hang megkérdi tőle, rendjén valónak tartja-e, hogy másokat hagyjon tovább szenvedni? Emberi fejlődésünk végén az utolsó próbatétel, amivel szembe kell néznünk, annak felismerése, hogy nem érhetjük el a szabadságot addig, míg mások béklyóba verve küszködnek. A teljes és feltétel nélküli testvériség a valódi kifejezése annak, hogy - benne saját gyökereinkkel - tudatában vagyunk az élet egységének.

A „K. H.” kezdőbetűket használó Tanító így írt egy angol levelezőpartnerének, A. P. Sinnett-nek: „Az Egyetemes Testvériség nem holmi üres szólam. Az emberiség tömegeinek egy mindenképp felett álló elvárása felénk... A testvériség az egyetlen biztos alap egy mindent felölelő erkölcsiség számára. Ha ez csak egy álom, hát legalább nemes álom az emberiség, ám elérendő cél az igaz adeptus számára.”²

A témához ajánlott, magyar nyelven olvasható írások:

H.P. Blavatsky: A Csend hangja

H.P. Blavatsky: Gyakorlati okkultizmus

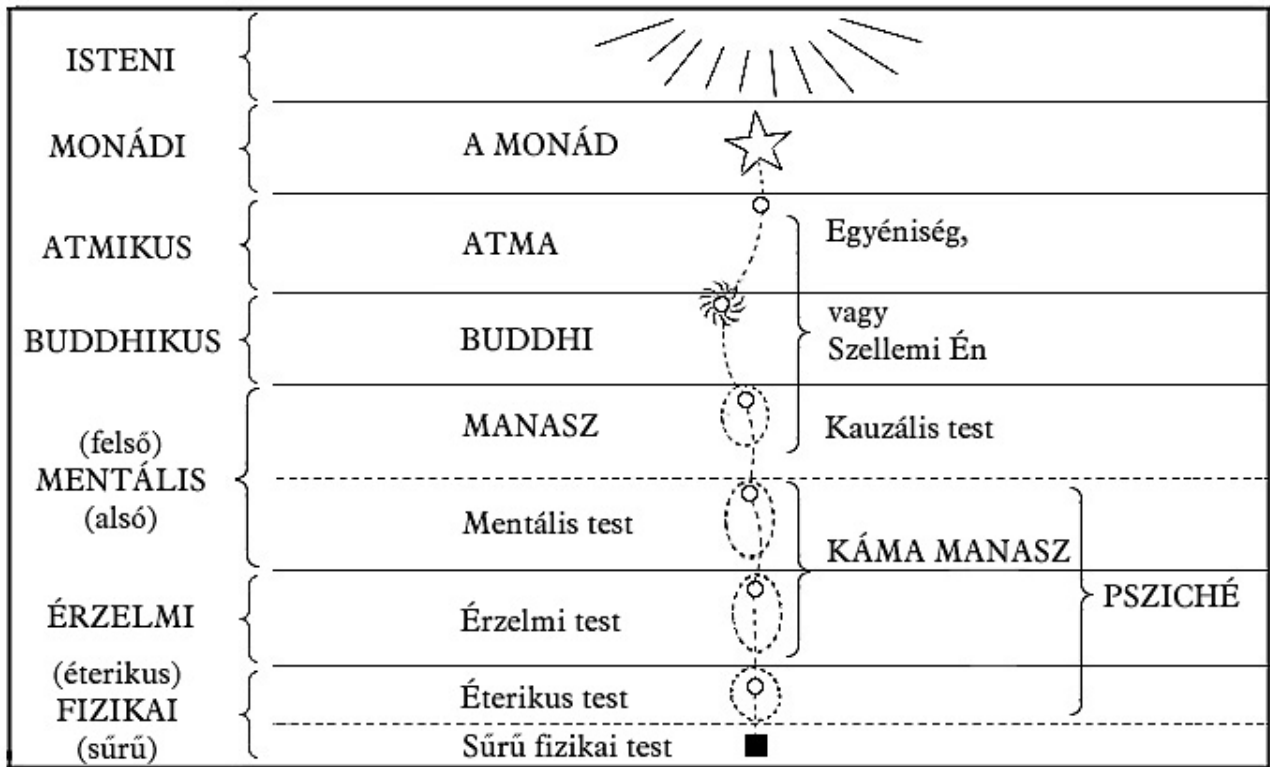
Annie Besant: Az előcsarnokban

GONDOLATÉBRESZTŐ KÉRDÉSEK

1. Fejtse ki, mit is jelent az, hogy Isten mindenben jelen van!
2. Miért mondják, hogy az egyetemes testvériség szükségszerű következménye annak, hogy Isten mindenben jelen van?
3. Magyarázza meg azt az állítást, hogy egyetlen embernek okozott sérelem sérelem az egész emberiség számára! Hozzon fel szemléltető példákat!
4. Az emberiségen belüli testvériség vajon azonosságot jelent? Magyarázza meg példákon keresztül!
5. Hogyan viszonyul a teozófia a természet alacsonyabb fejlettségű birodalmaihoz? Mi az alapja ennek a hozzáállásnak?
6. Hogyan alakíthatná mindennapjainkat a testvériség eszméjének elfogadása és gyakorlása az üzleti életben? És az oktatásban, politikai nehézségek, faji nézeteltérések terén, valamint a munka világában? Ha akarja, cserélje ki a lista bármely elemét arra, ami kifejezetten érdekli önt és összefügghet az egyetemes testvériséggel. Milyen változásokat hozhatna ennek tiszteletben tartása?

2 The Mahatma Letters to A. P. Sinnett, 5. levél.

AZ EMBER FELÉPÍTÉSE

1. ábra: Az emberi lény összetevői

4. AZ EMBERI LÉNY ÉS TESTEI

Ha komolyan akarjuk venni a testvériség eszméjét, meg kell értenünk valamennyi emberi lényre egyformán érvényes saját belső természetünket. A köztudatban elterjedt felfogást - mely szerint az embernek van egy fizikai teste és egy lelke – szerencsésebb lenne megfordítani. Az a vélekedés, mely a fizikai testet tekinti a valódi személyiségnek, olyan, mintha összetévesztenénk egy házat azzal, aki lakja azt. A teozófia azt hirdeti, hogy mi valójában „monádok” avagy belső egységek, az istenség darabkái vagyunk, az isteni tűz szikrái, mely sok-sok ház lakója.

Testünk szolgáltatja a kapcsolatot a környezetünk felé, és valójában annyiféle testünk van, ahányféle különböző környezetünk. A sűrű fizikai világ adta környezet mellett ott van még az életenergiát adó, az érzések-érzelmek, gondolatok és az intuíció világának környezete is. Mindezen környezetekhez a kapcsolatot biztosító testeink két fő feladatot látnak el: egyfelől eszközként szolgálnak tapasztalatok szerzésére, valamint e környezetek befolyásolására, másfelől pedig korlátoznak minket abban, hogy mennyit tudunk a környezet hatásaiból érzékelni, és milyen mértékben tudunk hatni rá.

Példaként fizikai érzékszerveinkre úgy is tekinthetünk, mint ablakokra, amiken kitekinthetünk a házból, ám az ablakok száma és tájolásuk meghatározza, hogy mennyit láthatunk a szomszédságunkból. Ehhez hasonló módon meglévő érzékszerveink, és érzékenységük tartománya megszabja, mit észlelünk a minket körülvevő világból. A valóság sokkal több annál, mint amit megszokott „kukucsáló ablakunkból” megfigyelhetünk. És ez igaz valamennyi testünkre – valamennyi kapcsolódási felületünkre abban a sokféle környezetben, melyben élünk. Ahogy Hamlet mondta barátjának, „Több dolgok vannak égen és földön Horatio, mintsem bölcs elmétek álmodni képes”.

A korlátok azonban nem feltétlenül hátrányosak, hiszen egyszerre óvnak minket, és egyben kihívásokat is állítanak elénk. Először is a korlátok védnek minket, mert ha nem lennének, túlterhelődnénk a ránk zúduló energiával, érzetekkel-érzelmekkel, gondolatokkal és felismerésekkel, megérzésekkel. Ha csak a fizikai világot tekintjük is, színek tömege vesz körül minket, melyeket nem látunk, hangok tengere, melyeket nem hallunk, illatok, melyeket nem érzünk és érzetek, melyeket nem vagyunk képesek felfogni. Körülöttünk mindenfelé rádióhullámok, röntgen- és gammasugarak meg másféle elektromágneses sugárzás ér minket, melyek fizikai érzékszerveinkben nem keltenek ingerületet. Ha ezek mind eljutnának tudatunkig, az érzetek zűrzavara megbénítana minket. Ahogy T. S. Elliot mondta: „Az emberi lény nem sokat bír elviselni a valóságból.” Védelemre van szükségünk a túl nagy adag valóság ellen.

A korlátok ugyanakkor kihívást is jelentenek, mert tudatosságunk a korlátozások által fejlődik. És éppen a tudatosság fejlesztésének céljából burkolózott a monád különböző sűrűségi fokú - és így különböző korlátozottságot jelentő – anyagba. Vagy másképpen kifejezve: ezért vette körül magát különféle energiamezőkkel, melyek közül a legsűrűbb a fizikai testé. Bizonyos értelemben az anyag és az energia felcserélhető fogalmak, hiszen amit szilárd anyagnak nevezünk, csak egy energiamintázat, bármilyen keménynek és áthatolhatatlannak látsszék is számunkra. Egy kő keménységét nem tömörsége adja, hanem az, hogy alkotó atomjai milyen erősen kapaszkodnak egymásba.

A teozófia tanítása szerint Naprendszerünk hét egymást átható anyagi síkból vagy energiamezőből épül fel. A hétből az a három, amely közvetlenül kapcsolódik a mi emberi fejlődési környezetünkhöz: a fizikai, az érzelmi és a mentális vagy gondolati sík. A fizikai síknak két fő alsíkját különböztetjük meg: a sűrű, valamint a finomabb fizikai anyagot - ez utóbbit gyakran éterikus anyagnak nevezik. Ehhez hasonlóan a mentális síkot is két fő részre oszthatjuk. Ezeket néha nevezik alsó és felső mentális síknak, de az alsót gyakran hívják egyszerűen mentális, és a felsőt kauzális síknak (az okokra később fény derül). Ezekből a különféle finomságú anyagokból épülnek fel testeink.

A „test” kifejezéssel az ezen energiamezőkkel kapcsolatot teremtő eszközeinket jelöljük, de nem úgy kell ezeket elképzelni, mint valami változatlan, mozdulatlan egységet. Jól tudjuk, hogy bár fizikai testünk napról napra ugyanolyannak tűnik, valójában állandóan változik, bár (alkotórészei alacsonyabb rezgésszámának köszönhetően) jóval lassabban, mint finomabb testeink.

Finomabb testeinket úgy képzelhetjük el, mint lebegő, általában meghatározott minták szerint rendezett erővonalakat, melyekre minden pillanatban hatással vannak jellemző érzéseink és gondolataink, a világgal és az étellel kapcsolatos felfogásunk, valamint az a mód, ahogyan a minket érő benyomásokra válaszolunk. Valamennyi test ténylegesen erőkoncentráció, egyéni módon kialakított energia centrum abban az energia tengerben, amelyben működik, és mindegyik körül megtalálható az a szétsugárzó energiamező, melynek a középpontja. Ezeket a körülvevő energiamezőket hívják „aurának”.

A könnyebb érthetőség és szemléletesség végett úgy beszélünk különböző testeinkről, mintha azok elkülönülnének egymástól – fizikai (sűrű és éterikus), érzelmi, mentális és kauzális testekként említve őket, de valójában ezek nem különülnek el egymástól. Függenek egymástól, és együttesen működő egységet alkotnak. Tudjuk, hogy nincsenek érzelmeink mögöttes gondolat nélkül, de nincsenek gondolataink sem úgy, hogy azok ne keltenének fel valamilyen érzelmet. Az orvostudományból pedig jól ismert, hogy gondolataink és érzelmeink hatnak fizikai testünkre, és ez fordítva is igaz.

A különböző testeink között a kapcsolat a *csakrákon* keresztül jön létre. A csakra szanszkrit szó, jelentése kerék, kör. Hét fő energia központ (és jó néhány másodlagos) található elosztva finomabb testeink azon pontjain, ahol az energiamezők összesűrűsödnek, valamennyi hasonlatos egy kerékhez vagy a lótusz virágához. Ezek összegyűjtik a testen átáramló energiákat és átadják azokat a valóság egyik síkjáról egy másikra. Ami a sűrű fizikai testet illeti, a fő csakrák nagyjából a következő helyeken vannak: 1) a gerincoszlop tövénél, 2) a nemi szerveknél, 3) a köldök, 4) a szív, 5) a torok, 6) a homlok a szemöldökök között, 7) a fejtetőn.

Habár az érzelmi test, avagy energiamező áthatja a fizikait, egy kicsivel túlterjed azon. A finomabb testeink által kisugárzott rezgések kívül esnek a megszokott látással érzékelhető tartományon, de ettől még nagyon is valóságosak. Akik tisztánlátással bírnak, leírták már ezeket, és akár „látjuk” őket objektív módon, akár nem, valamennyien tapasztaljuk energiáikat.

A kauzális test tartósabb a többinél. Ez az, amit Szent Pál, mint „fel nem bomló testet” említ. Ez a test a felső mentális sík vagy mező még ritkább – avagy még magasabb rezgésszámú - anyagából épül fel. Az ezen a síkon működő ember az „igazi” énünk, az a lény, aki alacsonyabb szintű testeket ölt magára annak érdekében, hogy azokon keresztül tapasztalatokat gyűjtsön. Ez a test az állandó egyéniség, és

nem azonos az egy-egy életben felépített személyiséggel, melyet azért ölt magára, hogy annak fizikai, érzelmi és (alsó) mentális testein keresztül kifejezze magát.

A magasabb rezgésszámú környezet és az itt működő testünk azért kapta a „kauzális” elnevezést, mert itt tárolódnak azok az okok melyek előbb vagy utóbb okozatokat, visszahatásokat fognak eredményezni a külső, látható világban. De ezt a tárolóhelyet megint nem szabad valamilyen térbeli raktérként elképzelni, mert ezek az okok nem anyagi dolgok, hanem rezgési képességek, lehetőségek. A kauzális test azon kincseknek tárháza, amiket gondolatok, érzelmek és cselekedetek formájában három alsóbb testünkön keresztül megszerzett tapasztalásaink közben összegyűjtöttünk. Ez az a „mennyország”, amit Szent Máté úgy jellemez, hogy ott a kincsek nem enyésznek el³. A későbbiekben ezt részletesebben meg fogjuk vizsgálni.

Az éterikus testmás

Amint korábban szó volt róla, fizikai testünk két részből vagy összetevőből áll össze. Ezek egyike a szilárd, folyékony és gáznemű anyagokból álló sűrű fizikai test, melyet az anatómiai és fiziológiai tankönyvekből ismerhetünk. A másik - többnyire láthatatlan – összetevőt nem említik tankönyvekben. Ez az “éterikus testmás” avagy “vitális test”, mely számos fontos feladatot tölt be, legelőször is ez szolgáltatja a mintát, amely alapján a fizikai test felépül.

Nem csak a külső forma, de a sűrű fizikai test valamennyi sejtjének van egy finomabb, és az emberi szem számára többnyire - de nem mindig - láthatatlan éterikus vagy vitális párja. De mivel az éterikus testmás nem rendelkezhet saját, a sűrű testtől elválasztva működőképes tudatossággal, nem tekinthető önállóan létezni képes testnek. Azonban ez a fizikai érzetek hordozója, valamint - és ez egy másik nagyon fontos feladata - hídként szolgál a sűrű test és lényünk finomabb alkotórészei között.

Az éterikus testmás a Napból származó energiát vesz fel a környezetéből, és életerő áramlatokként továbbítja azt a test energia csatornáin keresztül. Eközben a felesleget a test teljes felületén kisugározza, létrehozva ezzel egy kékesfehér fényudvart, amit gyakran „egészség auraként” említenek, mivel színei és rezgései jól tükrözik az adott személy fizikai testének egészségi állapotát és életerejét. A kézrátétellel gyógyítók az egészség aurával dolgoznak annak érdekében, hogy a test a saját energiáit használja fel a gyógyuláshoz.

Az éterikus testmást átmenetileg el lehet választani a sűrű testtől, ez történik például érzéstelenítés, erős sokkhatás, vagy bizonyos transz állapotot előidéző hatások esetén.

Azonban ekkor is megtartja kapcsolatát a sűrű testtel egy saját anyagából készült összeköttetésen, amelyről a Bibliában ez áll: “mielőtt elszakad az ezüstkötél,...a por visszatér a földre, ahonnan jött, az élető lehelet meg az Istenhez, aki adta⁴”.

Ha ez az “ezüstkötél” megszakad és az éterikus testmás véglegesen elszakad a testtől, az életerő áramlása megszűnik és beáll a “halál”. Feladatát beteljesítvén, ezután az éterikus testmás a fizikai test közelében maradván lassanként felbomlik.

3 Máté 6.19-21 (A ford.)

4 Prédikátorok könyve 12.6 (A ford.)

Az érzelemtest

Az érzelem test kissé túlterjed a sűrű test és az éterikus test más körvonalain, és az érzések, valamint vágyak hordozója, melyek tartománya a közönséges földi szenvedélyektől az emelkedett ihletet adó érzelmekig terjed. A tisztánlátók állandóan kavargó, sugárzó, fénylő testként írták le. Ennek a fénylő megjelenésének tudható be, hogy gyakran hívják „asztrális testnek”, vagyis csillagszerű testnek (a görög astron=csillag szó után). Érdeemes megemlíteni, hogy az „asztrális” kifejezés használata a teozófiai irodalomban nem következetes, mert néhol arra utal, amit itt éterikus testmásként írtunk le, máshol pedig általában a finomabb összetevőkre vonatkozik. A félreérthetőség elkerülése végett - a máshonnan vett idézetektől eltekintve – ebben a könyvben nem fogjuk használni.

A fizikai test alvása idején a tudat az érzelem testben tovább működik (az ekkor szerzett tapasztalások emlékei ébren is megőrződött álmok vagy egyéb benyomások formájában néha el is jutnak a fizikai agyhoz). Az érzelem test anyagának döntő hányada a sűrű test körvonalain belül marad, és mivel az éber állapotban eltöltött órák ideje alatt az érzelemtest erővonalai követik annak körvonalait, alvás idején is megőrzi ezt a formát, ezért az emberek érzelmvilágbeli formájukban is felismerhetők maradnak. Van továbbá egy nagyobb kiterjedésű energiamező vagy aura a test körül, ami bármely pillanatban jól tükrözi az ember uralkodó érzelmi állapotát.

A tisztánlátók leírása szerint egy fejlett ember érzelemtestét tiszta, ragyogó színek töltik ki. Kevésbé fejlett ember esetében a színek fakóbbak és kevésbé fénylők. Ha valamely emberben erőteljesek az olyan érzelmek, mint önzés, kapzsiság, féltékenység és érzékiség, szembeötlő a sötétbarna, piszkos zöld és vörös színek dominanciája. Néha úgy írjuk le ezt a helyzetet, mint „piszkos gondolatok és érzelmek” jelenléte - ami hűen vissza is adja ezeket a színeket.

A mentális test

A teozófia leírása szerint a világegyetem valamennyi síkja anyagsűrűség vagy rezgések gyorsasága szempontjából hét alsíkra osztható. Az „alsó” mentális testet a mentális sík négy alsó (sűrűbb) alsíkjának anyaga építi fel, a kauzális testet pedig a felső három (finomabb) alsíké. Ha nem úgy gondolunk rájuk, mint anyagi testekre, hanem mint tudatunk összetevőire vagy hordozóira, akkor az alsó mentális testet gyakran hívják „alsó elmének” míg a kauzálisat „magasabb elmének”. Mentális testünk – amely áthatja és túlterjed mind fizikai mind érzelmi testünkön – a mi kapcsolódási pontunk a világ értelemmel megközelíthető vonatkozásai felé - az eszközünk ahhoz, hogy gondolkodhassunk tapasztalásainkról.

Használata közben a mentális test gyorsan rezeg, és átmenetileg megnövekszik mérete is. Hosszan tartó gondolkodás a megnövekedett méretet állandósíthatja, ezért a mentális test a gondolati erő helyes használata által napról napra épül. Hasonlóan ahhoz, ahogyan az érzelemtest minőségét meghatározza az egyénre jellemző érzelmi beállítottság, a mentális test minőségét és tisztaságát is meghatározzák a jellemző gondolatsorok és minták.

Ahogy az érzelmek és gondolatok is szoros kapcsolatban vannak és hatnak egymásra, úgy ez a két test is szorosan összekapcsolódik. A mentális és érzelmi test együttesét szanszkrit kifejezéssel *káma manasz*-nak, „vágy-elmének” nevezzük. Összehangolt működésük során „gondolat-ézelmeket” hoznak létre, melyek mindegyike életre hívja a rá jellemző sajátos színeket az aurában. Így a tisztánlátók a gögösséget narancsszínűnek, a félelmet ólomszürkének, az ingerültséget skarlátvörösnek látják, míg az önzetlen „gondolat-ézelmeket” ragyogó, halvány rózsaszínnek, a fejlett értelem tiszta sárgának, az önzetlen rajongás tiszta kéknek, a vonzalom élénk zöldnek, és a spiritualitás ibolya vagy levendula színeként mutatkozik meg.

A kauzális test

A kauzális test az a tudathordozónk, amelynek segítségével az ember *egyénisége* vagy lelke mint személyiségek sorozatát fejezi ki magát a világban. Ezt az önmagánál sűrűbb anyagi világokban átmenetileg magára öltött – mentális, érzelmi és fizikai - testek létrehozása által teszi meg. Mivel rezgései annyira gyorsak és finomak, hogy képtelen együtt rezegni a durva, hamis vagy rút dolgokkal, a kauzális testhez csak a jó, igaz és szép tapasztalatok érnek fel.

A kauzális test az elvont, általános érvényű gondolatok (az ún. magasabb elme) eszköze, és összegyűjtött tudásunk, valamint képességeink tárháza. Az emberi egyed fejlődésének kezdeti szakaszában mérete kicsi és megjelenése majdnem színtelen – hasonlít egy buborékra vagy finom hártýára. Fejlődésünk során azonban jó gondolataink, érzelmeink és tetteink hatása lassan, nagyon lassan kezd megmutatkozni rajta, egyre több szín jelenik meg benne, és méretében is növekedik, mígnem elérjük, hogy önzetlenül, személyes kötődésektől mentesen tekintsünk a világra. Ekkor a tisztánlátók előtt szikrázó színekben pompázó, ragyogóan fénylő gömbként jelenik meg, melyből sugárzik a szeretet és bölcsesség.

A kauzális test a földi életek sorozatában azok szüneteiben is fennmarad, miközben minden testet öltéhez új mentális, érzelmi és fizikai test formálódik meg, hiszen ez utóbbiak pusztán egyetlen életre szántak, míg a kauzális test a mi állandósult lényünk. A fizikai test halálát, valamint az érzelmi és mentális testek felbomlását követően az egyes életek termései mint képességek örözdenek meg benne.

Az új testek létrehozása

Fizikai testünk és a hozzá tartozó éterikus testmás halálát követően a finomabb síkokon minket körülvevő világgal egy ideig mentális és érzelmi testünkkel tartunk kapcsolatot. De végül ezek is meghalnak, és ekkor állandó (vagy legalábbis hosszú ideig létező) kauzális testünkben találjuk magunkat, melybe az elmúlt testet öltés jótékony hatású tapasztalatai, mint képességek épülnek be.

Amikor pedig az elmúlt élet tapasztalatait ekképpen feldolgoztuk és átalakítottuk megnövekedett erővé és fejlettebb képességekké, további tapasztalatok megszerzésére irányuló vágyunk ismét testet öltésre késztet minket. Ekkor egy a korábbi élet végén levetettel megegyező fő jellemzőkkel bíró mentális, majd érzelmi testhez szükséges anyagot vonunk magunk köré. Ez után következik a születés egy olyan új fizikai

testbe, melynek felépítése általánosságban megfelel azoknak a mintáknak, melyet korábbi életeink során magunk alakítottunk ki. Az új test nem szükségszerűen ugyanolyan nemű, mint a legutóbbi testet öltés idején, és természetesen magán viseli új szülőink genetikai jegyeit, ám mindkettő megfelelő az új inkarnációhoz.

Ez a fejlődés útja. Haladásunk gyorsasága tőlünk függ, attól hogy milyen hatékonyan vagyunk képesek felhalmozni a kívánatos tapasztalatokat, és milyen mértékben vagyunk képesek uralmunk alá vonni alsóbb szintű testeinket. Egyszóval attól, milyen érettségre tettünk szert az élet kihívásaira adandó válaszok során. Így hát számtalan születés és halál, megszámlálhatatlan alsóbb szintű test szükséges valamennyiünk számára korszakok során át tartó hosszú utazásunk alatt.

A témához ajánlott, magyar nyelven olvasható írások:

C. W. Leadbeater [Látható és láthatatlan ember](#)

A. E. Powell: [Az éterikus test](#)

A. E. Powell: [Az asztrális test](#)

A. E. Powell: [A mentális test](#)

A. E. Powell: [A kauzális test](#)

GONDOLATÉBRESZTŐ KÉRDÉSEK

1. Milyen kapcsolatban áll önnel a teste?
2. Mi az anyagi formák létének célja?
3. Mi a különbség a három halandó és a negyedik, avagy állandó test között?
4. Írja le röviden az érzelmi és a mentális testeket!
5. Mi az éterikus testmés? Mi a feladata, és miért nem tekintik valódi, önálló testnek?
6. Minek nevezik a teozófiában az állandó (nem halandó) testet, és miért kapta ezt a nevet?
7. Fejtse ki a színek jelentőségét a gondolatokkal és érzelmekkel összefüggésben, és mondjon példákat néhány szín jelentésére! Miként jelentkeznek a színek és a gondolatok ill. érzelmek között fennálló kapcsolatok a hétköznapi nyelv szófordulataiban? Pl. mit jelent az, hogy „sötét tekintet”?
8. Milyen tapasztalatok épülnek be a kauzális testbe?
9. Magyarázza el, miért terelik testeink a tudatunkat korábban megszokott kerékvágás szerinti gondolatok, vágyak és cselekedetek felé.
10. Hogyan kellene viszonyulnunk testeinkhez?

5. A HALÁL UTÁNI ÉLET

Az élet és a halál nekünk ellentétesnek látszik, ám a halál nem egyértelmű fogalom. Többnyire a „halál” szót használjuk az élet befejeztével bekövetkező átmeneti állapot és az ezt követő időszak megjelölésére is. Ez a kétféle értelmezés nem szerencsés, mert összemos egy folyamatot annak végállapotával, és azt a hamis benyomást kelti bennünk, hogy a kettő ugyanaz - vagyis hogy ha egyszer meghaltunk, akkor ezzel vége, nincs tovább. Ezzel éles ellentétben két alapvetően különböző szavunk van a halál ellenpárjára (*születés*) és az azt követő időszakra (*élet*), ami mintegy sugallja, hogy a születés folyamata egy új állapotba, az életbe vezet át. A két különböző dolog szétválasztása és a helytelen következtetések elkerülése végett itt a továbbiakban a folyamatra a *haldoklás*, míg az állapotra a *halál utáni élet* kifejezést fogjuk használni.

A teozófia megmagyarázza a haldoklás folyamatát és a halál utáni életbe való belépést, így csökkenti a rejtélyt és mérsékli mind a folyamattól, mind az állapottól való félelmet. Rettenetes és gondolatban is elkerülendő dolog helyett a folyamatot és az állapotot is elkerülhetetlen kalandként jeleníti meg, melyre éppoly intelligensen felkészülhetünk, mintha egy másik országba utaznánk, információkat gyűjtve a körülményekről, és megtéve azokat a lépéseket, melyek az új tapasztalatokkal való találkozásokhoz szükségesek.

Valóban lehetséges megtanulni, mi történik a fizikai haldoklás után – vagy hogy egyáltalán tovább létezőnk-e? Az egyik Shakespeare-alak úgy utalt erre, mint „fél nem fedezett ország, melynek határvidékéről nem tér vissza az utazó”, pedig valójában sok beszámoló van arról, mi történik a haldoklás után. Ezek a beszámolók halálközeli élményekből, tisztánlátók megfigyeléseiből és a nagy világvallások hagyományaiból származnak.

A tudat tovább élése a haldoklás után ugyancsak logikus következtetés a világ, mint ésszerű és rendezett hely szempontjából. Haszontalan dolog lenne megsemmisíteni egy életút tapasztalatait. Amint Manly Hall kifejezte: „Ha, amint azt a teológus szilárdan állítja, minden emberi teremtményben ott van az isteni szikra, akkor ez a szikra időtlen és elpusztíthatatlan, és nincs ok azt feltételezni, hogy Isten a Természetben örökké él, míg Isten az emberben örökké haldoklik.”

Az emberi lény egy halhatatlan zarándok elképzeltetlenül hosszabb jövővel, mint jelenlegi személyiségünk élete.

Természetesen, mivel minden ember egyedi, és nincs két teljesen egyforma élet, a halál is egyedi minden egyes ember számára, noha általános mintája hasonló mindenki számára, ahogyan a földi életé is. Az élet a halál után olyan szubjektív állapot, melyről azt mondják, hogy nagyban meghatározza az ember lelki beállítottsága, gondolatai és tettei – ami kiegészül az élet során elért tudatszinttel.

A teozófia úgy tartja, hogy igazi énünk nem holtabb fizikai testünk elhagyása után, mint amilyen azelőtt volt, sőt, egy idő után, aktívabbak vagyunk, mint valaha, mert elveszítjük a sűrű fizikai anyaggal való azonosulásunk és attól való függésünk. A haldoklást követően csupán megszűnünk a fizikai síkon való kifejezésünk eszközt használni. Mintha elvágnák a kommunikációhoz szükséges huzalokat, működésképtelenné téve a „fogadó szerkezetet”, noha a lény, aki korábban ezen az eszközön keresztül beszélt, éppoly aktív, mint azelőtt.

A teozófiai hagyományai és a tisztánlátók megfigyeléseiből származó leírások alapján két mintája van a halál utáni állapotnak. Néhány tanuló úgy tartja, hogy csak az egyik

normális, de biztosan csak azt állíthatjuk, hogy két mintát írtak le. Talán, ahogyan az élet mintái különböznek, különböző mintái vannak a halál utáni állapotnak is. E két minta bizonyos vonatkozásaiban megegyezik, de másban vannak eltérések.

A haldoklás és az éterikus testmás

A két nézőpont megegyezik abban, hogy amikor valaki közeledik a halál pillanatához, a sűrű fizikai testnek az életerőt közvetítő éterikus testmás visszahúzódik a sűrű testből, és magával viszi az életerőt, valamint a finomabb testeket. Végül csak a finom magnetikus fonál, az „ezüst szál” az, ami a haldokló testhez köti. Majd a tudatosság utolsó pillanatában a végéhez közeledő inkarnáció eseményei gyorsan leperegnek – ezt a tényt megerősítik azok is, akiket halálhoz közeli állapotból hoztak vissza az életbe. Végül a halál pillanatában az éterikus szál elszakad, és az ember lilásszürke éterikus testmásába burkolva megjelenik egy ideig a sűrű fizikai anyag felett lebegve békés öntudatlanság állapotában.

Innen nézve a haldoklás folyamata nem sokban különbözik az elalvástól, kivéve, hogy alváskor az éteri testmás kapcsolatban marad a sűrű fizikai testtel, ellátva azt vitalitással, míg haldokláskor a testmás visszahúzódik és a kapcsolat megszakad. A kihúzódás pillanatánál jelen lévők nagy segítségére lehetnek az átmenőnek azzal, hogy csendben és nyugodtan maradnak, érzelmileg nem állva ellen annak, ami történik.

Bizonyos idő elteltével - ami valamelyest változó, de rendszerint néhány órán át tart - a belső ember vagy lélek kiszabadítja magát az éterikus testmásból, és így az egész fizikai világból. A testmás ezután „meghal” és fokozatosan feloszlik, míg az ember tudatossága az érzelemtestben marad. Ez egy másik megközelítése annak a mondásnak, hogy az érzelmek túlélnek a fizikai testet.

Az érzelemtest a halál utáni életben

Amint azt egy korábbi fejezetben megjegyeztük, az érzelmek finomabb világban léteznek, mint bármely fizikai anyag – ez a létezés egy külön területe a saját rezgéseivel, a nagyon finomtól a nagyon durváig. A haldoklás után az ember ahhoz a szinthez vonzódik, amely életében leginkább jellemezte érzelmi természetét. Az érzelemtestnek van egy bizonyosfajta homályos elemi tudata, mely érzi a változást, amikor az éterikus testmástól való elkülönülés megtörténik, és hogy védje magát és ellenálljon a feloszlásnak ameddig csak lehetséges, azonnal hozzálát átrendezni finom anyagát úgy, hogy a sűrűbb, durvább anyagú réteg alkossa a külső burkot. Csak az ezen a felületi burkon áthatolni képes hatások jutnak el a tudatig. Ezért a legtöbb nemrég elhunyt ember öntudatlan álomba merül.

Azonban az az ember, aki erős, durva érzelmek által kormányzott életet élt, olyan típusú rezgésekre ébred, mintha a purgatóriumban lenne. Nincs fizikai fájdalom, természetesen, de ennek az embernek meg kell küzdenie a kielégíthetetlen vágyakkal, hiszen a fizikai test, mellyel azokat kielégíthetné, nem létezik többé. Ez az állapot nem büntetés, pusztán elkerülhetetlen következménye a természeti törvénynek, a fizikai világban működésbe hozott okok következménye.

Kevésbé durva hajlamú és kontrolláltabb érzelmű emberek nem fognak ilyen súlyos érzelmi megrázkódtatást megtapasztalni, mert még érzelemtestük legsűrűbb és legdurvább része sem tartalmaz olyan anyagot, amely ezen a rezgésszámon működik. Védett álomban vannak, míg az érzelemtest átrendeződik, és leválik róla az, amit mint egy levetett héjat el kell hagyni, és az, amit be kell építeni az újra meg újra testet öltő egyéniség kauzális testébe.

Ez az a pont, ahol eltér a két szemlélet. Az egyik úgy látja az egyéniséget, mint ami átalussza a teljes halál utáni tapasztalatot, és csak a devachánnak nevezett mentális síkon, egyfajta tisztán szubjektív mennyországban ébred fel. Ezt a nézőpontot a korai teozófiai tanítók hirdették, hogy elhárítsák a spiritiszták azon elképzelését, amely szerint a médiumok kapcsolatba léphetnek elhunyt személyek lelkével. Ezekről azt gondolták, hogy haláluk után tudatosan és objektíven léteznek, és képesek szabadon kommunikálni az élőkkel, sőt hogy fizikailag meg is nyilvánulhatnak egy szeánszon. Teozófiai hagyomány szerint normális esetben az élő médiumokon keresztül nem kommunikálhat a holttal, csak szubjektíven, gondolatban az ő szintjükre való felemelkedéssel.

A másik nézőpont az egyéniséget csak a durvább szinteken – amely szintekre nem reagál – látja úgy, mintha aludna. Akkor ébred fel, ha már érzelmi testének ez a része levált róla, és az érzelmi világ magasabb szintjeit elérte, és ott megtalál egy a most elhagyotthoz nagyon hasonló életet. E szerint a szempont szerint az érzelmi világ magasabb régiói nagyon hasonlóak a földi élet kellemesebb oldalaihoz, bár kevésbé anyagiak.

Van azonban egy fontos különbség a fizikai élethez képest. A gondolatok most láthatók, így a megtévesztés lehetetlen; e szint kommunikációja gyakorlatilag felfoghatatlan a fizikai testben élők számára. Az érzések és gondolatok világát „akadályoktól mentes univerzumnak” hívják, ahol az anyag olyan könnyen reagál, hogy gondolni egy dologra egyet jelent a dolog azonnali megalkotásával, bár az a gondolat megszűntének pillanatában fel is bomolhat.

A holtak állítólag könnyedén kommunikálnak az élőkkel, míg utóbbiak alszanak, de az éber órákban rendszerint nem tudnak kapcsolatba kerülni azokkal, akiknek tudata a fizikai világra koncentrált. Szerető gondolatok az élő barátoktól és - ha nem társulnak lehangoltság érzésével - imák a holtakért, gyakran segítség és öröm forrásai azoknak, akik nemrég távoztak az érzelmi síkra. A hátrahagyottak erős fájdalma azonban kellemetlenül érintik az elhunytat, és egy időre még hátráltathatják is haladását.

A devachán és a mentális test

Mindkét esetben – akár a teljes halál utáni tapasztalatot átalussza az elhunyt, akár annak csak alsóbb részében – az érzelmi világ nem tart örökké. Bármilyen volt is elmúlt élete, végül minden ember megtisztul az érzelmi vágyaktól. Úgy becsülik, hogy 20 és 40 év közt van a halál utáni érzelmi tapasztalat időtartama, ez után az egyéniség egy kedvezőbb és kellemesebb környezetben ébred. Ezt az ébredést a számos vallás által leírt mennyei birodalomba való belépéshez hasonlítják.

A mennyei világ vagy devachán, mely a mentális sík (amelyről a 4. fejezetben esett szó, mint a mentális test világáról) négy alsó alsíkján át a legmagasabb kauzális alsíkokig terjed. Speciális jellemzőjének az intenzív boldogságot tartják. Ez olyan

világ, ahol nem létezhet gonoszság és szomorúság, mert ezeket az egyéniség már ledolgozta és hátrahagyta a fizikai és az érzelmi világokban. Ez az a világ, ahol a törekvésekre érkező válasz erejét csak az egyéniség fogadókészsége korlátozza. Ez a szív vágyainak birodalma, mert a devachánban mi alkotunk meg egy olyan világot, ami a legjobban megfelel számunkra. A devachán megtapasztalása (a kifejezés azt jelenti, „az istenek birodalma”) a vigasz a földi élet minden fájdalmáért és csalódásáért.

A devachán nem hely, hanem tudatállapot, melyben az energiák elképzeltetlenül magas szintre szöknek. Az egyéniség képessé válik arra, hogy minden helyzetet a maga teljességében megértsen. Ha egy bizonyos helyre gondol, ezzel már ott is van. Ha egy szeretett barátira gondol, ez egyet jelent azzal, hogy ott van vele. A devachán a leírhatatlan boldogság és az ember legdicsőbb törekvései valóra váltásának ideje, állapota.

A kauzális test az inkarnációk között

Bármekkora is a devachánban töltött idő hossza, az megfelel személyes igényeinknek. Miután szükség szerinti időt töltött a mentális világ négy alsíkján, az egyéniség felébred a három magasabb alsíkon, ahol minden, elmúlt életekben összegyűjtött maradandó képesség beépült a kauzális testbe (a 4. fejezetben írtak szerint). A halhatatlan Én, bevégezve egy újabb inkarnáció körét hazatért, és egy ideig saját szintjén megpihen. A többség számára ez csupán rövid időszak meglehetősen álomszerű tudatállapotban, mégis mindenki felfogja az elmúlt élet jelentőségét és raktározza annak színe-javát a jövőben való használatra, lelkiismeret és eszmények formájában.

A kauzális síkon való hosszabb-rövidebb tartózkodást követően az egyéniség vágyakozni kezd újabb tapasztalatok után. Felbukkan egy következő testet öltés képe, egy villanás az elkövetkező útból. Majd a ritmikus életvág्य belesodorja az egyéniséget a következő testet öltéshez vezető új testek felvételének folyamatába. A lélek vágya és az alacsonyabb síkokon gyűjtendő újabb tapasztalatok szükségessége visszatereli az egyéniséget újra a születés és halál körforgásába. Ez a ciklus ismétlődik újra és újra - mígnem az e folyamat általi tanulás és fejlődés lehetőségei kimerülnek, és a lélek elérkezik az istenség küszöbére.

A témához ajánlott, magyar nyelven olvasható írások:

C. W. Leadbeater: [Élet a halál után](#)

C. W. Leadbeater: [A túlvilág](#)

C. W. Leadbeater - C. Codd - G. Hodson: [A halál kapuján túl](#)

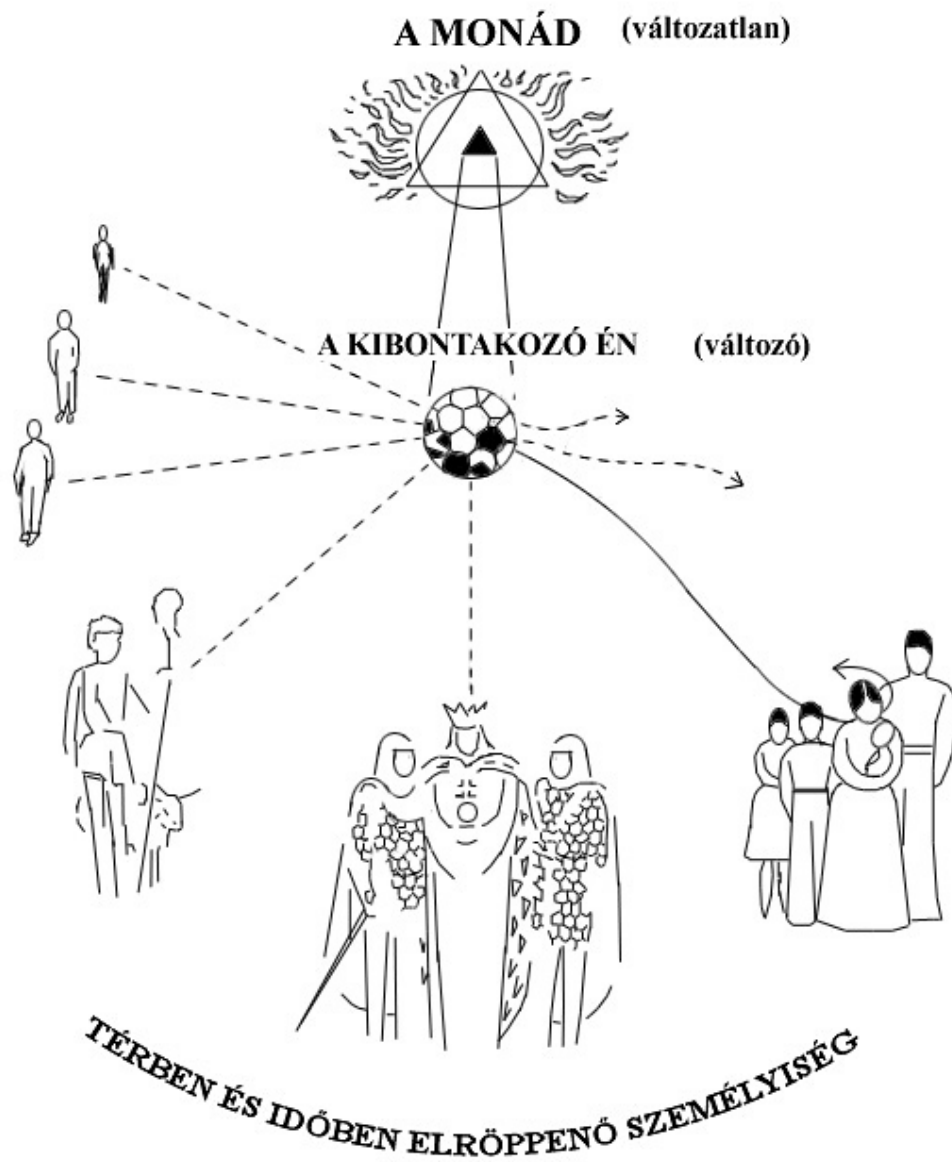
Annie Besant: [Az újraszületés törvénye](#)

Annie Besant: [Karma - Újraszületés - Dharma](#)

GONDOLATÉBRESZTŐ KÉRDÉSEK

1. Vesse össze a halálról köztudatban elterjedt nézeteket az ebben a fejezetben körvonalazott, teozófia által vallott elképzelésekkel!
2. Soroljon fel néhány, az ön számára meggyőző okot és bizonyítékot, melyek alátámasztják a halál utáni élet létezéséről vallott nézeteket!
3. Írja le a haldoklás folyamatának teozófiai értelmezését és az átlagember állapotát közvetlenül a halál pillanata után!
4. Hogyan rendezzi át önmagát az érzelemtest a halál utáni életben?
5. Miként magyarázza a teozófia saját felelősségünket abban, amilyen állapot a halál utáni életben vár ránk?
6. Hogyan magyarázza a kapcsolatot a teozófia a saját érzelmi életünk és a halál beálltát közvetlenül követő, az érzelmi sík különböző szintjein átélt tapasztalataink között?
7. Milyen kellene, hogy legyen nekünk, élőknek az érzelmi és gondolati hozzáállásunk azokhoz, akiket „holtaknak” nevezünk?
8. Miben különbözik a kétféle teozófiai felfogás a halál utáni életről?
9. Mi dönti el az (a) érzelmi, valamint a (b) mennyei vagy devachán világban eltöltött idő hosszát?
10. Mi a devachán létének célja?
11. Mi következik a devachán után?

REINKARNÁCIÓ

2. ábra: Reinkarnáció

6. REINKARNÁCIÓ

A reinkarnáció a teozófia egyik alaptétele. Egy olyan ajtó kulcsának tekinthető, melyen belépve számos olyan dolog érthetővé válik, amire másképp nem lehet magyarázat. A nyugati világban általánosan elfogadott nézet szerint az emberi lélek a testtel együtt újként alakul ki. Ám az utóbbi időben széles körben elterjedt a reinkarnációban való hit. Az Egyesült Államokban a nyolcvanas években a Gallup által végzett felmérések tanúsága szerint a felnőtt lakosság 24, a tizenévesek 27 százaléka elfogadta a reinkarnáció téziséét. A vallásos emberek körében az utóbbi években újra feléledt az érdeklődés a reinkarnáció elmélete iránt, és a témát pszichológusok is elemezni kezdték.

Sok gondolkodó ember képtelen elfogadni egy igazságos és szerető Isten létezését, aki megengedi, hogy gonosz emberek az anyagi jólét minden áldását élvezzék, miközben jó embereknek szegénység és nélkülözés jut osztályrészül. Aki egyeseknek megadja a kifinomult értelem és művészi készség áldását, míg másoktól megtagadja ezt. Vagy aki némelyeknek erős, nagyszerű testet ad, míg másoknak nyomorékként, torzulásokkal kell élniük. Mindannyian látjuk magunk körül ezeket az egyenlőtlenségeket, és még sok másfélét is. Joggal kérdezheti hát egy gondolkodó, együttérző személy: „Hogyan lehetséges összeegyeztetni a szeretet és igazságosság Istenének eszméjét ezekkel a dolgokkal, ha minden egyes lélek a testtel együtt újként teremtetik meg?”

Ez a dilemma nagyon régen jelen van a nyugati világban, és az „Isteni Igazságosság” tételét tekintik feloldásának. Ez nagyjából úgy határozható meg, hogy ez az Isten igazságosságába és mindenhatóságába vetett hit védelme, tudván azt, hogy a Gonosz is létezik. Erről szól a bibliai Jób Könyve, Milton Elveszett Paradicsoma, Herman Melville XIX. századi regénye a Moby Dick és C. S. Lewis kis könyvecskéje, A fájdalom problematikája. Olyan kérdés ez, mellyel ilyen vagy amolyan formában életünk bizonyos szakaszaiban a legtöbbünknek szembe kell néznünk.

A teozófiának több tekintetben is van mondanivalója minderről. Mi itt most csak az egyik ilyen vonatkozásra, a reinkarnációra koncentrálunk. Ám, ha nem akarjuk túlzottan leegyszerűsíteni és így kiüresíteni az elvet, egy kicsit tágabb összefüggésben kell, hogy tekintsünk rá. Mindannyian az Isteni Élet egy fejlődésben levő darabkái vagyunk – az Isteni Elméé, mely jelen van minden teremtményben. Habár az isteni lényeg egyszerre felette áll és át is hatja e világot, az istenségről, mint „Mennyei Atyáról” alkotott régies elképzelés (mely szerint az az istenség érthetetlen és kegyetlen játékokat játszik saját teremtményeivel, miközben feltétel nélküli szeretetet követel meg tőlük) sok kortársunk számára elfogadhatatlan.

Továbbá a legtöbben elfogadják azt az állítást, hogy aminek az időben kezdete van, annak vége is kell, hogy legyen. Ugyanakkor a tradicionális nézetek hirdetői szerint a lélek előtt végtelen jövő áll, miközben nincs neki múltja. Ezt elfogadni semmivel sem ésszerűbb, mint egy olyan bot létezését, aminek csak egy vége van.

A reinkarnáció és az evolúció

A teozófia nézőpontja szerint a reinkarnáció, mint törvény az emberi evolúcióhoz kapcsolódik – a fizikai test és a lélek oldaláról egyaránt. A halál utáni állapotra nézve több különféle feltevés lehetséges. Az egyik ilyen szerint nem létezik ilyen állapot. Egy másik szerint a halál valamiképpen mindenkit – vagy legalábbis mindenkit azok közül, akik számíthatnak a mennyekbe bejutásra – boldoggá, bölccsé és jóvá formál. Egy harmadik szerint a halál utáni élet további teret ad a növekedés és fejlődés folytatására, csak éppen az ittenitől eltérő világokban. És egy negyedik szerint a lélek újra és újra visszatér a Földre, hogy megtanulja mindazt a leckét, amit a földi életben meg kell tanulnia - úgy, ahogyan a tanulók is nap nap után, éveken át újra és újra visszatérnek az iskolába, míg sikerrel be nem fejezik azt.

Az első feltevés ellentmond az emberiség történelem előtti idők óta széles körben meggyökeresedett véleményének, hisz az emberek már ekkor úgy bántak halottaikkal, ami egyértelműen mutatta, hogy azt várják, valamilyen formában tovább élnek majd. Ehhez hasonlóan a vallások a világ minden táján, továbbá különféle nagyszerű filozófiai rendszerek mind azt hirdették, hogy a tudat túléli a halált. A legkevesebb, ami elmondható erről tehát, hogy az emberiség túlnyomó részének a véleménye ellentétes ezzel a feltevéssel.

A második feltevés ésszerűtlennek tűnik. Mivel a test felbomlik, így hát a tudatnak kell fennmaradnia. Ha megnézzük, hogy milyen erőfeszítések árán és milyen lassan vagyunk képesek tudatunkat fejleszteni a földi élet valamennyi napján, aligha számíthatunk arra, hogy néhány perces haldoklás után tudatosságunk teljesen kifejtetté válik majd. Ez nem lenne összhangban azzal a folyamatos fejlődéssel, amit magunk körül mindenfelé látunk, hanem durva törés lenne, aminek következtében hirtelen idegenné válnánk saját magunk számára.

A harmadik feltevés, mely azt mondja, hogy a halált követően az élet és a fejlődés más, nem fizikai világokban folytatódik, nem áll meg azzal az ellenvetéssel szemben, hogy a léleknek a földi élet során, a földi körülményekre épülő emberi léttel kapcsolatban összegyűjtött tapasztalatai nem teljesíthetők ki a halált követő gyökeresen eltérő körülmények között. Ha ez így lehetséges lenne, nehéz belátni, hogy miféle értelme volna egyáltalán egy fizikai test felöltésének. Mivel van földi életünk, kell hogy legyen annak valami célja az evolúció folyamatában. Ahogy korábban már szó volt erről, a tudatosság csak korlátok közepette teljesebben ki. Ha a halál utáni élet mentes a fizikai lét korlátaitól, aligha biztosíthatja a tudatosság teljes kifejlődéséhez szükséges korlátozásokat, márpedig ez a fejlődés célja.

Ezért hát a teozófia elveti az első három feltevést, és a negyediket fogadja el, mint legésszerűbbet, és mint olyat, ami harmonikusan illeszkedik egy rendezetten működő rendszer eszméjéhez. Az iskolával történő összehasonlítás nagyon is találó. Tudjuk, hogy amikor még csak az általános iskola első osztályát, vagy a gimnázium negyedik osztályát végeztük el, még nem vagyunk készek arra, hogy megkapjuk a főiskolai diplománkat. Végig kell járjuk az egész főiskolai képzést, hogy a diplománkat megkaphassuk. Az oktatási rendszer minden lépcsőjét végig kell járnunk, mielőtt a következő fokozatra léphetünk. Ugyanígy kell kijárnunk a kozmikus oktatási rendszert is kötelező részvétellel az élet iskolájában.

A reinkarnáció a „re” (újra), „into” (bele) és „carn” (hús) szavak összekapcsolásából ered. Vagyis jelentése „ismételt belépés egy húsból lévő testbe”. Más szavakkal, mi

tudatos lelkek vagyunk, az Isteni Élet szikrái, akik különböző sűrűségű anyagi testekbe öltözve azért jöttünk a Földre, hogy tanuljunk. Földi életek hosszú sorozatán keresztül kell áthaladnunk azért, hogy a körülményekkel folytatott küzdelem során és a többiekkel kialakított kapcsolatok segítségével kifejllessük a bennünk rejlő képességeket.

Minden egyes testben eltöltött élet során tapasztalatokat gyűjtünk, amelyeket a testet öltések közötti időszakokban feldolgozva átalakítunk a további fejlődéshez szükséges adottságokká és erőkké. A folyamat hasonlítható ahhoz, amikor az elfogyasztott étel az emésztés és a felszívódás folyamata során testünk fenntartásához használható tápanyaggá alakul át. Vagy ha ismét elővesszük az iskolai hasonlatot, olyan ez, mint amikor az aktív tanulás időszakában agyunkba gyömöszölt ismerethalmaz a rákövetkező időben tudássá és megértéssé nemesedik.

A feldolgozás, magunkba olvasztás folyamata – legyen szó akár ételről, akár élettapasztalatról – a tudatos cselekvés szintje alatt történik. Egy egész élet tapasztalatainak feldolgozása a halált követően történik, túl a mi tárgyi, földi tudatosságunk szintjén, és ezt követően már felkészültebben térünk vissza egy újabb testbe, hogy élet-iskolánkat egy magasabb osztályban folytassuk.

Néha előfordul, hogy egy testet öltés hiábavalónak tűnik, amennyiben az újrászülető egyéniség nem képes hatást gyakorolni a személyiségre, és ezért alig valami előrelépés történik. Ami azt illeti, még vissza is csúszhat valamelyest, mikor a fejlődési lehetőségek veszendőbe mennek, és az iskolában tanulókhöz hasonlóan megbukhatnak, és osztályismétlésre kényszerülhetnek azért, mert nem akarták, vagy nem voltak képesek elvégezni a megkívánt munkát. Szerencsére ez ritka jelenség. Ám még ilyenkor sem megy semmi veszendőbe. A hibák nagyon is jó tanítók, és egy későbbi inkarnációban fokozott elszántságot és még erőteljesebb igyekezetet eredményeznek.

A reinkarnációt, mint a továbbfejlődés egyik eszközét összekeverhetik egy másik nézettel, mely szerint az ember visszatér a földi életbe egy állat testében (ezt néha „transzmigrációnak” is nevezik, habár ez a fogalom is hordoz még más jelentést is). Az emberi tudatosság visszatérése egy állat testében nem egyeztethető össze az evolúció törvényével. Egy későbbi fejezetben látni fogjuk, hogy az emberi monád az evolúciós ciklusba az állati fejlődés végén és az emberi fejlődés elején lép be. Amint az élet ekként egyéniesült az emberi birodalomban, egy gyökeresen eltérő fejezet veszi kezdetét a fejlődésében, ezért nem is tér vissza az állati birodalom csoportlelkei közé. Ez olyan képtelenség lenne, mint hogy valaki egyetemi diplomája birtokában ismét csatlakozzon az általános iskola első osztályában tanulókhöz.

A reinkarnáció tekintetében más vonatkozásokban is nagy a hasonlóság a tanulókhöz, akik más-más években kezdik meg tanulmányaikat és változó tempóval haladnak. Ehhez hasonlóan vannak emberek, akik már előrébb tartanak, mivel a jelenlegi élet-halál ciklust korábban megkezdték, vagy, mert nagyobb erőfeszítéseket tettek azért, hogy az emberi élet leckéit elsajátítsák. Mások később kezdték a sorozatot, vagy nem erőltették meg túlzottan magukat – így hát kevésbé fejlettek. Mi mindannyian – bűnözők és szentek, együgyűek és nagy bölcsök – ugyanazon élet részei vagyunk és egyenlő lehetőségeket kapunk a fejlődésre. A különbség a tanulással eddig töltött időben, valamint a lehetőségek kellő kihasználásában keresendő.

Továbbá, mivel a leckék megtanulásának sorrendje minden embernél más, lehetséges, hogy a bűnöző vagy az együgyű már elsajátított olyan leckéket, amik a szent és a bölcs számára még megtanulandók. Azt tartják, hogy még a tökéletessé válás

küszöbén álló lélek is híjával lehet olyan alapvető fontosságú jellemzőnek, aminek már birtokában vannak azok, akik minden egyéb tekintetben messze elmaradnak tőle fejlettségben. Az ilyen lélek ahhoz a tanulóhoz hasonlítható, aki jól elsajátított már minden tárgyat, kivéve a földrajzot – ebben lemaradt a társai mögött, ám minden másban megelőzi azokat.

Minden tanulás spirális pályán halad. Megtanulunk valamit, aztán elfelejtjük a nagy részét, így újra kell tanulnunk. De az újból megtanulás már nem ugyanabból a tudatlan állapotból indul, mint az első alkalommal. Valami megmarad, és így az újabb tanulás már könnyebben megy. Ha valaha is megpróbáltak már kívülről megtanulni egy verset, vagy géppel írni, golfozni, már megtapasztalták ezt a spirális pályán haladó tanulást, felejtést és újra tanulást. Ugyanígy van ez az élet valamennyi leckéjével is.

Ahogy minden egyes „új kezdet” alkalmával a korábbi tapasztalatok gyors összefoglaló áttekintése történik, úgy az az emberi élet kezdeti szakaszaiban is így történik: a kezdeti fázisában bizonyos értelemben a fizikai test egész evolúciója lejátszódik a terhesség időszakában, majd a pszichológiai evolúció teljes vonulata is a csecsemőkortól a felnőtt korig. Mi most az emberi evolúciós spirálon haladunk. Ha majd belépünk az emberin túli fokozatba, gazdag tapasztalataink teljes tárháza olyan erővé nemesedik, lényegül át, mellyel képesek leszünk megfelelni a további fejlődéssel járó olyan kihívásoknak, melyek egy még magasabb szint eléréséhez vezetnek, és melyek a mi jelenlegi állapotunkban isteni képességeknek tűnnek. De mielőtt elérjük ezt a magas szintet, tovább kell folytatnunk a tanulást jelenlegi emberi spirálunk mentén. És éppen erre való a reinkarnáció.

A reinkarnáció, mint magyarázat súlya

A reinkarnáció magyarázatot ad a körülöttünk mindenfelé látható olyan különbségekre, melyekre sem az öröklődés, sem a környezeti hatások között nem lelünk okokat. Az öröklődés és a környezet ugyanis nem magyarázza meg az emberek közötti szinte végtelen változatosságot a körülmények, a tehetség, készségek és képességek tekintetében. Ha a reinkarnációt elfogadjuk, mint munka-hipotézist (azaz nem bizonyított tény), az ilyen különbségek érthetővé válnak, hiszen minden lélek olyan fizikai testben születik újjá, ami korábbi életei gyümölcseinek tekinthető. A tehetség nem ajándék, hanem egy bizonyos területen az életek során át végzett munka gyümölcse.

A reinkarnáció megmagyarázza a helyes és helytelen fogalmának az emberek körében tapasztalható számtalan különféle értelmezését. A környezet hatása erre nem magyarázat, hiszen találhatunk jól fejlett lelkiismerettel bíró embereket nehéz körülmények között, ugyanakkor láthatunk erkölcsi érzéket szinte teljesen nélkülözőket is könnyű élettel és virágzó kulturális környezetben. A lelkiismeret az elmúlt életek gyümölcse, más testek, más életek kitörölhetetlenül bevésődött leckéinek lenyomata. Nem lehet arra számítani, hogy minden lélek ugyanazon az erkölcsi színvonalon áll, habár mindegyikben megvan a képesség arra, hogy egyazon szintre eljusson. És persze nem szabad egyenlőségjelet tenni egy adott kultúra szokásai és elvárásai, valamint az evolúció szempontjából kívánatos, és így általánosságban a „jó” fogalma közé.

A reinkarnációval megmagyarázható azoknak a nőknek és férfiaknak a létezése is, akiknek szexuális beállítódása eltér a biológiailag szokásostól. A belső valónknak nincs neme, hanem egyik inkarnációban férfi testet, míg egy másikban női testet visel. Ha életek egy sorozatát férfi testben élte le és ezenközben az élet férfias vonatkozásairól gyűjtött tapasztalatokat, az ezt követő nem-váltáskor a férfias viselkedésminták még megmaradnak, és idővel szükséges lesz kifejleszteni a nőies válaszmódot a tapasztalatokhoz. Ugyanígy van akkor is, ha valaki életek során át a női lét tapasztalatait gyűjtötte - úgy fogja találni, hogy a férfi testben élt élet tapasztalásaihoz való alkalmazkodás fokozott erőfeszítést igényel. A szexuális beállítottság kialakulásában számos tényező játszik szerepet, ám a reinkarnáció elve azt sugallja, hogy az az egyik ezek közül.

Ki hisz a reinkarnációban?

A reinkarnáció ötlete semmiképpen nem tekinthető újnak vagy ritkaságnak. Már a hinduk ősi eposzaiban, a régi egyiptomi írásokban, Buddha beszédeiben és Pitagorasz tanításaiban is szerepel. Tanították, és sokan el is fogadták azt a Josephus-korabeli zsidók között csakúgy, mint később a Kabbala-ban. A korai keresztények körében is megszokott volt, és keresztény körökben újabban ismét komolyan vizsgálják, mint logikus magyarázatot és összeegyeztethetőnek tartják vallásukkal.

Hogy Jézus hitt benne, kiderül abból a kijelentéséből, hogy Keresztelő János az új testben visszatért Éliás próféta (Máté evangéliuma 11:14, 17:10-13, valamint Malakiás könyve 4:5). A keresztény egyházatyák egyik legtanultabbika, Origenész azt tanította, hogy a lélek már a születés előtt is létezik, ami lényegében hasonló a reinkarnációhoz. A keresztény egyházalapítók és gnosztikusok korai tanításait azonban idővel egyre inkább félreértelmezték, míg végül a Kr. u. 554-ben tartott II. Konstantinápolyi Zsinat határozata értelmében bárki, aki támogatja a reinkarnáció tanítását, kiátkozással bűnhődjék. Ettől kezdve a reinkarnáció tanát száműzték a hivatalos kereszténységből.

Ám jóllehet a nyugati kultúrkörben a reinkarnáció eszméje illegalitásba kényszerült, életben tartotta azt itt-ott néhány olyan ember, akinek misztikus látomásai voltak, és akadt elég bátorságuk is ahhoz, hogy meggyőződésüknek hangot adjanak. E hívők között olyan nagyságokat találunk, mint Browning, Emerson, Goethe, Aldous Huxley, Schopenhauer, Shelley, Tennyson, Whittman és Whittier. Az amerikai feltaláló Thomas Edison, az iparmágnás Henry Ford, és a korábban sokat ünnepeelt angol költő John Masefield elfogadták a tant, míg a II. Világháború hőse, George Patton tábornok meg volt győződve annak valóságosságáról.

Különösen jelentőségteljes a híres pszichiáter és akadémikus Ian Stevenson munkássága, aki hosszú éveken át vezette a Virginiai Egyetem orvosi karának pszichiátriai részlegét. Stevenson egész életét olyan esetek tanulmányozásának szentelte, melyekben korábbi életek emlékei és ezekhez kapcsolódó jelenségek kerültek felszínre a világ minden kultúrájából származó sok-sok embernél, de legfőképpen gyermekek körében. Kutatásainak eredményeit több kötetet megtöltő esettanulmányok tömegében adta közre, melyekben az emlékek figyelemreméltó részletességgel és pontossággal jelentek meg. Stevenson megfontolt minden lehetőséget e tények magyarázataként, és arra a következtetésre jutott, hogy az esetek

jelentős számában a legegyszerűbb és így legjobb magyarázat az, hogy ezek bizony azok, aminek látszanak: elmúlt életek emlékei.

A későbbiekben Stevenson tanulmányozni kezdett bizonyos anyajegyeket és születési rendellenességeket, melyek kapcsolatba hozhatók elmúlt életekből eredő emlékekkel. Az erről a témáról a széles olvasóközönségnek írt könyvének (Ahol a reinkarnáció és a biológia összefonódik, *Where Reincarnation and Biology Intersects*) bevezetőjét így zárja:

Ha elfogadjuk a lehetőséget, hogy a személyiség túléli a fizikai halált és újra születik, feltehetjük az a kérdést, hogy vajon milyen jellegzetességek mehetnek át az előző életből az újba? Kézenfekvőnek találtam a *diathanatic* szó használatát (jelentése kb. „halálon átnyúló”) egy elhalt ember személyisége azon részeinek megjelölésére, melyek kifejeződést nyerhetnek egy újabb életben. Nos hát vajon mely részek lehetnek ilyenek? Az általam leírt esetek azt tanúsítják, hogy ezek megélt eseményekkel kapcsolatban szerzett tapasztalások a megelőző életből – vonzódások, idegenkedések és egyéb személyes viszonyulások, továbbá néhány esetben egy korábbi testet ért fizikai sérülések, vagy egyéb behatások emlékeinek maradványai.

Érdemes rámutatni, hogy a Stevenson által hivatkozott „diathanatic” összetevők két fő csoporthoz tartoznak:

1. „vonzódások, idegenkedések és egyéb személyes viszonyulások”, melyeket az indiai hagyomány „skandhákknak” nevez. Ezeket összefoglaló névként használják a minket körülvevő világ specifikus hatásaira adott jellemző válaszainkra.
2. „eseményekkel kapcsolatban szerzett tapasztalások a megelőző életből, továbbá néhány esetben egy korábbi testet ért fizikai sérülések vagy egyéb behatások emlékeinek maradványai.”

Ez a különbségtétel azonban felvet egy másik kérdést.

Elmúlt életek emléke

Szinte elkerülhetetlenül felmerül bennünk: „ha már éltem korábban, miért nem emlékszem rá?” Erre a kérdésre a teozófia szerint a két élet között eltelt időszak állapotának jellegzetességei adják meg a magyarázatot. Emlékezetünk legnagyobb részének részletei (tényekről, helyszínekről, emberekről és hasonló – „eseményekkel kapcsolatban szerzett tapasztalások”) a fizikai agyhoz kapcsolhatók. A fizikai halállal az agyhoz kötődő tudatosság elvész, bár visszatükröződései egy ideig még megmaradnak a valóság finomabb szintjein. Rendes körülmények között meglehetősen hosszú idő telik el a halál és egy újabb testet öltés között. Mire eljön az ideje egy újabb születésnek, az elmúlt élet részletes emlékei már nem aktívak. Így hát mikor egy új fizikai agyat megkapunk, ezzel együtt új érzelmi és mentális testünk is lesz – az elmúlt élet részletes emlékeinek maradványai nélkül.

A Stevenson által megvizsgált esetek több szempontból is kivételesek voltak. A megelőző élet általában hirtelen, idő előtt ért véget – baleset, gyors lefolyású betegség vagy erőszakos cselekmény miatt –, amikor a személyiség még fiatal korban volt. A kérdéses inkarnációban még nem tanulta meg a kitűzött leckéket, és az újrászületés

rövid időn belül, nagyjából ugyanazon kulturális és földrajzi környezetben történt meg, így a lélek folytatni tudta, amit félbehagyott. Ilyenformán a lélek úgy tért vissza a fizikai testbe, hogy érzelmi és mentális testeiben még nem halványultak el teljesen, és így az új agyban is megjelentek az elmúlt élet emlékeinek visszatükröződései. Az ilyen esetekben jellemzően az emlékek korán feltörtek és a kor előre haladtával fokozatosan elhalványultak, és mire a gyermek elérte a kamaszkort, a régi emlékeket felváltották az új életből eredő emlékek.

Igaz, hogy legtöbbször normális körülmények között nem emlékezünk elmúlt életeink részleteire, ám valamennyien emlékezünk mindarra, ami fontos volt azokban – ezek nyilvánulnak meg bennünk lelkiismeret, törekvések, ideálok és öröklött készségek formájában. És mind emlékezünk régen bevésődött, megszokott válasszókra, a „skandhákra”. A Természet úgy dolgozik, hogy kiszűri, megőrzi ami értékes és eldobja a részleteket, mert hiszen a részletek csak a formát adják az Igazság megnyilvánulásához. A forma felbomlik, ám az Igazság és a megszokások tartósan fennmaradnak. Az is előfordulhat, hogy tudat alatt felismerünk személyeket, akikhez szoros szálak kötöttek régmúlt életeinkben. És nagyon ritkán, különleges helyzetekben még elmúlt életeink részleteire is emlékezhetünk, mintegy bepillantva azokba, ugyanis a múlt örökösen jelen van, habár legtöbbször nem tudjuk, miként férhetünk hozzá akaratumk szerint.

A személyiség csak egy életen át él. De az egyéniség átlép halálon és a születésen, összekötő fonalat képezve az egyes testet öltések külön-külön személyiségei között. Stevenson is alkalmazza ezt a fontos különbségtételt annak magyarázataként, hogy a reinkarnáció ellenére miért nincsen tudatos emlékünkhöz a megelőző életekről:

A személyiség és egyéniség közti különbségtétel által jobban megérthetjük a személyiségnek a halál miatt bekövetkező részleges vagy majdnem teljes elvesztését. És egyéniség alatt itt valamennyi olyan jellemzőt értem - akár megnyilvánultak, akár rejtve maradtak azok –, melyekkel egy személy úgy a mostani, mint a korábbi életében vagy életeiben rendelkezett. Míg személyiség alatt az egyéniség azon jellemzőit értjük, amelyek ebben az életben kifejeződtek, avagy lehetőséget kaptak a kifejeződésre.

Az egyéniséget egy színészhez hasonlíthatjuk, aki sok különféle szerepet képes eljátszani, aki mindegyikben megmutat magából egy részletet, és ezekben felhasználja adottságait, korábbi szerepeiben megszerzett készségeit, de mindig félreteszi valamennyi korábbi szerepét, és teljes figyelmét az éppen játszottra koncentrálja. Helen Hayes színésznő például úgy fogalmazta ezt meg, hogy mielőtt megpróbálna egy új alak megformálásával, „kisöpri elméjéből” minden korábbi szerepét, máskülönben nem lenne képes az újat kielégítően megformálni. Természetesen ettől még emlékszik rá, hogy eljátszotta már azokat a szerepeket, és mindazt, amit azokban tanult áthozza az új alak megformálásába, de mégis, előadás közben ezekből a korábbi szerepekből semmi nincs jelen elméjében.

Néhány embernek sikerült kifejlesztenie a kellő érzékenységet ahhoz, hogy felidézhesse elmúlt életek emlékeit, de szinte kivétel nélkül vonakodnak attól, hogy ezekről beszéljenek, mert nagyon valószínűnek tartják, hogy félreértenék őket. Cesare Lombroso A zseniális ember (*The Man of Genius*) c. könyvében ír John Clare-ről, „a furcsa, különc költőről, aki azt képzelte magáról, hogy megfigyelője volt a nílusi csatának⁵ és Nelson admirális halálának, továbbá szentül meg volt győződve róla, hogy jelen volt I. Károly halálánál.” Elképzelhető, hogy Clare valóban emlékezett

5 Az angol és francia flotta ütközete Alexandria közelében, 1798. augusztus 1-2. (*A ford.*)

ezekre az eseményekre, de talán túlságosan is meggondolatlan volt ahhoz, hogy nyíltan beszéljen róluk. Persze akadnak emberek, akiknek ilyen jellegű tapasztalásai a túlzottan élénk képzeletnek tudhatók be, és bizony az elme tudatalattija kitűnő szerepjátékos tud lenni. Ezért aztán amennyire csak lehetséges, jobb tárgyszerűnek maradni, amikor előző életekről van szó. Ez annál is inkább bölcs dolog, mert amit az elmúlt életekben tettünk, mit sem számít abban, amit most, a jelen életünkben teszünk.

Az újraszületés körülményeit meghatározó tényezők

Három olyan összetevő van, ami eldönti, hogy milyen körülmények közé születik az ember. Elsőként említendő az evolúció törvénye, és a saját belső, magasabb rendű természetünk továbbfejlesztésére irányuló akarat, melyek együtt azt eredményezik, hogy olyan körülmények közé születünk, melyek között a leghatékonyabban tudjuk a kívánt tulajdonságokat fejleszteni. A reinkarnáció célja az, hogy lehetőségeket kínáljon lelki és értelmi fejlődésünkhöz. Az eme lehetőségeket biztosító tényezőt szanszkrit nyelven „svadharmának” nevezik, melyet a nyugati kultúrában „személyes belső hajtóerőnek”, vagy „elhivatottságnak” fordíthatnánk.

De az evolúció törvényének és felsőbb természetünk választásának korlátokat szab egy másik törvény – a hatás – ellenhatás, az igazságosság törvénye. Múltbéli cselekedeteink lehettek olyanok, hogy általuk lehetőségeket érdemeltünk ki, vagy lehettek olyanok, hogy miattuk változatos módon korlátozva leszünk ebben az életben. Minden általunk megélt helyzet valamely korábbi ok következménye, és – bár nem mindig de – gyakran ezek az okok elmúlt életeink cselekedeteinkben gyökereznek. Mi több, minden, amit teszünk jelen életünkben, alakítani fogja azokat a helyzeteket, melyben jövőbeli életünkben találjuk magunkat. Ezt a hatás – ellenhatás törvényt szanszkrit nyelven *karmának* nevezik, és témáját majd részletesebben tárgyaljuk a következő fejezetben.

A harmadik tényező az együttérzés és (sors) összefonódás törvénye. Eszerint akkor és olyan körülmények közé kell megszületnünk, amikor és ahol találkozni fogunk azokkal, akikhez szeretet vagy gyűlölet, segítségnyújtás vagy sérelem folytán kialakult erős érzelmi kapcsolat köt minket. Az új életben lehetőségek adódnak arra, hogy a régi partnerekkel ismét együtt dolgozzunk, hogy a sebeket begyógyítsuk, régi adósságokat törlesszünk, kiegyezzünk régi ellenfeleinkkel, és tovább erősítsük a kötődést azokhoz, akiket szeretünk.

Mindezek a tényezők segítenek, hogy nagy vonalakban láthassuk, milyen jövő vár ránk, de bármi legyen is egy adott esetben a végkifejlet, maga az eljárás személytelen, mentes a részrehajlástól, és végső soron jótékony hatása van, mert mindig a lélek továbbfejlődését eredményezi. Mikor végre megértjük ezt, nagyobb bizalommal és bátrabban fogadjuk el az életet, akár örömet, akár bánatot hoz. Meg fogjuk érteni, hogy saját erőfeszítéseinkkel egy jobb jövőt készítünk elő - nem csak a magunk, hanem másokkal együttműködve az egész emberiség számára.

A reinkarnáció bizonyítékai

A reinkarnációra többféle különböző bizonyíték létezik, bár ezek közül nem mindegyik egyformán meggyőző mindenki számára. A regressziós hipnózist néhány éve már széles körben alkalmazzák arra, hogy korábbi életek emlékeit felidézzék. A „Tiszta időben örökké látsz” (*On a Clear Day You Can See Forever*) című zenés színpadi mű darab és filmváltozata közérthetően bemutatta ezt a módszert. Ám a regressziós hipnózisnak több lehetséges magyarázata is létezik, amellet nehéz ellenőrizni. Ugyanez a nehézkes ellenőrizhetőség elmondható a némelyek által megtapasztalt spontán visszaemlékezési esetek döntő többségére. A leginkább meggyőző bizonyítékot – összegyűjtésének alaposan dokumentált, ellenőrzött és rendszerezett volta okán – a fentebb már említett Ian Stevenson életének munkája jelenti.

Azonban a legtöbb reinkarnációt elfogadó ember számára a leginkább meggyőző bizonyíték az lehet, hogy az egész egyszerűen egy világkép elválaszthatatlan része, amely magába foglalja az élet értelmességéről, a világegyetem rendezettségéről és az emberi lélek fejlődéséről vallott meggyőződést. Ez a világkép, benne a reinkarnációval segíti őket abban, hogy termékeny és kielégítő életet éljenek. Ez ugyan egy gyakorlati ok a reinkarnáció elfogadására, de amint azt nagynevű, gyakorlatias filozófusok megállapították, ha valaminek a működőképessége tény, akkor ez bizonyosság arra, hogy az valószínűleg igaz is.

A mi materiálisan és mechanikusan elfogult kultúránkban a reinkarnációval kapcsolatos nézeteket, sőt, ami azt illeti bármilyen, a tudatosságnak a test halála utáni fennmaradását hirdető felfogást azzal söprik le az asztról, hogy az nem más, mint vágyalom. Ian Stevenson „Ahol a reinkarnáció és a biológia összefonódik” című könyvét azzal fejezte be, hogy átgondolta ezt a visszautasítást, és rámutatott tévességére:

Való igaz, hogy sokunk akar hinni a halál utáni életben, ám az, hogy vágyunk erre, nem jelenti azt, hogy ez nem lehet igaz. Végül is elképzelhető, hogy fejlődésünk két külön vonalon zajlik – az egyikben testünk, a másikon az elménk és lelkünk tökéletesedik.

A témához ajánlott, magyar nyelven olvasható írások:

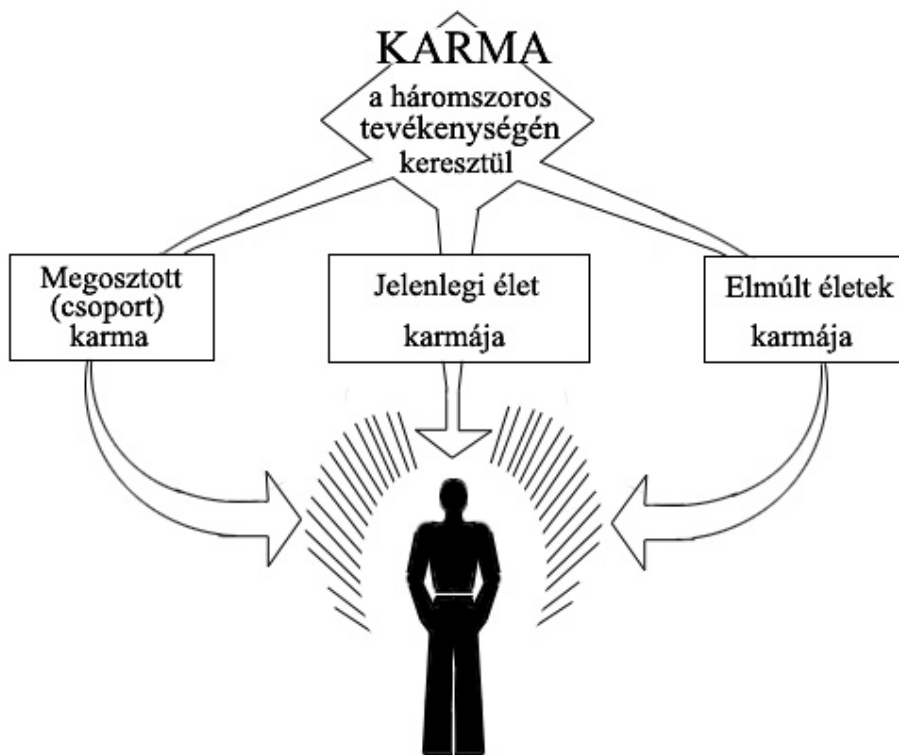
Annie Besant [Az újraszületés törvénye](#)

Annie Besant [Karma - Újraszületés - Dharma](#)

GONDOLATÉTBRESZTŐ KÉRDÉSEK

1. Magyarázza el, mit értünk reinkarnáció alatt. Mi a különbség a reinkarnáció és a széles körben népszerű „lélekvándorlással” kapcsolatos elképzelés között?
2. Mit tekint Ön a legfontosabb érvek a reinkarnáció mellett, és mit ellene?

3. Hogyan lehet a reinkarnáció alapján megmagyarázni az emberek között megfigyelhető értelmi és erkölcsi különbségeket?
4. Van vajon az egyéniségnek szexuális kötődése? Milyen jellegű leckéket tanulunk meg férfi és női testben?
5. Milyen bizonyítékok léteznek arra, hogy a reinkarnáció nem új keletű tanítás?
6. Miért olyan nehéz egy elmúlt élet emlékeit részleteiben felidézni? Vajon mindig javunkra válna, vagy bölcs dolog lenne, ha beletekinthetnénk a múltba, vagy előre látni mi vár ránk a jövőben? Miért?
7. Milyen módon emlékezünk mindannyian az elmúlt életeinkre?
8. Mikor és miért fejezi be a lélek a reinkarnációk sorát?
9. Milyen három fő tényező működése határozza meg az újraszületés helyét és eseményeit?
10. Milyen változásokat hozhatna az életben és tevékenységekben, ha a reinkarnáció ismerete elterjedtebbé válna a nyugati világban?

Hatással van
a háromszoros egyénre
fizikailag, érzelmileg és értelmileg
az idegeken
vitalitáson
érzelmi befogadókészségen
értelmi adottságokon
keresztül, hogy
Kiegyensúlyozza a régi rosszakat
és
Lehetőséget biztosítson a növekedésre

3. ábra: A karma

7. KARMA

Az Univerzum melyben élünk, rendezett és törvények által szabályozott világ, ahol semmi nem történik véletlenül. A világon mindent természeti törvények határoznak meg, és ez nem csak a fizikai világra igaz, hanem a pszichológiai és szellemi világra ugyanúgy, mint az erkölcsi kérdések területeire. Ebben a rendszerben egyetlen részecske állapotát sem lehet megváltoztatni anélkül, hogy az ehhez tartozó ellenhatás be ne következzen. A feldobott kődarab a gravitáció törvényének engedelmességgel hamarosan visszahullik a földre. Ennél hosszabb idő telik el, míg a felhúzott óra rugója lepergeti a percek és órákat, de a folyamat ettől még tökéletesen szemlélteti a hatás - ellenhatás törvényét.

Ehhez hasonló módon a gondolatokban és vágyakban felhalmozott energia előbb-utóbb előidézni a hozzá tartozó eredményt. Emberként valamennyiünknek szembesülnünk kell cselekedeteink következményeivel. Néha a kiváltó okok azonnal előidéznek a hozzájuk tartozó eredményt, míg összetettebb esetekben ez hosszabb időbe is telhet. Mint ahogy egy másik városba költözéssel még nem szabadulunk meg korábbi lakhelyünkön felvett hiteleink visszafizetésétől, úgy a halál sem mentesít minket cselekedeteinkkel felhalmozott adósságok alól - akár mi tartozunk másnak, akár más tartozik nekünk.

Ez az ok-okozat törvénye, amit szanszkrit szóval *karmának* nevezünk. A szó közvetlen jelentése „cselekedet”, de jelentésébe maga a cselekedet mellett áttételesen beleértendő annak következménye is. Ez az elv fellelhető valamennyi nagy világvallásban és filozófiai rendszerben, és alapvető tétele korunk tudományának is, és e szó mostanra elterjedt a hétköznapi szóhasználatban is. H.P. Blavatsky a karmát az Univerzum alaptörvényének nevezte. Mindenhol érvényes, de különösen fontos az ember számára, aki emberi mivoltából eredően erkölcsi felelősséggel tartozik tetteiért és így karmájáért.

Bármit teszünk, az hatással van családunkkal, barátainkkal, üzleti partnereinkkel fenntartott kapcsolatainkra, sőt még az utcán járó vadidegen emberre is, legalább is annyiban, amennyire cselekedetünk hatóköre kiterjed rá. A nyugati kultúrkörben a karmától eltekintve nincs szavunk, amely pontosan kifejezné ezt a fogalomkört, ám bár a Ralph Waldo Emerson által használt „viszonzás” szó elég jól megközelíti azt. Ez az alapelv csendül ki Jézus szavaiból a hegyi beszédben: „amilyen mértékkel mértek, olyan mértékkel mérnek majd nektek is” (Máté 7.2), valamint Szent Pál kijelentésében, mely szerint „amit az ember vet, azt le is aratja” (Galateához 6.7).

Elsődleges jelentősége mellett e szót kissé más értelemben is használjuk. Például ha valami történt velünk, mondhatjuk azt, hogy „ilyen a karmám”, vagy „ezzel a karmával születtem”. Talán érthetőbb lenne ilyen esetekben inkább „karmikus következményekről” beszélni, mégis sokan az egyszerűség kedvéért a „karma” szót használják az okra illetve cselekedetre, a cselekedet eredményére, és magára az egész folyamatra egyaránt.

Téves elképzelések a karmáról

Ha egyszer megértettük a karma elvét, az élet érthetőbbé válik és egyben betekintést is nyerhetünk abba, miként működhetünk együtt a karma törvényével, ezáltal segítve az élet továbbfejlődését. A teozófia egyik korai bölcs tanítója azt állította, a legfontosabb, hogy két alapfogalmat, a karmát és a nirvánát megértsünk. A karma törvénye kormányozza az állandó változás világát, a nirvána pedig az állandóság világa. Mindkettő összetett fogalomkör, de a karma különösen bonyolult, és a teozófia alapfogalmai közül talán a legkevésbé felfogott. Talán segítheti a helyes felfogást, ha megismerkedünk néhány vele kapcsolatban kialakult hibás elképzeléssel.

Egyik ilyen például az a pontatlan megfogalmazási mód, amikor „jó” vagy „rossz” karmáról beszél valaki, ami alatt persze az illető a neki kellemest vagy fájdalmast érti. Pedig a karma se nem jó, se nem rossz - egyszerűen az univerzum rendjét közvetíti. Ami minket illet, a karma célja mindig a tanítás, függetlenül attól, hogy mi az eljárást kellemesnek találjuk vagy sem. A karma egyben törvényszerűen ki is kényszeríti haladásunkat, mert általa a gyakorlatban sajátítjuk el azokat a készségeket, melyek elengedhetetlenek további fejlődésünkhöz.

Egy másik hibás felfogás úgy tekint a karmára, mint valami büntető-jutalmazó rendszerre. Igaz ugyan, hogy boldogsággal jutalmazhatja azokat, akik boldogságot okoztak és fájdalmas tapasztalatokkal azt, aki boldogtalanná tesz másokat, de ennek hátterében a harmónia és egyensúly kozmikus törvénye áll, nem pedig valami külső hatalmasság önkényesen ránk kényszerített akarata. Ha akarjuk, ha nem, részei vagyunk az univerzumnak, így hát nem vonhatjuk ki magunkat törvényei és folyamatai alól.

A karma mindenképp felett személytelen. Működése szempontjából teljesen érdektelen a mi személyünk. Ha megértettük ezt a részrehajlás-mentességet, többé már nem érezzük úgy, ha a dolgaink rosszra fordulnak, hogy a sors kibabrált velünk. Ehelyett belső hallásunk segítségével talán meghalljuk a természet harmóniáját. Végre elkezdünk ráébredni, hogy a mi kis saját „életről szóló szövegünk”, az általunk fűjt nótá csak egy aprócska része a nagy kozmikus szimfóniának, és hogy szerény szövegünknek csakis ebben a nagy szimfóniában, e kozmikus harmónia részeként van egyáltalán bármi jelentősége. És ebből paradox módon az is világossá válhat, hogy ez a szimfónia csak akkor szólhat szépen, ha benn minden apró szöveg szépen szól. Ebben a megközelítésben a karma törvénye biztosítja, hogy ha egy hamis szöveg vagy bármilyen rendezetlenség megzavarja az összhangzatot, a magasabb síkokon azonnal bekövetkezik annak kiegyenlítése, hogy a kozmikus szimfónia tökéletes hangzását meg ne zavarja.

A karma személytelen természeti törvény mivoltából az is következik, hogy személyiségünk létezésének rövid ideje alatt nem mindig figyelhetjük meg működését egy cselekedettől annak következményéig. A hozzánk kapcsolódó karma egy kisebb részét jelenlegi életünk alatt „gyűjtöttük össze”, de egy jókora részét nem. Ez a rész hozzánk kapcsolódik egyéniségünkhöz, és ilyen módon összeköt minket korábbi testet öltéseinkkel. Karmánk egy másik része nem a mi egyéniségünkhöz kapcsolódik, hanem családunk, közösségünk, nemzetünk vagy még nagyobb csoportok karmájának ránk eső része. Sőt, egy bizonyos része az emberiség közös karmája, a bolygóé melyen élünk, a Naprendszeré, és még annál is nagyobb egységeké. Karmánk ezen utóbb felsorolt összetevőit „elosztott karmának” nevezzük, mert az okok és következmények nagyszámú egyed között oszlanak meg.

Más oldalról szemlélve azonban meg kell értenünk, hogy a karma nem jelent sorsszerűséget vagy eleve elrendeltséget. Nem valami rajtunk kívül álló dolog, amit ránk kényszerítettek. Így vagy úgy, de kapcsolódunk a múltban történetekhez. Az akkori cselekedeteknek most tapasztaljuk meg a következményeit, és a mostani tetteink eredményeznek olyan hatásokat, melyeknek következményeit a jövőben fogjuk érezni. És ha ez így van, a karma távolról sem az eleve elrendelés eszköze, sokkal inkább lehetőség, hogy úgy válasszuk meg tetteinket, hogy azok olyan jövőt készítsenek elő amelyben majd élni szeretnénk.

Világos tehát, hogy a karma nem pusztán a megtorláson alapuló igazságszolgáltatás törvénye a fizikai, érzelmi és erkölcsi szinteken. Nem csak arról van szó, hogy magunkkal cipeljük múltbeli tetteink eredményeit – bár ez is részét képezi. Mégis, valami sokkalta nagyobb szabású igazságosságról van itt szó – olyan törvényről, ami mindig volt és örökké hatni fog, minden pillanatban annak érdekében, hogy valamennyi fellépő hatást vagy tettet az univerzum rendjéhez igazítson. A mi személyes tetteink eredményei úgy jelennek meg az univerzumban, mint apró koncentrikus körök nagyobb körök belsejében, így kapcsolva össze minden részt a nagy egésszel. Az univerzum szívében pedig egyensúly van. Nem engedhető meg, hogy ott ezt az egyensúlyt mi megzavarjuk, ezért válaszként minden tettünkre a korrekció azonnal bekövetkezik.

A karma, mint egyetemes törvényszerűség

A lényegét tekintve mindössze kétféle mozgás létezik az univerzumban - kilégzés és belégzés, előrelendülés és visszahúzódás, centrifugális és centripetális erő. Az elektromosságban pozitív és negatív pólusokat ismerünk, a mechanikában egy dugattyú oda-vissza mozgását, míg az ember életében az ok és okozat, hatás – ellenhatás, vagyis a karma érhető tetten. Még egyes napjainkban menetében is felismerhetők ezek a fázisok: felébredve álmunkból felkelünk, és tennivalóinkhoz látunk, majd este ismét nyugovóra térünk. Bármit is küldünk útjára a világban, előbb-utóbb vissza kell térjen hozzánk, és nem jutalmazás vagy büntetés végett, hanem mert a világ melynek mi is részei vagyunk összefüggő rendszer, ahol minden hatásnak megvan a maga ellenpárja.

Ahogy korábbi fejezetekben már jeleztük, három különböző világban vagy energiamezőben élünk: fizikaiban, érzelmiiben és mentálisban, és ezek mindegyikével a nekik megfelelő testen keresztül teremtünk kapcsolatot. E világok vagy mezők mindegyikében hatásokat keltünk, melyeknek eredményei ellenhatásokként térnek vissza hozzánk, és erejük arányos lesz azzal az energiával, amivel az őket kiváltó hatásokat feltöltöttük. Valamennyi emberi lény állandóan fizikai, érzelmi és mentális erőket szabadít fel. Ezeknek az erőknek összesített eredménye határozza meg, hogy milyen életet élünk most, milyen tudatállapotban találjuk magunkat a halál után, és hogy milyen életkörülmények közt, milyen kapcsolatban leszünk másokkal eljövendő életeinkben.

Magától értetődően az egyensúly helyreállítása nem feltétlenül történik meg ugyanazon élet ideje alatt. Ezért mondják, hogy a reinkarnáció eszköz egy cél érdekében, de nem cél önmagában, pusztán része a fejlődés tervének. Ha már a gyakorlatban elsajátítottuk a szükséges erőket és készségeket, jellemünket tökéletesre formáltuk és megértettük a minket körülvevő univerzumot, benne saját magunkkal,

akkor elértük a fejlődés számunkra kitűzött célját, és nem fogunk többé ebben a világban testet ölteni. Ám amíg ezt a kívánatos végső egyensúlyt el nem érjük, ügyetlen cselekedeteink és bénító tudatlanságunk eredményeként a karma ingája ide-oda lendül, egyszer az egyik, másszor az ellenkező irányba.

Gyakran előfordul, hogy emberek a karmához fatalista módon viszonyulnak. „Hát, ez a törvény, mit tehetnék. Tehetetlen vagyok vele szemben.” - mondják. Az persze igaz, hogy ez törvény, de ez csak az igazság egyik fele. Világos, hogy nem kerülhetjük meg a törvényt, viszont módunkban áll bármely természeti törvény hatását módosítani, és tesszük is ezt állandóan, gondoljunk csak például a repülésre vagy úrutazásra, melynek során a gravitáció törvényén kerekedünk felül. Minden jogunk megvan erre.

Annie Besant Karma - Az ok-okozat törvénye c. könyvében kifejti, hogy ha bármilyen kényelmetlenség, akadály vagy ok fájdalmat okoz nekünk és másoknak, jogunkban áll – mi több, némely esetben kötelességünk is – mindent megtenni, hogy változtassunk ezen. A karma hatására növekednek, fejlődnek erőink, miközben megbirkózunk az utunkba kerülő nehézségekkel. Ha erőfeszítéseink ellenére az akadály vagy hatás továbbra is fennmarad, annak lehet más oka is – például, hogy megtanuljunk lemondani valamiről, tanuljunk türelmet vagy áldozathozatalt. Ahogy egy bölcs ember mondta egykor, „Kellő méltósággal fogadjuk, ami elkerülhetetlen – de előbb igen alaposan győződünk meg róla, hogy tényleg elkerülhetetlen.”

Gondoljunk csak meg például, mi lett volna, ha a Wright testvérek megkerülhetetlen szabályként elfogadták volna a vélekedést, hogy a levegőnél nehezebb tárgyak nem emelkedhetnek fel a földről. Tudták ugyan, hogy a gravitáció a természet áthághatatlan törvénye, de azt is tudták, hogy más természeti törvények - mint a közegellenállás és az aerodinamika - felhasználhatók a gravitáció semlegesítésére. A természeti törvények ugyanis nem különülnek el egymástól - mind részei az univerzum csodálatosan működő szervezetének.

Ha alapos megfontolás eredményeként felfedezünk egy módszert a karma törvényének semlegesítésére, maga a törvény hatalmaz fel minket erre. Például felhasználhatunk újabb tényezőket, amelyek ebbe az irányba hatnak. Senki sem mondhatja meg minden esetre, hogyan lehet ezt elérni. Nem fogjuk azt tapasztalni, hogy a megoldás a lábunk előtt hever, hiszen minden helyzet egyedi az egyén számára, és valamennyi szóba jöhető összetevő hatását figyelembe kell venni. Ha egyszer elkezdjük felismerni a helyes válaszokat, rá fogunk döbbsenni, hogy azok énünk legmélyéről erednek, éppen onnan, ahonnan a probléma is származik – mert a megoldás mindig *benne* foglaltatik a problémában.

Egyszer valaki azt mondta, hogy mikor be kell vennünk az orvosságot, a kanál mindig háromszor akkorának látszik, és a gyógyító főzet sokkal keserűbb, mint gondoltuk, miközben főztük. Ám ha így érzünk, mindig jusson eszünkbe az is, hogy minden velünk megtörtént gyönyörű, csodálatos dolog szintén a „mi főztünk”.

A megosztott karma

A karma egyik fontos összetevője a korábban már futólag megemlített megosztott karma, aminek eredete lehet családunk, nemzetünk, fajunk, sőt még maga az egész világ emberiségének összesített karmája. Persze igaz, hogy valamennyien egyediek vagyunk, de az egyed nem különülhet el a többiektől. Minden ember élete

összefonódik az egész emberiséggel, a család, helyi közösség, nemzet, földrész és az egész bolygó egyre növekvő méretű közösségein keresztül.

Elmének minden egyes gondolatára hatással van a világ éppen uralkodó érzelmi és mentális légköre, miközben mi valamennyien, minden gondolatunkkal és érzelmünkkel részt veszünk e légkör formálásában. Bármit cselekszünk, ez a légkör körülvesz minket - akkor is, ha nem vagyunk ennek tudatában. Az egyén által útra bocsátott érzelmek és gondolatok következményei apró patakocskaként belefolyanak a magasabb társadalmi egységből összegyűlt folyóba, ahol összekeveredik számtalan másik patakocska vizével. Valamennyi ilyen patakocska eredőjeként áll elő a mi *összesített* karmánk, ami már nem egyéni, hanem közösségi szinten fog érvényesülni.

Mi egyénileg osztozunk a mások által létrehozott karmában, és a többi ember is a miénkben. Am van egy lényeges különbség az egyéni karma és a megosztott vagy csoportkarma között. Mi valamennyien megtapasztaljuk a saját tetteink eredményét, mert ezek az eredmények a mi hullámhosszunkon hatnak. Ehhez hasonlóan részesülünk az emberiség tetteinek eredményéből, mert emberek vagyunk. Ahogy az ókori Róma drámaírója, Terentius mondta: „Ember vagyok, és semmi emberitől nem idegenkedem”. A dolgok legmélyén mindannyian ugyanannak az életnek vagyunk részei, amely különböző egyedeken keresztül működik a világban. Bármit is tegyen valamelyikünk, hatással lesz az összes többi emberre is, hiszen a valóság legmélyebb szintjén mind egyek vagyunk.

Ezt a megosztott karmát megfigyelhetjük a háborúk vagy a terrorizmus esetében, melyek az egész emberiséget hálójukba kerítik. Lehet, hogy nem vettünk részt szándékosan vagy tudatosan a háború vagy a terrorizmus okainak létrehozásában. Lehet hogy ebben, vagy bármely korábbi életünkben nem követtünk el szándékosan semmi olyat, ami indokolná életünkben a háború karmáját. Mégis, a világháborúk idején élők között senki sem akadt, akire valamilyen módon ki nem terjedt volna a hatásuk, és mindenkit érintett valamilyen mértékben a 2001. szeptember 11-ei terroristatámadás. Paul Branton így ír Felsőbb énünk bölcsessége (*The Wisdom of Overself*) c. könyvében: „Közösségben élünk és közösségként kell eljutnunk a megváltáshoz. Ez a végső szó – meglehet, kiábrándítóan hangzik a többieknek lekörözőknek, de biztatás a leszakadóknak.”

A karma, mint lehetőség az életben

Nem csak azért próbálunk meg a karmát tekintetbe véve élni, hogy ezzel számunkra kellemes eredményeket érjünk el, és elkerüljük a kellemetleneket. Valóban mi készítjük elő a saját jövőnket, de valamennyi tettünk, szándékunk, gondolatunk és vágyunk az élet hatalmas folyamának részévé válik. Ha bármikor önzetlenül gondolkodunk, érzünk vagy cselekszünk, egy kicsit közreműködünk a „világ súlyos karmájának könnyítésében”, amint ezt a Bölcsesség Mestereinek hívott tanítók egyike által közvetített elvárás megfogalmazta. És ha bármikor önző módon érzünk vagy teszünk valamit, ezt a súlyos karmát tovább nehezítjük.

Az emberiségre még nagyon sok tennivaló vár, míg sötét, barbár múltunk számláit kiegyenlítjük. Ez a tény világosan látszik abból a sötétségből és barbárságból, amit magunk körül látunk. De mivel végül minden attól függ, hogy mi egyének mit és hogyan teszünk, kereshetünk olyan utakat, amiken haladva meggyorsíthatjuk ez a folyamatot. Nem csak azért, hogy mi magunk élvezzük ennek eredményeit, hanem

inkább azért, hogy az evolúció kiteljesedhessen és az egész emberiség „megváltása” valóra válhasson. Ahogy Krishnamurti megjegyezte: mi vagyunk a világ.

Mélységes igazság lakozik abban a szellemi gyökerű parancsban, amely azt mondja, legyünk nagyvonalúan adakozók akár javainkról, időnkről, munkánkról, tudásunkról, szeretetünkről, akár bármi más értékünkről legyen szó. „Vesd a te kenyered a víz színére, mert sok nap múlva megtalálad azt.” (Prédikátorok könyve 11.1) A „sok nap” jelenthet sok életet, de bárhog is legyen, minden, ami adatik, visszatér ahhoz, aki adja. Ezért még az életet szűklátókörűen szemlélve is érdemes adni, mert aki ad, olyan folyamatot indít útjára, melyben egyként jól jár és fejlődik, aki ad, és az is aki kap. Ahogy a nagytudású Hillel rabbi mondta, „Ha nem magamért élek, akkor kiért? Ha csak magamért élek, mi vagyok akkor? És mikor, ha nem most?” Nincs semmi kivetnivaló abban, ha magunkért cselekszünk, de ugyanakkor másokért is tennünk kell, amit teszünk, nem csak magunkért. És mindenekelőtt most kell cselekednünk, mert csak a *most* ideje áll rendelkezésünkre.

A teozófia lehetőséget kínál a karma törvényének megértésére, és azt javasolja, hogy már most kezdjünk el azzal harmóniában dolgozni. Minden nap új okok újabb hatásait indítjuk útnak, melyeknek következményei nagyon messzire vezethetnek. Szeretteinkhez fűződő kapcsolataink megerősíthetők, a gyűlölet görcei feloldhatók hogy az élet a jövőben végre biztonságosabb, szebb, nemesebb lehessen.

Kétségtelenül igaz, hogy nagyobbak az elvárások azokkal szemben, akik ismerik a törvényt, mint akik tudatlanok. Cselekedeteink karmikus következményeivel tisztában lenni egyet jelent egy hasznosabb, boldogabb életvitel ígéretével. Valamennyien arra rendeltettünk, hogy sorsunk irányítói, lelkünk urai legyünk. Bizalommal elfogadni ezt a felelősséget, egyet jelent a megvilágosodás fényével, és azzal, hogy a törvény működése bizonyosságának tudatában cselekedjünk - *itt* és *most*.

A témához ajánlott, magyar nyelven olvasható írások:

Annie Besant [Karma - Újraszületés – Dharma](#)

Annie Besant: [Karma – Az ok-okozat törvénye](#)

Palásti László: [A karma működése a gyakorlatban](#)

GONDOLATÉBRESZTŐ KÉRDÉSEK

1. Mit értünk karma alatt?
2. Lényegét tekintve miben különbözik a természeti törvény az emberek által alkotott törvénytől?
3. Mi a különbség a karma és a sors köztudatban élő felfogása között?
4. Miben terjed túl a karma hatóköre az egyén által felhalmozott ok-okozati eredmények ledolgozásának kényszerén?
5. Miért elkerülhetetlen, hogy az általunk keltett hatások ellenhatásai végül visszatérjenek hozzánk?

6. Melyek az elterjedt tévképzetek a karmával kapcsolatban? Magyarozza el, miért helytelenek ezek!
7. Milyen módon lehet a karmát módosítani?
8. Van-e jogunk megkísérelni, hogy karmánkon változtassunk? Magyarozza meg, hogy miért!
9. Megpróbálkozhatunk-e mások karmájának megváltoztatásával úgy, hogy igyekszünk segíteni nekik? Magyarozza meg, hogy miért!
10. Soroljon fel néhány példát, ahol valamely természeti törvény hatását egy másikat felhasználva semlegesítjük!
11. Miért fontos tisztában lenni azzal, amit csinálunk, ha karmánk módosításával próbálkozunk?
12. Mi a legnyomásabb ok, amiért ajánlatos életünk során a karma törvényére tekintettel lenni?

8. A GONDOLATERŐ

Életünk minden napján három különböző, karmikus következményekkel járó hatást keltünk: gondolkodunk, érzelmeink vannak, és (fizikai szinten) cselekszünk. E három közül a legerőteljesebb hatása a gondolatnak van. A gondolat a tett szülője, és irányítja az érzelmeket. A gondolat ugyanolyan erőteljes hatással bír mint az elektromosság. Mint minden energiaféleséget, a gondolatot is lehet jó és gonosz célra használni. Gondoljunk csak az elektromosságra, amit használhatunk életünk jobbá tételére, de élet kioltására is. Minden erő használata magában hordozza a neki megfelelő ellenerő létrehozását, és a gondolat olyan erő, amit valamilyen mértékben mindannyian uralunk. Ezért fontos, hogy tisztában legyünk vele, valójában mi is a gondolat, és miként használhatjuk fel hatékonyan.

A gondolat természete és hatásai

A gondolat olyan energia, melyet a tudat használ fel azért, hogy a mentális sík finom anyagát módosítsa. Mikor gondolkodunk, mentális testünk bizonyos módon rezegni kezd, és ez a rezgés átadódik a mentális sík testünket körülvevő anyagának. Ez a rezgés gondolatformát – alakzatot a mentális világ energiamezőjében – hoz létre, amelynek színei, alakja, körvonalainak határozottsága és fennmaradásának ideje szorosan összefügg az őt létrehozó gondolat minőségével típusával, határozottságával és erősségével. A Nagy Tanítók egyike igen találóan és szó szerint értendően mondta, hogy „A gondolatok is dolgok”.

Amikor a megszokott módon gondolkodunk, ugyanazt, de legalábbis ugyanazt a fajta gondolatot szüljük meg, gyorsan és pontosan. Amikor azonban új vagy számunkra szokatlan gondolatmenet szerint tesszük ezt, a megszülető gondolatforma lassan alakul ki, és bizonytalan körvonalai lesznek, hiszen mentális testünk még nem szokott hozzá az új, még ismeretlen fajta rezgéshez. Ez az egyik magyarázat a kezdeti nehézségekre, amit az emberek néha tapasztalnak, mikor új területekkel vagy újfajta gondolkodásmóddal kell megismerkedniük. A mentális test ellenáll a kényszernek, amely azt követeli, hogy szakadjon el a megszokott módon való működéstől, és ehelyett olyan irányba forduljon, amerre nem léteznek olyan kényelmes, jól kitaposott ösvények (vagyis rezgések) melyeken gondolataink eddig haladtak. A megszokott kerékvágásból kikökkenni kitartó mentális erőfeszítést követel.

A gondolatok hatásuk szerint alapvetően kétféleké lehetnek: vannak olyanok, melyek visszahatnak a gondolkodóra, és vannak amelyek másokra hatnak.

A gondolkodóra visszahatók ismét kétféleké lehetnek. Először is, bármilyen ismétlődő gondolat idővel megszokott rezgéssé válik a mentális test számára. Másodszer, a gondolatoknak van egy másodlagos hatása az érzelmi és a kauzális testre is. Az érzelmi testben keltett változások múltó érzelmeikként jelentkeznek, ám kauzális testünkben a gondolatok tartós hatást eredményeznek és kihatnak jellemünk alakulására. Azzá leszünk, amiként gondolkodunk. Ez az oka annak, amiért annyira fontos, hogy helyesen gondolkodjunk. Gondolataink nem csak hogy megerősítik megszokott fizikai és érzelmi reakcióinkat, hanem emellett olyan vonásokat építenek be kauzális testünkbe, amik állandósulnak, elkísérnek minket - életről életre.

Gondolataink másokra gyakorolt hatása a valamennyiünket egyformán körülvevő mentális erőterén keresztül érvényesül. Mikor gondolkodunk, a kisugárzott rezgések áthaladnak a mentális sík anyagán miközben rokon rezgésekre készítetik az útjukba kerülő emberek mentális testét. Emellett még – tekintve, hogy a mentális és érzelmi síkok anyaga keveredik és áthatják egymást – a gondolati rezgések az érzelmi síkon is változásokat okoznak. Hasonló ez ahhoz, ahogy a szél fodrozza a tenger felszínét, amiből akár hatalmas hullámok is keletkezhetnek. Ehhez nagyon hasonló módon, az érzelmek is hatnak a mentális test anyagára és gondolatokat keltenek. Egészen természetes, hogy az ilyen érzelmi-gondolati hullámok hatással lehetnek bárkire, aki a hatókörükbe kerül, ugyanúgy, ahogy az erős szél és a felkorbácsolt hullámok hatnak a viharba került hajóra. Ugyanakkor a gondolatformákat nem korlátozza az idő és a tér úgy, mint fizikai-világbeli megfelelőiket. Könnyen és gyorsan szét tudnak terjedni nagy területeken, ebben a tekintetben sokkal inkább hasonlítva a rádió vagy TV adások hullámaira, mint a vízben és levegőben terjedőkre. De lehetséges irányítottan, egyetlen kiválasztott személyre is fókuszálni őket.

A gondolathullámok nem annyira a pontos üzenetet, inkább a gondolat általános jellegét hordozzák. Például egy keresztény felfoghatja egy hindu Krishna hívő áhítatos gondolatait, ami a keresztény emberben Jézus felé irányuló áhítatot fog felébreszteni. Ehhez hasonló eset az, ha valaki dühös gondolatokat enged meg magának valakiről, de ha ezt a gondolatot valaki más felfogja, akkor ez az ő saját célpontja felé áradó ellenségességet fogja felerősíteni, tovább fokozva ezzel az esetleg már szívében forrongó haragot.

Körülvesznek minket a mások gondolatai. Boldogok és szomorúak, dühösek és békések – mindenféle gondolat. De semmilyen gondolat nem képes hatni ránk, csak akkor, ha korábban ráhangoltuk magunkat annak típusára. Korántsem áldozatai vagyunk a minket körülvevő mentális világnak, inkább alakításának tevékeny résztvevői. Ahogyan egy TV készüléket ráhangolunk valamely adóra, ugyanúgy megválaszthatjuk a gondolat-csatornákat is, melyeknek részesei vagyunk. Ebből következik, hogy ajánlatos a mentális világban a megfelelő fajta gondolatokra hangolódni. A kívánatos gondolatok pajzsként védenek minket a rosszak ellen. Ha egy állott levegőjű szobát ki akarunk szellőztetni, ennek legjobb módja kitárni az ablakokat és friss levegőt engedni az állott helyére. A rossz gondolatokkal terhes elme megtisztításának is ez a módja – meg kell tölteni jó gondolatokkal.

A tisztánlátók azt mondják, a gondolatoknak alakja és színe van – halvány vagy élénk, piszkos vagy tiszta – attól függően, hogy milyen típusú és jellemzőkkel bíró gondolat formálta őket. Azt is mondják, hogy egy gondolat határozottsága vagy zavarossága jól megmutatkozik a keletkező gondolatforma körvonalainak élességében. Ha gondolataink világosak – legyenek ezek bár segítő vagy ártó gondolatok – akkor nem engedik, hogy más gondolatok kiszorítsák őket elménkbelől. Az előítéletesség például igen merev gondolatformát szül, amit nagyon nehéz szétosztatni, míg a méltányosságra képlékeny, könnyebben alakítható, de hasonlóan erős gondolatforma jellemző. És minél elmélyültebben gondolkodunk, annál tovább fennmarad a létrehozott gondolatforma.

Koncentráció és meditáció

A koncentráció és meditáció a gondolkodás két igen fontos vonatkozása. A koncentráció értékességét mindennapjainkban aligha szükséges bizonygatni. Ha napi teendőink közben megszokjuk, hogy a részletekre is figyeljünk, akkor a figyelem szokássá válik, és nagy hasznát vesszük bármilyen kívánatos tárgykörben, ami összpontosított figyelmet kíván. Ez a képesség a koncentrációra elengedhetetlenül fontos a gondolkodás másik vonatkozásának, a meditációnak gyakorlásához is. Meditációra csak olyan elme képes, amely hozzászokott, hogy egyetlen tárgykörre összpontosítson, minden zavaró tényezőt kizárva egyetlen feladatra figyeljen.

A meditáció különösen fontos akkor, ha rászánjuk magunkat a belső átformálásra, melyet azoknak szükséges elvégezni, akik rá kívánnak lépni az Ösvényre – vagyis meg akarják kezdeni a munkát, hogy azzá legyenek, ami bennünk rejlik, és amiké valamennyiünknek válnia kellene. A meditáció célja, hogy lecsendesítse a személyiség mindhárom – fizikai, érzelmi és mentális – összetevőjét annak érdekében, hogy figyelmünket átmeneti személyiségünkről átirányítsuk maradandó egyéniségünkre. E fókusz-áthelyezéshez – különféle vérmérsékletekhez és alkalmakhoz igazodóan - sokféle meditációs módszer létezik. Senki számára nem létezik egyedüli célravezető módszer, ám bármelyik módszert használja is fel valaki, van néhány alapvető gyakorlati szabály.

Először is, minden reggel szánjunk öt percet csendes, pozitív gondolatokra, olyan jellemzőkről gondolkodva, amiknek kifejlését kívánatosnak tartjuk. Mindannyian tisztában vagyunk saját hibáinkkal, például lényegtelen dolgok miatt bosszankodás, szükségtelen aggodás, mások bírálata, rosszindulat vagy gunyorosság, szószátyárság és pletykálgodás, zárkózottság és visszavonultság. Mind fel tudnánk sorolni a saját gyengéinket. Ám ha meg akarunk szabadulni ezektől, akkor erre nem jó módszer, ha töprengünk felőlük. Ehelyett áldozzunk minden reggel öt percet arra, hogy a velük ellentétes, őket felváltani kívánt jó tulajdonságon gondolkodunk. Hunyja be a szemét, és képzelje el magát, amint úgy cselekszik, hogy már a kívánatos tulajdonság birtokában van. Ez a gyakorlat csak akkor végezhető el, ha az elme képes egyetlen feladatra figyelni, vagyis a koncentrációs készség feltétlenül szükséges.

Ha könnyen haragra gerjed, használja ezt a gyakorlatot arra, hogy magát nyugodt, derűs, békés és kedves embernek képzelje el. De ne feledje, elérkezik a vizsga ideje. És könnyen lehet, hogy a harag ismét magával ragadja, és ekkor azt gondolja majd, hogy megbukott. De ha a gyakorlatot rendszeresen végezte, észre fogja venni, hogy a bosszankodás enyhébb lesz, és hamarabb elmúlik, mint korábban. Ez egyre inkább igaz lesz, és végül eljön az idő, amikor majd semmilyen helyzet nem hozza ki a sodrából. És akkor hozzáláthat egy újabb tulajdonság megszerzéséhez.

Idővel úgy fogja érezni, hogy az ilyen gyakorlásra szánt öt perces időtartam nem elegendő. A tapasztalt felfrissülés és békesség hosszabb ideig marasztalja a meditatív állapotban, és ennek arányában javul képessége arra, hogy napját ésszerűbben és körültekintőbben szervezze meg. A rendszeresség azonban fontosabb, mint az időtartam. Akik már gyakorlatot szereztek ezen a téren, azt mondják, a rendszeresség mindennél fontosabb. Ha csak egy mód van rá, egyetlen napot se hagyjon ki.

Ne aggódjon, ha az eredmény nem mutatkozik olyan könnyen vagy gyorsan, ahogy szeretné. Az aggodás egyike azon vonásoknak, amelyektől a legnehezebb megszabadulni. Aggodáskor ugyanazt a negatív gondolatot ismételjük újra meg újra,

ami a tudatunkban egyre mélyebbre vágja a nemkívánatos keréknyomot. Ezt takarja a szólás, hogy „gondolatai ugyanabban a kerékvágásban haladnak”. Ebből egyetlen módon lehet kitörni, mégpedig úgy, hogy új kerékvágást kezdünk el készíteni, azaz új irányt szabunk mentális testünknek azzal, hogy más ismételendő gondolatokat adunk neki. Megtanulhatunk, és ha ránk tör az aggodalom, ismételgethetünk valami alkalmas mondókát, mint például: „Békességet hagyok rátok, az én békémet adom nektek. Ne nyugtalanodjék szívetek és ne is szorongjon.” (János 14.27). „Önvalóm maga a Béke, ez a Béke én vagyok. Önvalóm maga az Erő, ez az Erő én vagyok.” „Minden *rendben* lesz, és *minden* rendbe jön.” Az efféle gondolatok új követendő irányt szabnak az elme számára, ami segít abban, hogy kizökkenjen a régi kerékvágásból.

Ehhez hasonlóan nem segítjük a betegeket azzal, ha a betegségükön morfondírozunk, csak azzal, ha gyógyító gondolatokat küldünk nekik és épnek, egészségesnek képzeljük el őket. És nem segítjük a „bűnösöket” sem azzal, ha „félíg kész” mivoltukból eredő hibáikon töprengünk. Ehelyett azzal teszünk jót velük, ha jó tulajdonságaikon gondolkodunk és szeretetteljes, békés, haladásukat szolgáló gondolatokat küldünk nekik. Azok belopódnak elméjükbe amint az egy résnyire is megnyílik, és segítik bennük eme tulajdonságok kialakulását.

A halottak is elérhető gondolataink által. Fontos, hogy csakis olyan szeretetteljes gondolatokat küldjünk nekik, amelyet csak tudunk. Sok világvallásban ismert a halottakért mondott imádság, mert tudják, hogy ezek hatékonyak. És ha nyugodt, vigasztaló, de semmiképp sem szomorú gondolatokat küldünk nekik, ezzel segítjük beilleszkedésüket „odaát”.

A legfontosabb célja a meditációnak mégsem pusztán személyiségünk jobbítása, sokkal inkább a kapcsolat megteremtése belső önvalónkkal, ahol csakis jó, igaz és szép lakozik. A meditáció segítségével felfedezhetjük, hogy kik is vagyunk valójában – megismerkedhetünk a bennünk élő isteni lényeggel, és ráébredhetünk arra, hogy minden, ami igazán fontos, már bennünk van.

Ehhez a felfedezéshez, belső lényegre ráébredéshez és a valóság felismeréséhez többre van szükség, mint ami egyszerű gondolkodással elérhető – legyen szó bármilyen nemes gondolatokról. Ehhez az kell, hogy kapcsolatba lépjünk lényünk legmélyével, a saját tapasztalatokon messze túlmutató, mindent magába foglaló belső tudás és bölcsesség tárházával. A teozófia ennek a tudatszintnek a megjelölésére a „buddhi” szót használja. És ezt a szinten nem elménk által érjük el, hanem éppen hogy annak lecsendesítésével. Töltsön napi öt percet azzal, hogy egyszerűen csak csendben létezik. Nem figyel, pusztán csendben tudomásul veszi a dolgokat maga körül és bensőjében.

Egy mondás szerint „a meditáció nem az, amire gondolsz” - és ez kétféle értelemben is igaz. Lehetnek olyanok, akik azt hiszik, hogy a meditációkor gondolkodunk valamiről. Ám ez inkább a koncentráció, ami ugyan szükséges hozzá, de nem maga a meditáció. A meditációnak semmi köze a gondolkodáshoz, az a minden gondolatnál és érzelemnél mélyebben élő belső valóság megtapasztalása - a nyugalom, békesség, energikusság, erő és megvilágosodottság állapota. Sportolók erre utalnak, ha azt mondják „bekerültem a zónába”, „magával ragadott az áramlat”. A misztikusok pedig azt mondják: figyelj a Csend Hangjára.

A német költő Johan Wolfgang Goethe öt szabályt fogalmazott meg az életünk számára. Ezek mindegyike megköveteli a gondolatok feletti uralmat, együttesük pedig elvezet a tudatosság magasabb fokához: „Ne aggódj a múltad miatt. Ne légy dühös.

Ne gyűlölj. Örülj a jelen pillanatnak. Bízd jövődet a Gondviselésre.” E szabályok egyben utak belső a tudásunkkal való kapcsolatteremtéshez is, mert hiszen belső tudásunk nem más, mint a bennünk élő Gondviselés.

A nyugalom pillanataiban az énünk legmélyén felbuzogó forrásból meríthetjük azt az erőt, ami előre visz minket az Ösvényen. Szent Pál tanácsa ma is ugyanolyan időszerű, mint 2000 évvel ezelőtt: „Végül, testvéreim arra irányuljanak gondolataitok, ami igaz, ami tisztességes, ami igazságos, ami ártatlan, ami kedves, ami dicséretre méltó, ami erényes és magasztos. Ha bármi akad, ami erényes, ha bármi akad, ami kiváló – ezekről gondolkodjatok” (Filippiekhez 4.8)

A témához ajánlott, magyar nyelven olvasható írások:

Annie Besant: [A gondolaterő](#)

Annie Besant - C. W. Leadbeater: [A gondolatformák](#)

H.P. Blavatsky: [A csend hangja](#)

J.I. Wedgwood: [Meditáció kezdőknek](#)

GONDOLATÉBRESZTŐ KÉRDÉSEK

1. Vannak-e olyan élményei, melyek arra utalnak, hogy lehetséges a gondolatátvitel?
2. Annak alapján, amit ebben a fejezetben olvasott és esetleg más forrásból már ismert, ön szerint hogyan hatnak a gondolatregzések?
3. Mi a legjobb módja annak, hogy megvédjük magunkat a nemkívánatos gondolatokkal szemben?
4. Mi a jelentősége a gondolatok világában a színeknek, formáknak, körvonalak határozottságának, és fennmaradásuk időtartamának?
5. Miért olyan fontosak a gondolatok? Vannak olyan személyes tapasztalatai, amik ezt a fontosságot alátámasztják?
6. Miként használhatjuk fel a gondolatokat jellemépítésre? Miért értékes a *megszokott* gondolatok gyakorlata?
7. Hogyan segíthetünk másokat – élőket és holtakat – gondolataink által?
8. Mi a különbség a meditáció gyakorlatában a gondolkodás és az elcsendesedés állapotának alkalmazása között?

9. A GONOSZRÓL

A gondolataink adta lehetőségek felvetik a kérdést, hogy mire is használjuk őket – arra, hogy másokon és magunkon segítsünk, vagy esetleg valami másra? És ezzel máris elérkeztünk a réges-régi kérdéshez arról, hogy kerül egy jó forrásból származó világba a gonosz? (Ezt a kérdést 6. fejezet 3. bekezdésében az „Isteni Igazságossággal” kapcsolatban már érintettük.)

Az alapvető gond nyugati szóhasználatban a következőképpen fogalmazható meg: ha egyszer Isten maga a jóság és mindenható, akkor miért létezik a világban a gonosz? Vagy ha a teozófiához jobban közelítve akarjuk a kérdést feltenni, akkor úgy is feltehető a kérdés, hogy ha az isteni lényeg mindenhol és mindenben jelen van és az univerzumban mindennek AZ az eredete és alaptermészete, miért kell végigjárnunk az evolúció hosszú útját, hogy eljussunk a tökéletességig? Miért kell egyáltalán megtapasztalnunk korlátozásokat, fájdalmat és gonoszságot? Miért történnek rossz dolgok jó emberekkel, amikor pedig azt állítják rólunk, hogy mindannyian egy-egy mikrokozmosz, egy egész „kis világ” vagyunk, mely tükörképe a tökéletes makrokozmosznak, ama „nagy világnak”?

Így vagy úgy, de biztosan mindenki eltöprengett már a gonosz jelentőségéről és a fájdalom létének okairól. Vallások és filozófiai rendszerek különféle módon közelítették meg ezt a kérdést. Egyik axiómaként állítja, hogy létezik a gonosz erő (az ördög) mely egyenrangú Istennel. Mások feltételezik, hogy a világ egy ügyetlenkedő teremtő tökéletlen műve, megint mások pedig tagadják, hogy a gonosz, mint olyan egyáltalán létezik.

A teozófia álláspontja ebben a kérdésben alapvetően különböző. H.P. Blavatsky azt állította, hogy két igazságot kell szem előtt tartanunk. Az első az, hogy amit mi „rossz” és „gonoszság” alatt értünk - fájdalom, szenvedés, sérülés, kár, önzés, kizsákmányolás –, az valóban létezik. Ezt senki nem tagadhatja. De azt is mondta, hogy soha senki és semmi nem minden vonatkozásában rossz. Nem létezik abszolút rossz vagy gonosz, csak olyan, amit az adott világban annak tartanak.

Egy példával érzékeltethetjük ezt. Az önzés létező dolog. Előfordul, hogy emberek akként tesznek, amiről azt gondolják, hogy az áll érdekükben, miközben nem törődnek mások jólétével. Ez az önzés. Nos hát ez vajon jó vagy gonosz viselkedés? A helyes válasz pedig az, hogy attól függ. Vegyük például a csecsemőt: ő aztán igazán önző. Követeli az ennilalót, ha éhes és egyáltalán nincs tekintettel arra, hogy szüleinek ez mekkora kellemetlenséget vagy kényelmetlenséget okoz, hogy álmosak, fáradtak, elfoglaltak vagy betegek-e. Gonoszság-e az újszülött önzése? Egyértelműen nem. Természetes és alapvető fontosságú a túlélése érdekében. De ha az újszülött eléri a 14. vagy 21. életévét, netán a 35.-et vagy uram bocsá' a 60.-at és még mindig olyan önző, mint 2 hónapos korában volt, akkor önzése már rossz, mert nem helyénvaló.

Segíthet a megértésben, ha a „gonoszság” helyett inkább a „befejezetlenség” vagy „tökéletlenség” kifejezést alkalmazzuk. A teozófia axiómának tekinti, hogy létezik egy jellemzők nélküli (mert minden jellemzőt magába foglaló), megnyilvánulatlan Abszolút, melyből rendszeres időközönként megnyilvánul a tárgyiasult, jellemzőkkel bíró univerzum. Az így megnyilvánult univerzum korlátozott volta miatt csak egy részlete az eredeti, korlátok nélküli egésznek, ezért tökéletlennek is kell lennie.

Egy ilyen tárgyiasult és viszonylagos univerzumban minden esemény vagy jellemző csak valamely másikkal összevetve értelmezhető. És ezzel az univerzumban már

kialakulásának első percétől fogva meg is jelent a dualitás, és az ellentétek, a polaritás alapelve. Ezért minden létezőnek megvan a maga ellentéte. Nem abszolút értelemben, hanem a két ellentétes valami viszonyában. A jóhoz hasonlóan a rossz sem létezik önmagában és önmagáért, csupán az ellentétéhez viszonyítva, a megfelelő összefüggésben értékelve.

Az öngyilkos terroristák hiszik, hogy jó ügyet szolgálnak, amikor felrobbantják magukat. Hiszik, hogy igazságot szereznek népüknek, és nagy becsben tartják őket majd tettükért valamiféle mennyországban. Mások hiszik, hogy a terroristák ebben tévednek és amit tesznek az gonoszság. Vajon az következik ezekből az ellentmondó hitekből, hogy nem is lehet különbséget tenni jó és rossz között? Természetesen nem.

A jó fogalmát az evolúcióval összhangban kell értelmezni, és az evolúciónak két nagy fázisa van. Az elsőben az univerzum az egyre sűrűsödő anyagiság, tudattalanság és szétaprózódás, elkülönülés felé halad. Bármi, ami elősegíti az ilyen irányú haladást, mozgást – jó. Ám ezt az első fázist végül felváltja a második fázis, amiben már mi is vagyunk, és amiben a mozgás iránya megfordul. Az evolúció azon fázisában, amelyikben ma élünk „jónak” az minősül, ami az anyagiságból kiemelkedést, a tudatosodást, az elkülönülésből az egységtudat és spiritualitás felé elmozdulást szolgálja. Az önzéstől, tudatlanságtól, korlátoktól és viszálykodásból elmozdulást az önzetlenség, tudás, szabadság és harmónia világa felé. Az öngyilkos robbantóknak lehetnek téveszméi a jóról, de egyetlen tévedés sem változtatja meg az evolúció mostani fázisában gyökerező tényről, mi is a „jó”.

A biblia szerint maga Isten is kettős természetű, habár ezt a kettősséget a legtöbb biblia magyarázó figyelmen kívül hagyta. Ésaías próféta könyvének 45.7 szakaszában ezt olvashatjuk: „Ki a világosságot alkotom és a sötétséget teremtem, ki békességet szerzek és gonoszt teremtek; Én vagyok az Úr, a ki mindezt cselekszem.” Továbbá Ámos próféta könyvének 3.6 szakaszában ez áll: „Vajon lehet-e baj a városban, amit nem az Úr szerezne?” A jó és a gonosz valós dolgok, de értelmezésük nem önálló és független, hanem az evolúció fázisától függ. Amikor egy cselekedet nem illik bele az adott viszonyok által meghatározott környezetbe – a körülményekkel nincs harmóniában -, akkor rossznak minősül.

Az evolúció a jó és a rossz harcának fényében

Hogy érthető legyen a gonoszlól alkotott teozófiai nézet, szükséges újra megvizsgálni az evolúció alapvető gondolatát. Az evolúció nem holmi véletlenszerűen kialakult szerencsés körülmények következménye, hanem állandóan változó, egy irányban előre haladó, a lényegét tekintve céltudatoságot mutató folyamat. Az evolúció az a terv, amely által a megnyilvánult univerzum kiteljesíti az önmaga lehetőségeit.

Évmilliárdokkal ezelőtt a tiszta, de még tudat nélküli „szellem egységek” - melyek majdan emberi monádokká fejlődnek – elindultak a „lefelé” vezető, involúciós úton, hogy fontos tapasztalatokat gyűjtsenek be az élet alacsonyabb formáiban, és végül eljussanak az emberi létformához. És innen a monádok megkezdték „felfelé” vagy inkább hazafelé vezető utazásukat, amely folyamatosan növekvő önismerethez és kiteljesedő tudatszinthez vezet. Az emberi öntudattal együtt az emberi lény megkap egy veszélyes ajándékot is: a választás szabadságát. Módunkban áll megkülönböztetni egymástól azokat a dolgokat, amik segítenek minket a hazafelé vezető úton, és azok között, amik akadályozzák haladásunkat.

Jó minden olyan, ami az evolúció céljával összhangban segít előrejutni utunkon, és rossz mindaz, ami akadályozza a haladást. Így értelmi képességeink és a minden emberben ott szunnyadó isteni adottságok eredeti céljukkal ellentétes felhasználása rossz, vagy akár gonosz cselekedet. Egy Mester A.P. Sinnett-nek eljuttatott levelében⁶ a következőket olvashatjuk: „A természetben egyetlen pillanatban sem lelünk jót vagy rosszat. A természet nem ismer jó vagy rossz szándékot, pusztán megváltoztathatatlan törvényeket követ... A valódi rossz az emberi intelligencia szülötte, és eredetét teljes egészében az önmagát a természettől leválasztó, gondolkodó emberhez köthetjük.” És az író még hozzáteszi: „A rossz a jó eltűzése, az emberi önzés és kapzsiság szülötte.”

Bármi, amit végletekig viszünk, önmaga ellentétévé válik. Az élelem létfontosságú fizikai jólétünk érdekében, de túl sok ennivaló elfogyasztása már falánkság. A vallás alapvető fontosságú lelki egészségünk szempontjából, de ha dogmává merevedik, eredménye fanatizmussá és bigottsággá torzul. Tennyson így írt erről In Memoriam c. versében:

A régi rend változván újnak adja helyét,
Az Úr sokféle módon nyilatkozik meg,
Így kerüli el, hogy egyetlen jó szokás romlásba döntse a világot.

Ha megértettük az evolúció valódi értelmét, a jó és rossz kérdése elveszti rejtelmességét. Jó az, ami az univerzum fejlődésével harmóniában van, a rossz pedig az, ami ellene hat annak. Az emberi fejlődés korai fokozataiban az érzéki vágyak kielégítésére készítő vágy erős, mert még hat az állat birodalom öröksége, amit még tovább erősít az elme fortélyossága. Ám amint az emberek ráeszmélnek, hogy az érzéki vágyak akár korlátlan kielégítése sem hoz tartós kielégülést, megtanulják, hogy kielégítés helyett uralják, majd átformálják azokat magasabb rendűekké, míg végül az alantas vágyak egészen elveszítik vonzerejüket. De az egész folyamat során, a vágyakkal valamennyi szinten folytatott küzdelem közben az emberi lény elsajátítja azokat az erőket és készségeket, melyek tovább segítik a szellemi evolúció célja felé vezető útján.

Megkülönböztető képesség és személyiségfejlődés

A rossznak (vagyis ami nem illeszkedik a környezetébe) számos funkciója van az univerzum „gazdaságában”. A bátorság például csak akkor fejlődhet, ha valami félelmetessel kell szembeszállni. A test fizikai ereje csak úgy növekszik, ha izmait valamilyen ellenállás legyőzéséhez használják. Ezzel összhangban erkölcsi érzékünk is csak úgy fejlődhet, ha megismerkedünk az annak ellentmondó rosszal. Ha valami rosszat teszünk, annak fájdalom az eredménye, és e fájdalom segítségével tanuljuk meg a jót a rossztól megkülönböztetni. Ráébredünk, hogy ami kis mennyiségben jó, túl nagy adagban rosszá válik – azaz a rossz olyan jó, amit túlzásba visznek. A megkülönböztető képességről azt tartják, az az első lépés az Ösvényen, minden további fokozat alapja. És a megkülönböztető képesség nem más, mint úgy választani, hogy tudatában legyünk: amit tenni akarunk, segíteni fog egy lépést tenni előre, vagy hátráltatni fog, netán még visszalépésre is kényszerít majd minket.

⁶ The Mahatma Letters to A.P. Sinnett, 88. levél

A fájdalom – amely nem büntetés, pusztán az elkerülhetetlenül következik a hatás-ellenhatás törvényéből – sok mindenre megtanít minket. Kényszerít a cselekvésre, vagyis olyan irányú tevékenységre sarkall, ami megszünteti a fájdalmat kiváltó okot. És a fájdalom egyben tisztító szerepet is betölt. Erről az angol költő, John Keats így írt: „Hát nem látod, mennyire szükséges egy fájdalommal és bajjal terhes világ ahhoz, hogy iskolája legyen az Értelmennek és Szellemmé formálja?”

A küzdelmet nem elkerülni kell, hanem elfogadni, szembenézni vele, és úgy tekinteni rá, mint a létező világ fejlődésének bizonyítékára, alapelemére. Mi valamennyien – eltérő mértékben de – durvák, kevélyek, agresszívek, megvetőek, intoleránsak és önzőek vagyunk. De ugyanakkor nagylelkűek, alázatosak, gyengédek, toleránsak és önzetlenek is. *Törekszünk* rá, hogy azonosuljunk a bennünk élő isteni lényeggel, bár nem fogjuk – még, ebben az életben – elérni ezt a célt. Így hát belső vívódásunk szüntelenül folyik, de ez így is kell legyen amíg el nem érkezünk utunk céljához. Sri Aurobindo azt írta, hogy „Úgy látszik, a szellemre azt a feladatot *rótták*, hogy egy anyagi univerzumba születvén anyagból építsen templomot az Istenség számára.”

Az indiai költő és köztisztelőt kiérdemelt bölcs, Rabindranath Tagore egyszer azt írta: „Tudjuk, hogy a meteoritokhoz hasonlóan a rossz dolgok is tulajdonképpen az élet kőszá darabkái, melyeknek csak valami nagyszerű eszmény kell, hogy beilleszkedjenek a teremtés egységébe.” Ha éjjel felpillantunk az égre, látjuk a csillagok és bolygók megszámlálhatatlan sokaságát, melyek rendezetten haladnak a maguk útján. Ehhez képest alig néhány meteorit tévelyeg közöttük a maga öntörvényű módján. De még a meteoritokat is befogja egyik vagy másik „fegyelmezett” bolygó, és végül ezek is „beállnak a sorba”. Mivel tudjuk magunkról, hogy végső soron az univerzum törvénytisztelő polgárai vagyunk, úgy tekinthetünk meteorjainkra – természetünk rossz összetevőire – mint átmeneti jelenségekre, és nyugodtak lehetünk afelől, hogy a lényünk mélyén élő természet adta jóság és isteni rend meg fogja találni kijavításuk módját.

A teozófia nem a bűnösök „hitványságát” hangsúlyozza, hanem azt, hogy a szentté válás lehetősége mindannyiunkban ott van. Azt képviseli, hogy ne pazaroljuk energiánkat arra, hogy a bennünk, másokban, illetve a világban jelen levő rossz dolgokkal foglalkozunk, de ne is tegyünk úgy, mintha ezek nem léteznének. Ehelyett próbáljuk meg tudatunkat egy olyan szintre emelni, ahol a rossz már nem képes kifejezni magát. Egy olyan világban, ahol a küzdelem elkerülhetetlen, lehetséges olyan belső meggyőződéssel élni, amely beragyogja a sötét zugokat, és örömet hoz szomorúságtól elnehezült életekbe. A békét akkor tapasztaljuk meg, ha személytelenül, mintegy felülről szemlélve elfogadjuk a küzdelem természetét, az egész világot így, olyannak amilyennek lennie kell. Biztos tudatában annak, hogy eljön az idő, amikor a szeretet végül legyőzi a gyűlöletet és a rend a felfordulást – nem csak mi, egyének számára, de az egész emberiségnek.

Mindannyiunknak még számtalan személyes győzelmet kell aratnunk, hogy tudatlanságunk elenyésszen, hogy a bennünk pislákoló világosság vakító fényre erősödjön – hogy végül a jó és rossz közti csata végleg eldőljön. Ahogy a mennyeket a földdel összekötő Jákob lajtorján felfelé kapaszkodunk, a versengés együttműködéssé, a fősვნისის szeretetté, gonosz jóvá nemesedik. Az ezen való felfelé kapaszkodás közben szolgáljon vezetőként H.P. Blavatsky Arany Lépcső c. írása.

Tiszta élet,

nyílt elme,
megtisztult szív,
élénk értelem,
világos szellemi meglátás,
testvéries érzés tanuló társunk iránt,
készség tanítást és tanácsot adni és kapni,
személyes igazságtalanságok bátor elviselése,
elveinkért való bátor helytállás,
félelem nélküli védelme azoknak, akiket igazságtalanul bántanak,
és folytonos éber szemmel tartása az emberi haladás és tökéletesedés
eszményének,
amit a titkos tudomány élénk tár

- ez az az Arany Lépcső, amelynek fokain a tanuló felhághat az Isteni
Bölcsesség templomához.

A témához ajánlott, magyar nyelven olvasható írások:

H. P. Blavatsky: [A Csend Hangja](#)

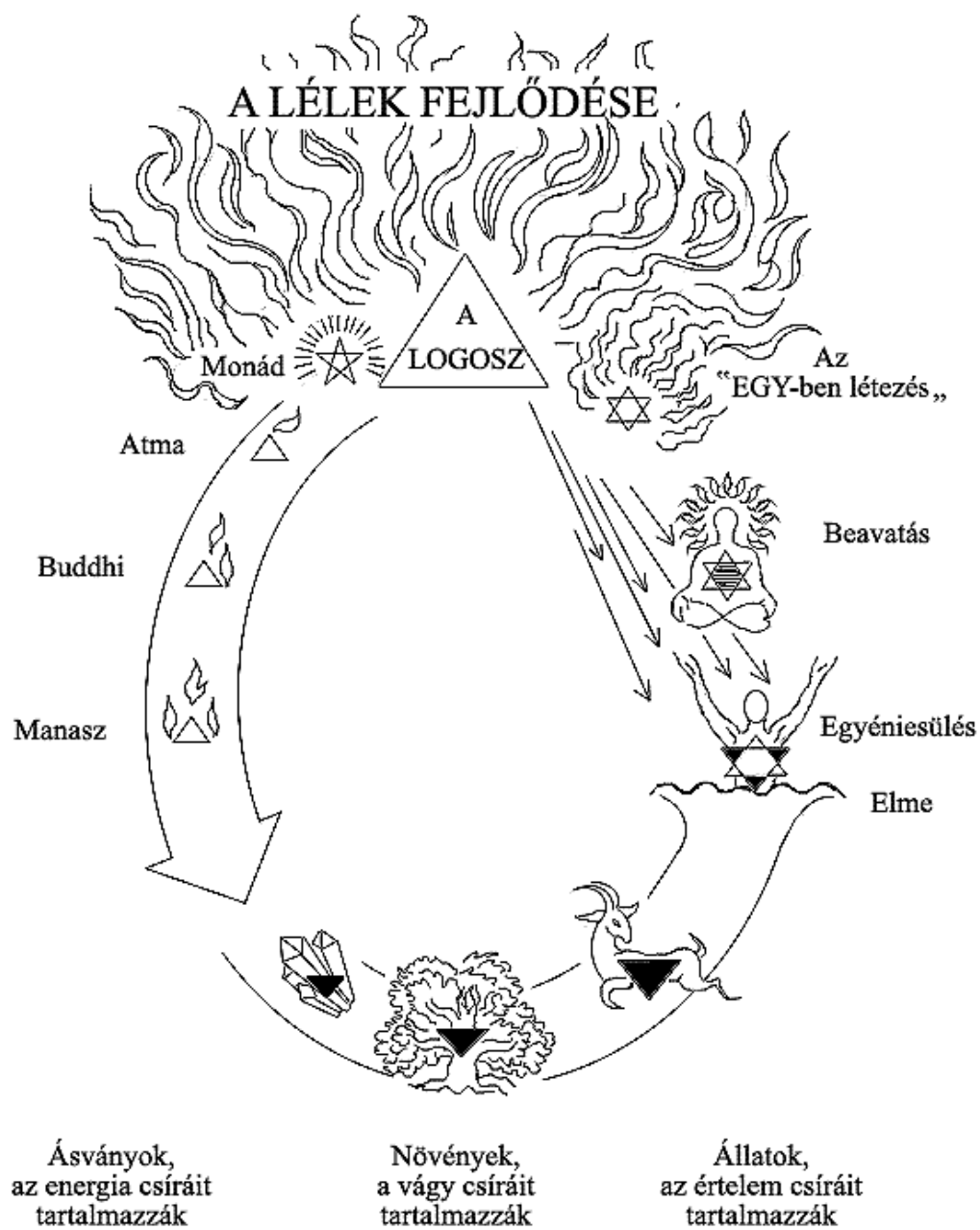
H.P. Blavatsky: [Erkölciség \(helyes és helytelen\)](#)

H.P. Blavatsky: [A rossz eredete](#)

[Hugh Shearman: Tragédiáink oka és értelme](#)

GONDOLATÉTBRESZTŐ KÉRDÉSEK

1. Miben különbözik az emberi és állati viselkedés a jó és rossz viszonylatában?
2. Mondjon egy saját példát arra, ami jó az evolúció egy korábbi fázisában, de később rosszá vált!
3. Mi a célja és haszna a kísértéseknek és szerencsétlenségeknek?
4. Milyen haszon származik a fájdalomból? Ha lehet, szemléltesse egy saját példa segítségével!
5. Hogyan kellene viszonyulnunk a) a környezetünkben és körülményeinkben előforduló rosszra, valamint b) a másokban és c) önmagunkban megmutató rosszhoz?
6. Gondolja, hogy az emberek szándékosan cselekszenek olyat, amiről tudják hogy az rossz?
7. Milyen módon segítené a rossz létével, a magunk, mások és a világ tökéletlenségével a megbékélést az, ha az Arany Lépcső elveit alkalmazzuk életünkben?

4. ábra: A Lélek evolúciója

10. AZ ÉLET TERVE ÉS CÉLJA

Talán minden, az 1. fejezetben említett “nagy kérdés” közül a legnehezebb a következő: “Mi az élet célja?”. Ám minden értelmes célhoz tartozik egy terv is, hiszen ha meg akarunk valósítani valamilyen célkitűzést, kell hogy legyen valamilyen rendszerezett tervünk is arról, miként jutunk el oda. Máskülönben igen kis eséllyel fogjuk a célt elérni. És persze a tervezés csak akkor lehetséges, ha a terv végrehajtása közben rendezett, működőképes viszonyokkal számolhatunk.

A tudomány nem vizsgál célokat vagy terveket (vagyis nem abban az összefüggésben, hogy az élet miféle cél felé halad, vagy hogy milyen tudatos döntések születtek a természetben annak érdekében, hogy azt el is érje), de azt igenis feltételezi, hogy az univerzum határozott törvények szerint működik. Magától értetődik, hogy e nélkül nem is létezhetne semmiféle tudomány. Csakhogy a tudományt a természetben megfigyelt jelenségek okai és azok következményei foglalkoztatják, nem pedig a természet célkitűzései és az ezekhez tartozó tervek. A teozófia viszont – miközben elismeri a tudomány fontosságát a természeti jelenségek működésének felderítésében – úgy tartja, hogy nem csak rend van az univerzumban, de szándék és tudatosság - vagyis egy cél és a hozzá tartozó terv is.

A teozófia azt állítja, hogy külsődleges, megfigyelhető jelenségek belső, közvetlenül nem mérhető vagy megfigyelhető okokra vezethetők vissza. Bármit is feltételez jelenkorunk tudománya az univerzum és benne az élet keletkezéséről (és az erre vonatkozó feltevések számos változatát ismerhettük meg az elmúlt évszázadok alatt), az univerzum létezik és az élet valahogy megjelent benne, és ezek a tények magyarázatot követelnek. A tudomány e magyarázatot a „hogyan” oldaláról próbálja megtalálni, míg a teozófia a „miért”-re igyekszik választ adni.

Lehet, hogy ezredévek múltán mi emberi lények oly mértékben kitágítjuk megfigyelő képességünk határait, hogy képesek leszünk saját magunk is megerősíteni vagy megcáfolni azokat a tanokat, amik egyelőre csupán feltevések. Ám intuíciónk segítségével ma is megerősíthetjük a régmúlt korok valóság finomabb régióiba is betekinteni képes bölcseinek tanításait. Ez az intuíció azt mondja, hogy az érzékeink által felfogott világ csak kicsiny töredéke a valóság grandiózus egészének, és hogy a létezés rejtélyének megoldása kívül esik azon a tartományon, amit érzékeinkkel felfoghatunk. Az elmét és az intuíciót nem kötik gúzsba az érzékszervekből eredő korlátok, ezért állandóan keresik a választ az élet nagy kérdéseire. Vagy hogy pontosabban fogalmazzunk, az elme kutat és kérdez, az intuíció pedig választ ad – mert elme és intuíció két különböző dolog, habár függenek egymástól és kiegészítik egymást.

Véletlen, törvény és a választás szabadsága

Az univerzum természetével és az élet eredetével kapcsolatban három feltevést veszünk komolyabban fontolóra. Az első szerint minden csak a véletlen műve, „atomok véletlenszerű csoportosulása”, más szóval a világ mindenféle szervezettséget nélkülöző valami, és az emberi élet is a véletlenek összjátékának eredménye. A második azt állítja, hogy az univerzumot megkerülhetetlen fizikai törvények kormányozzák, ahol nincs helye szabad akaratnak és választásnak. Eszerint a

véletlenek és a szabad választás látszata csak azért létezik, mert a természet törvényei annyira bonyolultak lehetnek, hogy működésük eredménye (ide értve az élőlényeket is) kaotikusnak látszhat. A harmadik úgy látja, hogy az univerzum egy precízen működő szerveződés, amelyet egy mindenek felett álló intelligencia hozott létre pontosan meghatározott törvényszerűségekre alapozva. Ebben a rendszerben az élőlényeknek szabad választása van, mivel ők maguk is a rendszert létrehozó, általunk isteninek nevezett intelligencia kifejeződései.

A teozófia szerint ez a harmadik hipotézis felel meg leginkább a józan ész kritikájának és mindannak, amit magunk körül megfigyelhetünk, továbbá gyakorlati szempontból is a legjobban használható. A megelőző kettő egyike sem kínál megfelelő magyarázatot az élet léte, hiszen egy céltalan és kaotikus, vagy egy végletekig meghatározott, de szintén céltalan világegyetem egyformán csekély lehetőségeket kínál az élet sikeres fejlődésére. A törvényszerűségeket a választás lehetőségével vegyítő rendszer ellenben megfelelő alapot ad a termékeny és hasznos élet számára, ahol a törvény a rendet, a választás szabadsága pedig a célkitűzés lehetőségét biztosítja. És ezzel el is érkeztünk a kérdéshez, mely úgy szól: „Mi az élet tervezett célja?”

A teozófia nézőpontja szerint a létezés célja a rejtett lehetőségek felismert, működő képességekké történő kibontakoztatása. Ennek a fejlődésnek a tervét figyelhetjük meg az evolúció törvényében, amely teozófiai felfogás szerint magában foglalja a tudatosság kibontakozását az egyre érzékenyebb formákon keresztül megszerzett tapasztalatok által.

Az evolúció teozófiai és darwini felfogása

Az evolúció teozófiai felfogása két vonatkozásban is túlmutat a darwini evolúció elméletén. Elsőként kell említeni, hogy a darwini felfogás csak a fizikai formák változásaival foglalkozik, amikor a körülményekhez alkalmazkodás eredményeként végigköveti az egyszerűből az összetetté válás folyamatát. A fizikai formák eme fejlődéséhez a teozófia még két további következményt is társít: a tudat fejlődését a szunnyadóból a kiteljesedett felé, és a szellem fejlődését a nyilvánvalóan szétaprózott, elszigetelt állapottól a tudatosan egyesült felé.

Az élet egyszerűbb formáiban a tudat még homályos és ösztönös, ám fokozatosan egyre éberebb, válaszra később és elkülönültebb lesz, míg végre az emberben eljut a teljes öntudatosságig. Saját fejlődésének eredményeként a tudatosság kikényszeríti az önmaga kifejezésére alkalmasabb, egyre érzékenyebb új formák kialakulását. Ahogy a tudatos élet fejlődik, igényeinek megfelelően alakítja és javítja e formákat. Ezért az evolúció nem pusztán a formák alkalmazkodása a környezetükhöz, hanem az egész folyamat belülről kifelé hat és halad. A tudatos élet folyamatos, megszakítás nélküli valami, csak a formák átmenetiek melyeket – amint a rendeltetésüket betöltötték – az élet levét és félredob.

Ezen túlmenően az emberi birodalomban az élet elérte a leginkább szétaprózódott, elkülönült állapotot. Az élet alacsonyabb szintű – állati, növényi, ásványi - birodalmaiban olyan lények élnek, melyek sokkal szorosabb kapcsolatban állnak egymással, mint az emberek. Ám e birodalmakat benépesítő lények nincsenek tudatában ennek, míg az ember öntudatán keresztül ismeri saját elkülönültségét. Az öntudatosság ára az elkülönültség. Ugyanakkor az öntudatosság megadja a lehetőségét

is annak, hogy kitörjünk saját elkülönítettségünkől és belépünk az összekapcsoltság, az egység világába. Egy olyan szétaprózott világból, ahol minden ember azt képzei magáról, hogy mindenki mástól elválasztva él, az evolúció olyan felé visz minket, ahol ráébredünk az elkülönült egyéniségeink mögött meghúzódó alapvető egységünkre.

A teozófia által az evolúcióval kapcsolatban vallott második fontos elv, hogy az nem egyenes vonal mentén halad, hanem a második felét jelenti egy átfogó, két fázisból álló folyamatnak, amelynek első felét *involúciónak* hívják. Ebben az involúciós szakaszban az élet egy tiszta, megkülönböztethetetlen, mindent magába foglaló tudat állapotából (amit akár nevezhetnénk öntudat*lanságnak* is) több lépcsőben mintegy „alászáll” az egyre sűrűbb anyagba. Az evolúció fázis kezdetével a tudat fokozatosan kiszabadítja magát az anyagosság által rárótt korlátozásokból, és megkezdí hosszú felfelé vezető útját az öntudatosság felé, és azon túl.

A „lefelé” és „felfelé” kifejezések itt persze nem magasság vagy hely megjelölésére szolgálnak, csupán az élet korszakokon át folyó szakadatlan utazásának fázisait jelölik.

Azt akarják érzékeltetni, ahogy a tudat fokozatosan magára ölti az egyre sűrűbb anyagból épített formákat (involúció), majd az ugyanilyen fokozatos szabadulását e tapasztalatok szerzése végett felöltött formák kényszerű korlátaiból (evolúció). Az élet ezen fázisai jelennek meg jelképesen a bibliai tékozló fiú történetében, aki kikövetelve örökrészét és elhagyta atyja házát, hogy - amint egy bizonyos pontig eljutott lázadó vándorlásai során – ráébredve arra megundorodjon alantas életvitelétől, és égető vágy fogja el, hogy visszatérjen atyjához.

Az evolúció három hulláma

Teozófiai nézőpontból az anyag nem csak a mindenki által ismert „kézzel fogható” anyag, hanem több egymást átható finomságú anyagféleség. Bár ezeket az eltérő sűrűségű anyagféleségeket gyakran „síkokként” említjük, valójában nem egymástól elkülönült rétegekről van szó. Úgy is fel lehet ezeket fogni, mint „erőtereket”, vagy mint a valóság különböző „dimenzióit”. Az anyag ezen különféle állapotai egyidejűleg, együtt létező energiamezők.

Az Abszolút Valóság az a forrás, amelyből periodikusan minden – valamennyi sík, azoknak minden összetevőjével egyetemben – előlép, és ahová megnyilvánulásai végeztével mindennek vissza kell térnie. A Valóságnak ebben az összefüggésében az általunk ismert univerzum olyan, mint a hullám egy végtelen óceán felszínén - megnyilvánul és eltűnik. És ami azt illeti, ebből a Valóságból számtalan univerzum születik, melyek mindegyikét megszámlálhatatlan csillagrendszer alkotja. Minden ilyen csillagrendszert egy az Abszolútból kiemelkedett hatalmas, kollektív tudatosság, isteni Elme hat át, tart fenn és működtet, melyet mi Logosznak, Istennek, Igének, stb. nevezünk. Ahogy az újszövetségi Szentírásban áll (János 1.1):

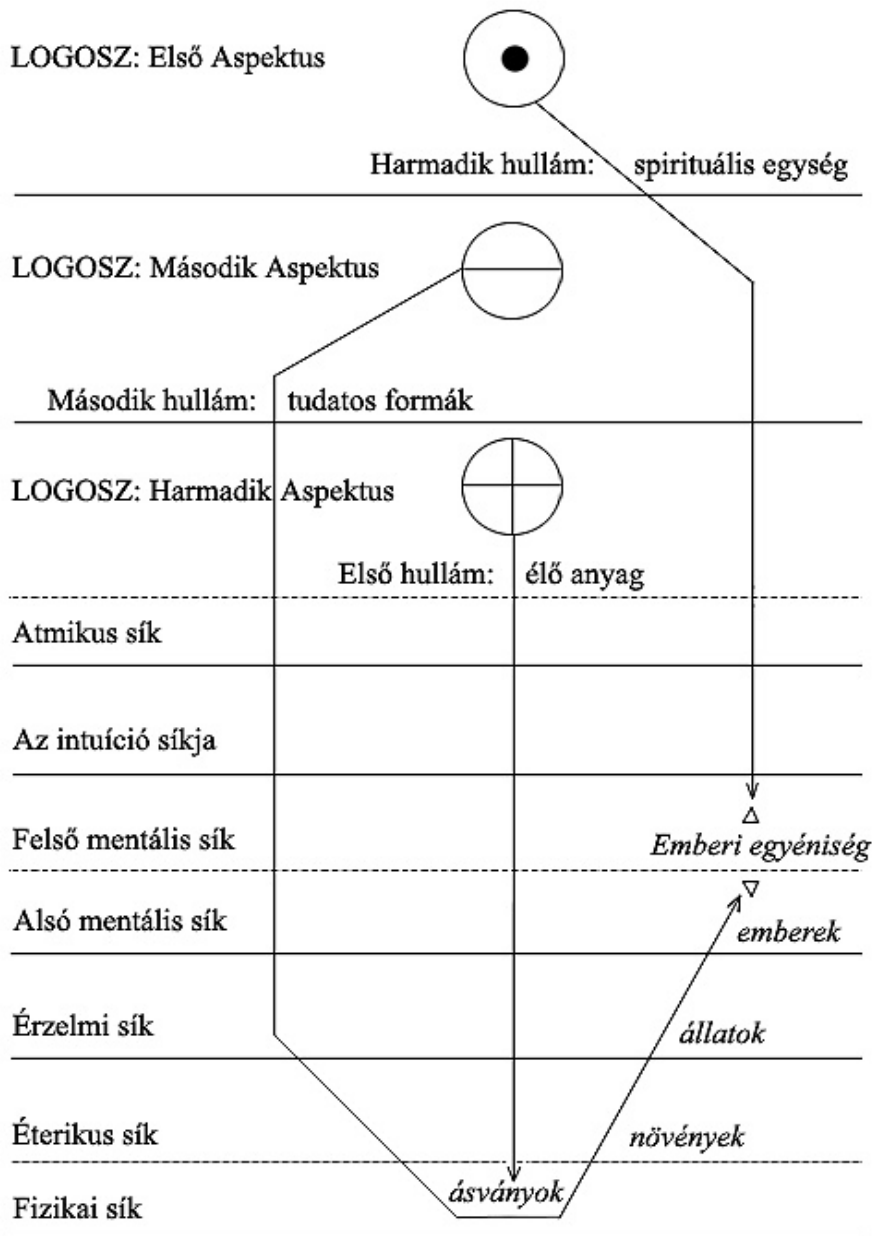
Kezdetben vala az Ige,
És az Ige Istennél volt,
És Isten volt az Ige.

Ez a mindent átható tudatosság mindenben benne van, és minden a részét képezi.

Az isteni Elme saját magából, lényegéből számtalan más hasonló rendszer mellett létrehozta a mi Naprendszerünket is. Mi mind, akik ebben a Naprendszerben élünk, ennek az Elmének fejlődésben levő apró darabkái vagyunk. Tőle származunk és hozzá fogunk visszatérni. Az isteni Elme túlél minket, és minden más lényt is csakúgy, mint ahogy mi is túléljük fizikai testünk számtalan sejtjének pusztulását, érzelmeinket és gondolatainkat. Ám az evolúció törvénye mindenhol és mindenben érvényes, így magára az isteni Elmére is. És valóban, az is fejlődik – általunk és az univerzum valamennyi egyéb lénye által.

A teozófia eszmerendszere szerint három alig felfogható – Élethullámnak vagy Kíradásnak nevezett – élet-impulzus szükséges ahhoz, hogy egy világ létrejöhesse, melyeket az 5. ábra megpróbál szemléltetni. Ezeket a Szentháromság jelképezi, amelynek személyeit a világvallások különféle néven ismerik, mint pl. az Atya, Fiú, Szentlélek; Brahma Vishnu, Shiva; Ozirisz, Ízisz, Hórusz; stb. Az Élethullámokat szokták még Nagy Lélegzeteknek is nevezni, ahol az involúciókor az isteni Elme kileheli az univerzumot, míg az evolúció jeleníti meg a belégzést. Pontosan úgy, ahogyan mi is légzés által élünk, a mindenség isteni forrását is univerzumok ki és belégzése élteti.

A teozófia alapelve, hogy nem létezik holt anyag. Minden egyes részecskében - elválaszthatatlanul tőle - ott lüktet az élet. Valamely világ megformálásakor elsőként ez az élő anyag kell, hogy létrejöjjön. Ezután formákba kell gyúrni, melyeken keresztül az élet fokozatosan egyre tudatosabbá válik, míg végül fel kell ismernie egyedülállóan különleges egyéni mivoltát, ugyanakkor szellemi egységét azzal a legfelső tudatossággal, melyből az egész univerzum származik. Bármely világ megformálásának ez a három lépcsőfoka a három Élethullám.

5. ábra: A három Élethullám

Az anyagot étellel átható hullám

A teremtés energiájának első Hullámát a Szentlélek vagy a keresztény Szentháromság harmadik személye bocsátja ki. Ez a hullám a Logoszból tör elő és végighalad az egész tér részen, ami a születendő világ számára „kijelöltetett”, átalakítva ezzel az „ős-anyagot” az új világ alap építőelemeiként szolgáló egyedi „elő-atomokká”. Az „ős-anyag” nem olyasmi, amiről nekünk fogalmaink vannak. Az inkább mint lehetőség van jelen az egész kozmoszban, és belőle formálhatja ki a „Szentlélektől” származó Élethullám azt a sokféle élő anyagot – síkokat, energia mezőket vagy dimenziókat –, amelyek majdan az anyagi valóságot adják.

A hét sík mindegyikének valamennyi atomjában jelen van az élet és tudatosság. És ennek fordítottjaként az is elmondható, hogy az isteni Élet csak az anyag szellemmel áthatásán keresztül képes megnyilvánulni. Anyag és élő tudatosság elválaszthatatlanul összefonódik minden megnyilvánulásban, mert ugyanazon érme két oldalát jelentik.

Az Első Élethullám „lefelé” vagy „kifelé” tartva hét fázison halad át, közben a hét síkon létrehozza a következő Élethullámok számára felhasználható anyagot. A „kilégzés” vagy involúció során az anyag egyre sűrűsödő állapot felé halad. A fizikai szinten atomok formálódnak a legkönnyebbtől a legnehezebbig, így előkészülve a formák építéséhez. Amint az Élethullám eléri a legsűrűbb állapotát, „visszahajlik” vagy „visszafordul” és elindul „felfelé”, „befelé”. Eközben az anyag egyre ritkábbá és finomabbá alakul, ezáltal egyre készségesebb eszközévé válik a benne lakó életnek.

Az anyag ilyen módon való létrehozása felmérhetetlen hosszúságú ideig tart, és tulajdonképpen most is tart, hiszen a teremtés szakadatlanul zajló folyamat, nem pedig egyszeri esemény. Asztrofizikusok azt állítják, hogy az univerzum legsűrűbb anyagát a fekete lyukak középpontjában találhatjuk, azaz olyan égitestekben, amelyek nagy csillagok összerokadásakor születnek, és amelyekben az anyag oly nagy sűrűségűre préselődik össze, hogy gravitációs ereje elegendő még a fény sugarak fekete lyukban tartásához is.

Az általunk ismert fizikai anyag ehhez képest ritka és magasan fejlett. Habár a finomabb síkokhoz mérten ez az anyag még mindig sűrű és nehéz, mégis hosszú fejlődési folyamatot tudhat maga mögött. Testünk egy része is csillagok magjából származik, ahol fejlődésének korábbi fázisait töltötte. Így hát szó szerint igaz, ha azt mondjuk, hogy csillagorból születünk.

A tudatos létformákat létrehozó hullám

Miközben az első Élethullám még az anyag előkészítését végzi, a Szentháromság Fiú személye által megszemélyesített második Élethullám is elkezd hatni. A Logosz a második Élethullámok folyamatos sorozatát indítja útnak, aminek következtében bármely időpontban nagyszámú ilyen hullám van jelen az univerzumban. Ha ez nem így lenne, az életnek egyszerre csak egyetlen birodalma létezne.

Az első hullámhoz hasonlóan a második is végigjárja az utat a legmagasabbtól a mélypontig, és onnan vissza elindulása szintjére. Utjának alászálló szakaszán olyan

készségeket ébreszt fel az anyagban, melyek képessé teszik azt válaszadásra az intuíció, gondolatok, vágyak, érzetek, stb. világából érkező ingerekre. Ennek a folyamatnak a legelső pontján az anyagot meglelkesítő élet involúciós útja véget ér, és megkezdődik felemelkedése, evolúciója. A teljes fejlődési pálya involúciós felében az Élethullám az anyagot úgy hatja át, hogy közben nem ad formákat neki, ezért ezt „elementális életnek” nevezik.

Amikor azonban a fizikai sík ásványi létformájában (amit mellesleg a köznyelv „élettelen anyagnak” nevez) elérkezik az alsó fordulóponthoz és – tudatosság tekintetében – elindul felfelé, már elkezd formákat építeni az anyagból. E felfelé vezető út feladata felépíteni ásványi, növényi, állati szerveződések, így szolgálva az az egyre összetettebbé váló formákon keresztül a bennük fejlődő élet törekvését a kiteljesedésre. Ezek a formák egyre jobban képesek válaszolni az őket körülvevő világ ingereire, ezzel arányban növelve tudatosságuk szintjét. Végül aztán elérik azt a tartományt, ahol már alkalmassá válnak arra, hogy a Szellem tudatosságának hordozójává válhassanak. Ennek kiteljesítése az evolúció célja.

A szellemi egység hulláma

Az első Élethullám étellel hatja át az anyagot, a második formákat épít ebből az anyagból – kanyonokat és hegyeket, tengeri moszatokat és tölgyfákat, férgek és bálnákat – melyek válaszolni tudnak az őket érő külső hatásokra. A keresztény Szentháromság első személye által megtestesített harmadik Élethullám összekapcsolja a második Élethullám legmagasabb fejlettséget elért formáit az isteni Élet öröklétű szikráival, a fejlődő tudat elemi egységeivel, egyedi „monádokkal”.

A *monád* szó görög eredetű, nagyjából „egység”-nek fordítható le. A teozófiában ezt a kifejezést az örökéletű szellemi Énre értjük, amely önálló, elkülönült fejlődését a harmadik Élethullámon keresztül kezdi meg, és amely sorozatos inkarnációkon keresztül fokozatosan kibontakoztatja a benne rejlő valamennyi képességet. Úgy írják le, mint az isteni élet egy szikráját, amelyet a legfinomabb anyagból álló hártya határol, és tesz egyedi egységgé. Ez a hártya azonban – bár elkülöníti a monádot környezetétől, de – semmilyen akadályt nem jelent az isteni élet többi, hasonlóképpen egyedivé tett monádjaival folytatott kommunikáció útjában.

A monád tehát tudatosság és az őt körülvevő filmszerű anyag együttese, azonban kezdetben a monád semmilyen tudatossággal nem rendelkezik. Úgy is mondhatnánk, hogy nem más, mint megkülönböztetések nélküli, mindent magában foglaló szellemi lehetőségek tárháza. Innen kezdi meg mérhetetlen korszakokon át tartó vándorútját, melynek során lehetőségeiből képességeket fejleszt ki, hogy az „alsóbb” világokban az anyag által rákényszerített korlátozások és állandó külső behatások segítségével végül mint egyéniesült, tapasztalatokban gazdag, tudatosságban óriási mértékben kiteljesedett lényé váljon.

A monád az öntudat legfelső, szellemi régiójának egysége, az ember valódi, szellemi Énje. A létezés „legfelső” vagy „legbelső” állapotában a monád tényleg Egy (a többivel) – maga az Egység. Ám ahogy a harmadik Élethullámmal alámerül, magára ölti a második Élethullám által kifejlesztett formákat. Minél „mélyebbre” száll, annál több részre aprózódik, és úgy tűnik, hogy jobban azonosítja magát az átmenetileg felöltött formákkal. A szétaprózódás azonban csak látszólagos, hiszen a monád, azaz

maga az Egység nem darabolható fel vagy osztható meg. Mégis engedi magát megtéveszteni az őt körülvevő világ illúziójával, és azonosítja magát az élet anyag által korlátozott formáival.

Az eredeti monád (a „megkülönböztetések nélküli, mindent magában foglaló szellemi lehetőségek tárháza”) tehát többé-kevésbé szorosan összeforr a második Élethullám fejlődő formáival. Az ásványi birodalomnak egyetlen, őt meglelkesítő monádjá van. A növényi birodalomban ez „szétbomlik” több különbözőképpen működő egységre, melyek mindegyike óriási számú formát lelkesít meg, így úgy tűnik, hogy nagyszámú monád létezik, míg az ásványi birodalomban csak egy volt. Az állati birodalomban még tovább „osztódik” tudatosságában, mígnem a tudatosság egy-egy ilyen fókusza (vagy ahogy mi nevezzük, egy monád) végül már csak kisszámú állati testben fejeződik ki. Végre – az egyéniesülésnek nevezett esemény bekövetkeztekor - a monád elérkezik pályájának mély- és fordulópontjához, az emberi birodalomhoz. Ennek eredményeként a monád öntudata a továbbiakban egyetlen reinkarnálódó egyéniséghez kapcsolódik.

Így van az, hogy az emberi lények a leginkább szétaprózódott, legjobban elkülönült lényei az univerzumnak, és egyben legjobban tudatában is vannak saját elkülönültségüknek. Ugyancsak öbennük következik be a harmadik Élethullám nagy fordulópontja, mert az emberré válás pillanatával megkezdődik a felemelkedés folyamata, mely elvezet minden élő teremtmény egységének felismeréséhez. Az így elért egységtudat azonban nagyon különböző lesz attól, ahonnan az egész folyamat elindult, hiszen bár az egyes monádok tökéletesen tudatában vannak saját egyéni létezésüknek, mégis tisztában vannak azzal, hogy alapvetően mindannyian egyek. Így fejlődünk az öntudatlan egységből a tudatos sokszorozódáson, szétaprózódáson át vissza a kiinduláshoz, de immár a tudatos egység állapotába.

Az emberi birodalomban elérendő szellemi monádot gyakran úgy írják le, mint olyat, ami - miközben a formák az alsóbb (ásványi, növényi, állati) birodalmakban fejlődnek, a maga „magas” síkján várakozik, hogy a formák a befogadására alkalmassá váljanak. Úgy képzelik el, hogy a hosszú korszakok során mintegy „keltetőgépként” „kikölti” az életet ezekben a formákban, erősítve és áthatva ezt az életet a kiteljesedésre és terjeszkedésre készítő vággyal. Ennek eredményeként az élet úgy formálja az anyagot, hogy az egyre érzékenyebb és igényeihez egyre jobban illeszkedő formákat eredményezzen. Ez az „élni akarás” figyelhető meg a természet minden régiójában.

Úgy is elképzelhetjük a monádot, mint egy óriási fényáradatot, amely különféle, sok-sok réssel szabdalta akadályokon áthaladva egyre kisebb fénypázmákra oszlik. Minden ilyen rés túlsó oldalán a fénysugár keskenyebb, mint a forrás oldalon. És bár csak egy fényforrás van, de az útjába kerülő akadályok azt a látszatot keltik, hogy sok különböző forrásról van szó. Pedig mind ugyanabból ered és ugyanolyan jellemzőkkel bír.

Amikor a második Élethullám által kialakított formák elég fejlettekké válnak ahhoz, hogy az emberi öntudat hordozói legyenek, a monád mintegy villanásszerűen birtokba veszi a megfelelő mentális formát. A lefelé nyúló monád összeér az evolúciója során felfelé törekvő-növekvő, kibontakozó mentális (elme) anyaggal, egyesül vele, megtermékenyíti azt, és egyesülésük pillanatában létrejön a „kauzális test”. Ez az emberi tudat valódi hordozója (ezt a 4. fejezetben már tárgyaltuk).

A teozófiai írásokban az emberi tudatot hordozó kauzális testet néha Egónak is írják. Ám az *ego* szónak a korunk pszichológiájában és köznyelvében egészen más jelentése

van, ezért mi inkább az „egyéniség” vagy „reinkarnálódó én” kifejezést alkalmazzuk. Ez az egyéniség a monád tükröződése, hasonlóan ahhoz, amint a személyiség is az egyéniség tükröződése. Az emberi tudat „legfelső” szintjétől a „legalsóig” töretlen a kapcsolat.

Egyéniesülés és a csoportlélek

Néha megkérdezzük, hogy vajon tényleg „az állati birodalomból emelkedtünk-e ki.” Az eddig elmondottakból ki kellett derülnie, hogy nem lehet egyértelmű igen vagy nem választ adni erre a kérdésre. Mert miközben az élet által használt formák a természet „alsóbb” birodalmaiból a „magasabbak” felé haladnak, a mi emberi öntudatunk az isteni tudat fejlődésének útját járja, és akár úgy is lehet rá tekinteni, mint ami „leereszkedik” a számára készült formák világába. A használt formák az ásványi, növényi és állati birodalmakból emelkedtek fel, egyéniségünk tudata pedig a monádi tudat kivételése, és a kauzális test kialakulásával született meg.

A harmadik Élethullámot úgy képzelhetjük el, mint egy forgószelet által keltett víztölcsért, amelyet néha nagy víztömegek fölött láthatunk kialakulni. Gyorsan forgó, levegő, víz és felhő keverékéből álló tölcser alakú képződmény, melyben a tölcser egy magasban levő hatalmas felhőből indul ki, és magába szívja a tomboló szél által az óceán vagy tó felszínéről felragadott párát és vízpermetet. A felszínről felszívott vízpermet jelképezi a fejlődő mentális formáktól elkülönülő kauzális test anyagát. A felhő a monád a maga síkján, az alulról származó víz, a fentről származó felhő és a szél együttese által alkotott forgó tölcser pedig megfelel az egyéniségnek, avagy a kauzális testbe öltözött monádnak.

A víztölcsérhez hasonlóan az egyéniség is a felfelé nyúló alacsonyabb létforma és az erre válaszként lefelé nyúló isteni élet együttes törekvéseként jön létre. Az egyéniesülés folyamatának eredményeként egy elkülönült, ismétlődően testet öltő egyed születik meg, és ennek megtörténte döntő átmenetet jelent a fejlődésben az állatvilág viszonylag egyszerű, több egyedben működő tudatosságától a teljes öntudatosság és az egyéniség és emberi szellem kialakulása felé. És bár az így megszületett emberi szellem soha többé nem eshet vissza az állatvilágba, még mérhetetlenül hosszú út választja el a végső rendeltetésének, a teljes felszabadulásnak elérésétől.

Az állatvilág „csoport lelkeiről” azt tartják, hogy bármely időben több-kevesebb számú, ugyanolyan fajtájú állati testben fejeződnek ki. Az állati testekben szerzett tapasztalat az egyed pusztulásával visszatér a csoport lélekbe, és megoszlik minden olyan ezt követően születő egyedben, ami ebből a csoport lélekből kapja az életet.

A folyamatot jól szemléltethetjük egy vödör tiszta vízzel. A vizet eloszthatjuk bizonyos számú pohárba, amelyekbe különféle színű festékek cseppecskéi kerülhetnek. Mikor valamennyi pohárból a vizet visszaöntjük a vödörbe, az egyes poharakba cseppentett festékek mind összekeverednek a vödörben. Ha ezután a vödör tartalmát ismét poharakba töltjük, a korábbi merítéskor a poharakba juttatott festékanyagokból egy kis rész most valamennyi pohárban megtalálható lesz. Ha a folyamatot – hasonló, csak kissé eltérő árnyalatú színezékekkel – sokszor ismétljük, az alkalmazott színek egyre erősebben jelennek meg majd a vödörben.

Ehhez nagyon hasonló módon, az ismétlődő tapasztalat felgyülemlik az állati csoportlélekben, és öröklött ösztönként jut kifejezésre a belőle születő egyedekben. Így tudja a kotlóstyúk által kiköltött kiskacsa is, hogy a víz az ő életének természetes környezete, és ezért tudja a mesterséges körülmények között kikeltett madár is azt, hogy kell fészket építeni magának, pedig még csak nem is láthatott egyet sem. Az állatok fizikailag elkülönült lények, ám a magasabb síkokon egyazon csoport tagjai szoros kapcsolatban állnak egymással - sőt valójában egyek. Rupert Sheldrake biológus kidolgozta a „morfogenetikus mezők” elméletét, amely szerint egy fajhoz tartozó állatok megosztják egymás közt a tudást, amit az egyes egyedek megszereznek. Ez tulajdonképpen a csoport lélek működésének egy másik megfogalmazása.

Az állatvilág alacsonyabb szintű létformái (pl. a férgek) esetében egy csoport lélek egy időben óriási számú egyedben ölt testet. A magasabb rendű formáknál, mint amilyenek a méhek, egy csoport lélek már kisebb számú egyedben működik (esetleg egyetlen méh-családban). A még magasabb fejlettségű formák (pl. elefántok) körében egy csoport lélek mindössze néhány egyedben ölt testet. Lassan, de biztosan így közeledik az állati csoportlélek az egyéniesülés felé.

Az emberi evolúció

Az evolúció működése az alacsonyabb fejlettségű birodalmakból az emberré válás felé öntudatlan, önműködő, és így rendkívül lassú. Amint azonban az emberi szintet eléri, az egyéniség haladásának ügye már az illető emberen múlik. Kezdetben még ekkor is lassú lehet, mivel az újonnan megszületett öntudatosság még gyenge és a monád még nem tanulta meg tudathordozóit irányítani. De amint az egyéni tudatosság az inkarnációk (meg a közbülső nyugalmi és tapasztalat-feldolgozási időszakok) sorozatában kiteljesedik, a haladás sebessége fokozatosan felgyorsul.

Ezért az emberi birodalomhoz csatlakozás hatalmas előrelépést jelent az evolúcióval kapcsolatos felelősség terén is. Az egyéniség fokozatosan kapaszkodik felfelé, lassan és fáradságosan, lépésről lépésre, egyik leckét a másik után megtanulva az élet iskolájában. A vágy kielégítésére derengeni kezd az értelem fénye, amit fokozatosan erősít a vágyak kielégítésének emlékezete. Lassanként megtanuljuk, hogy természeti törvények által kormányzott világban élünk, és ha e törvények szellemében cselekszünk, akkor gyönyörben van részünk, míg ha figyelmen kívül hagyjuk azokat, akkor fájdalom az eredmény. Bizonyos korokban Nagy Tanítók (akik olyan messze előttünk járnak, mint amilyen messze mi vagyunk a magasabb fejlettségű állatoktól) jönnek közénk azért, hogy segítsenek megkülönböztetni a jót a rossztól, vagyis attól, ami az élet fejlődésének irányában hat, attól ami ellenszegül annak. Ennek egy részeként ismertetik meg velünk az általunk teozófiának elnevezett Bölcsesség Tradíció alapvető elveit.

Azt tartják, az emberi lények evolúciójának módja az, hogy lehetőséget kapnak tapasztalatok gyűjtésére különféle kulturális és genetikai, faji körülmények és adottságok között. Ezeket a – részben genetikai, részben kulturális tekintetben - változatos csoportokat a teozófiai irodalomban „gyökérfajokként” és „alfajokként” tartják számon. Ezek adnak módot arra, hogy kifejlesszünk olyan tulajdonságokat, amikre szükségünk lesz a bennünk rejlő lehetőségek teljes körű kibontakoztatásához, hiszen a kulturális és genetikai körülmények különféle változatai olyan

tapasztalatokat adhatnak, amelyek megtanulandó leckék. Ezek a „gyökérfajok” és „alfajok” nem a mai köznapi értelemben vett fajok, inkább korszakokat felölelő fejlődésünk történetének fejezeteit kell látni bennük. Amit mi köznapi értelemben fajoknak nevezünk, csupán csekély mértékű fizikai és kulturális különbségekre, sajátosságokra utalnak az emberi fajban. A „gyökérfajok” és „alfajok” azonban alapvető különbségeket jelenítenek meg az emberi történelem genetikai, biológiai és társadalmi vonatkozásaiban.

Ám még a fajunkon belül meglevő kisebb kulturális eltérések is jó iskolát jelentenek számunkra. Sok ilyen „fajba” születünk azért, hogy ott a különféle testek és eltérő környezet nyújtotta körülmények között megtanuljunk bizonyos leckéket. Minden nemzet és minden kultúra tartogat különleges leckéket azok számára, akik oda születnek, amellett hogy hozzájárul a civilizáció egészének gazdagságához. Az ókori Görögország adta például világunknak üzenetét a szépségről és logikáról. Rómáé a törvényről és a szervezettségről szól. Kína a harmóniát tette hozzá ehhez, India az egységet a sokféleségben, és így tovább.

Az egyéniség különböző kultúrákban testet öltése hasonló ahhoz, ahogy egy hallgató az egyetemen a soron következő szemeszterre tárgyakat választ magának. Egyszer női testet ölt magára, hogy megtanulja azokat a leckéket, amiket a női lét kínál, másszor férfi testet, hogy megismerje azokat, amiket csak férfiként tapasztalhat meg. Mindkét nemhez tartozó sok testben, sok kultúrában eltöltött életre van szükségünk, mielőtt a végső célként kitűzött teljességet elérhetjük. Az élet megértéséhez meg kell tapasztalnunk azt minden vonatkozásában és változatában.

„Mi az élet célja?” Erre a kérdésre azt a választ adhatjuk, hogy az élet célja számtalan öntudatos szellem kifejlődésének elérése, akik az univerzum kezdetekor még nem voltak tudatos szellemek, és akik egyaránt felismerik saját egyéniségüket és alapvető egységüket a többivel. A választ a következő mondás is jól összefoglalja: „Isten alszik az ásványban, álmodik a növényben, felébred az állatban, öntudatra teszt szert az emberben, és mindenség-tudatra ébred a Krisztusban, avagy valamennyi lény Magasabb Énjében.” Az élet célja az, hogy felfedezzük, kik vagyunk, hogy ismerjük meg magunkat, és megismerjük magunkat, mint az EGYség kifejeződését.

A témához ajánlott, magyar nyelven olvasható írások:

Annie Besant: [A tudat kibontakozása](#)

A. E. Powell: [Az élet fejlődése a Naprendszerben](#)

GONDOLATÉBRESZTŐ KÉRDÉSEK

1. Gondolja, hogy véletlenek vagy természeti törvények kormányozzák az univerzumot? Milyen bizonyítékokat tud mondani a véleménye alátámasztására?
2. Mi az élet célja a teozófia felfogása szerint? Lát bármilyen más lehetőséget, mint az élet célját?
3. Mi az a két fontos vonatkozás, amikbe a teozófia evolúcióról vallott felfogása eltér a természettudományétól?

4. Magyarozza el, mit jelent a teozofia által használt involúció és evolúció kifejezés!
5. Milyen értelemben halad párhuzamosan az élet és a formák evolúciója? Milyen bizonyítékot tud mondani arra, hogy az elmére vagy tudatra ugyanúgy érvényes az evolúció, mint az anyagra és a formákra?
6. Mit értünk a három Élethullámon (amikor ugyancsak neveznek Kiáradásoknak vagy Lélegzeteknek)? Melyik mivel járul hozzá a fejlődéshez?
7. Az emberi lény az állatvilágból emelkedett ki? Magyarozza meg válaszát!
8. Mi a teozofia álláspontja az egyéniesülés és csoportlélek témájában?
9. Adjon magyarázatot az örökletes ösztönök létére, azaz olyan dolgokra, amit a nélkül tudunk, hogy tanultuk volna!
10. Lát valami tervet az emberi fejlődésben? Ha igen, milyennek látja?
11. Milyen értéke lehet ezeknek az ismereteknek a mindennapi élet során?

11. CIVILIZÁCIÓK FELEMELKEDÉSE ÉS BUKÁSA

Az emberi fejlődés, ahogy a teozófia bemutatja, nem csak az okok következménye, hanem egyben a kozmikus terv megvalósítása is. A fejlődés célja magában foglalja egy terv megvalósítását olyan időskálán, ami még hatalmasabb, mint a csillagászoké – olyan időskálán, ami már több milliárd éve tart, és még milliárd évekbe fog telni, mire a végéhez ér.

A civilizációk felemelkedése és bukása, amit a történészek és antropológusok jól dokumentáltak, része a nagy tervnek. Kultúrák jönnek és mennek, mindegyik a fejlődés sajátos mezejét biztosítja az egyének számára, akik testet öltenek bennük, és mindegyik hozzájárul a maga sajátos adományával az emberiség egészének fejlődéséhez.

Tudósok sokasága írt a történelem különböző emberi társadalmainak kiválóságairól vagy közös jellemzőiről. A 18. századi történész, Edward Gibbon írta „A Római Birodalom hanyatlása és bukása” (1776-88) c. művet, amelyben felvázolta a nagy és tekintélyes állam végét. A kortárs amerikai történész, David Hackett Fischer írt az amerikai angol gyarmatosítókról és az őket követő kulturális hatásokról az „Albion magja: négy angol népszokás Amerikában” (1989) címmel. Mindezek a munkák egyes társadalmakra összpontosítottak, de a brit történész, Arnold J. Toynbee tizenkét kötetes könyvet írt „Történelmi tanulmányok” címmel (1934-39), amelyben a magas kultúrák fejlődését követte nyomon szerte a világban. Ebben a műben megpróbálta a környezeti kihívások kombinációiként és az azokra adott sikeres válaszként azonosítani a sikeres fejlődésük mögött rejlő okokat. Toynbee tanulmánya a történelmi időkben létező kultúrákra korlátozódott, de ugyanilyen típusú fejlődés létezett, amióta emberi lényként emberi közösségekben élünk.

A hét evolúciós fázis

A teozófia szerint a fejlődési terv természetét tekintve hét szakaszból áll. Az emberiség fejlődésében ezen a földön hét nagy evolúciós fázis van, amelyekben hét embertípus vagy „gyökérfaj” jelenik meg, és ölt magára tudathordozó eszközöket a fejlődés érdekében. A „faj” kifejezést ebben a szövegkörnyezetben nem szabad összekeverni a köznapi értelemben vett fogalommal, amely a bőrszín és más, különféle fizikai jellemzőket érti rajta. A „gyökérfaj” teozófiai fogalma magát a tudatot tartalmazza, és nem a testforma vagy a bőrszín a meghatározó tényező. A különböző etnikai csoportok embertömege képezi a Földön jelenleg fejlődő gyökérfajt. Mind a hét típus speciális módon járul hozzá az emberiség fejlődése végső céljának megvalósulásához.

Azt mondják, a fejlődés hét szakaszból álló tervében mind a hét gyökérfajnak hét változata vagy fokozata van, amiket „alfajoknak” nevezünk. Minden alfajnak az alapvető jellegzetessége abból a gyökérfajból ered, amelyikhez tartozik, de van néhány rá jellemző tendencia vagy minőség. Az alfajok ismét kisebb osztályokra oszlanak, amelyeket „ágfajoknak” nevezünk.

Az ismerős hasonlatot használva minden gyökérfaj egy iskolát jelképez, amelyben a leckék bizonyos fő csoportjait kell elsajátítani, az alfajok tagozatokat (alsó, felső, közép- és főiskola) jelentenek, az ágfajok pedig osztályokat a tagozatokon belül. A

részvétel ezekben az iskolákban, az osztályokon és tagozatokon keresztül kötelező. Minden iskola a tudat sajátságos aspektusának fejlődésére összpontosít, hogy teljesítse a hét különböző szintet különféle megközelítésekből.

Mint ahogy van egy bizonyos összefoglalás, amikor átlépünk az egyik tagozatról a másikra, és egy korábbi iskolából egy későbbibe, ugyanígy van ez a kozmikus folyamat esetén is. Mindegyik iskolának vagy gyökérfajnak össze kell foglalnia az összes korábbi tanulmányokat, és el kell kezdenie az új aspektusra összpontosítani, és egy még későbbi szint halvány sejtései kezdenek megjelenni. Nem mondhatjuk, hogy az egyik iskola kiválóbb, a másik meg gyengébb – mind nélkülözhetetlen, ha ki akarjuk járni a fejlődés iskoláját, és le akarjuk tenni a záróvizsgánkat. Az alsó tagozatra belépő gyermeknek megvan minden lehetősége, hogy majd egyetemi diplomát szerezzen. Ez utóbbi egyszerűen e lehetőség megvalósulása.

Minden gyökérfajhoz tartozik egy „kontinens”, ám ez nem egészen az, amit ma ezen a fogalmon értünk, hanem inkább a szárazföld eloszlása a földgolyón, vagy esetleg egyszerűen egy adott terület, ami egy gyökérfajhoz kapcsolódik.

Az első és második gyökérfaj

A teozófiai hagyományok azt tartják, hogy az emberi fejlődés öt nagy ciklusa vagy gyökérfaja jelent meg már eddig a múltban, és még kettőnek kell követnie a teljességhez. Az első két ciklus nem hagyott történelmi és geológiai nyomokat, mert nem volt olyan sűrű fizikai testük, mint amilyennel ma rendelkezünk, hanem azt a ma ismertnél finomabb fizikai anyagfajta alkotta. Létezésüket ezért nem lehet tudományosan dokumentálva bizonyítani, de az ezoterikus írások és a mítoszok említik ezeket. Amit a továbbiakban most elmondunk róluk, irodalmi alkotásokból és mitológiaiakból vett leírásokon alapul. Hogy mennyi ezen leírásokban a szó szerint értendő tény és mennyi a metafora meg szimbólum, mindenki döntse el maga. Nem annyira a részletek, inkább az általános elv az, ami fontos.

Azt mondják, az első gyökérfaj a földtörténeti eocén korban, kb. 55 millió évvel ezelőtt virágzott. Az eme éterikus fajban összpontosult tudat megjelenési módja az érzékelés vagy észlelés legkezdetlegesebb szintje volt. Az eocén korszak a nagy klimatikus változások kora volt, vulkánkitörések, áradások, forróság és hideg, és ezek számtalan olyan hatást biztosítottak, amik szükségszerűen az érzékelés fejlődését eredményezték. Az első gyökérfaj – mivel nem volt sűrű teste – nem nélküli volt, és bimbózásnak nevezett folyamat útján szaporodott, ami némiképp hasonlított a sejtek osztódásához.

A második gyökérfaj - az ezoterikus hagyomány szerint – az oligocén korszak idején létezett, kb. 34 millió évvel ezelőtt. Ez az időszak az eocén kor heves földfelszíni változásait követően a földet beborító buja növényzet korszaka volt. A tudat szempontjából ez a faj a tevékenységre koncentrált, nekilátott, hogy testeiből olyan önmagát aktívan kifejező tudathordozókat formáljon, amelyekkel hatni tud környezetére. Ezt a fajt adrogünnek mondják, mivel testében egyesítette a férfi és a női jellegzetességeket, és „izzadásnak” nevezett módszerrel szaporodott.

A harmadik és negyedik gyökérfaj

A harmadik gyökérfaj éterikusként kezdődött, de fejlődési folyamata során teljesen fizikaivá vált. E fajt lemúriainak nevezték a feltételezett Lemúria kontinens után, amely elnevezést a 19. században javasolták, amely bizonyos növények és állatok – mint például a lemúr majmok – elterjedtségéből következtetve Madagaszkár és Indonézia között létezett.

A harmadik gyökérfaj fejlődése során kb. 18 millió évvel ezelőtt az emberi testek teljesen fizikaivá váltak, és ekkor megtörtént a nemek szétválása. A harmadik gyökérfaj fejlődési célja az érzelmek kifejlesztése volt. Ösztönszerű életet élt, eleinte kezdetleges, fejletlen elmével. Majd az elme fogékonyra vált és szerkezetet kapott, de még mindig viszonylag tétlen volt.

A rendszerező elme és ennek következtében a nyelv valódi fejlődése a negyedik gyökérfajban kezdődött meg, amit a teozófiai irodalomban atlantiszinak hívnak, a legendás kontinens, Atlantisz nyomán. A faj a késő pliocén és korai pleisztocén korban vált uralkodóvá, valamikor a 3 és 1 millió évvel ezelőtti időszakban. Az atlantisziak mágia felhasználásával rendkívül magas szintvonalú anyagi civilizációt építettek ki. Sajnos azonban az előkelő körökben a gonoszság olyan szintet és elterjedtséget ért el, ami már azzal a súlyos veszéllyel fenyegetett, hogy teljesen megakasztja a kozmikus terv haladását.

Ez után nagy világcatastrófák sorozata következett. Atlantisz kontinense hatalmas megrázkódtatások sorozatát szenvedte el, és végül eltűnt roppant szökőár hullámokat keltve, amik végigsöpörtek a föld alacsonyabb területein, hátrahagyva a hatalmas és pusztító özönvíz mitikus történetét. Sok millióan megmenekültek, és otthont leltek más partokon. De még sokkal több millióan elpusztultak.

Az ötödik gyökérfaj az Atlantiszi katasztrófa elől elmenekülőkként kezdődött, akik kb. Kr. e. 75,000-ben vándoroltak Közép-Ázsiába, és civilizációja mostanra uralkodóvá vált a Földön. Ezt a fejlődési fázist „árjának” hívja a régebbi irodalom, amely a kifejezést a 19. századi nyelvészeti szakkifejezésből vette át, ám ezt mára általánosan az „indoeurópai” kifejezés váltotta fel. Az „árja” szanszkrit szó, „nemes embereket” jelent, India korai hindu telepesei használták önmagukra. A kifejezés náci általi használata az 1930-as években a régi tudományos megnevezés kiforgatása volt, ennek használatával mostanra szinte teljesen felhagytunk.

A jelenlegi ötödik gyökérfajt még mindig mélyen áthatja az atlantiszi öntudat. Az oly sokáig uralkodó anyagelvű felfogás még csak kicsit távolodott el attól a szinttől, ami végül kozmikus eredetű romlásba döntötte a megelőző gyökérfajt. Az értelem önelégültsége, erkölcsi és emberi értékek iránti közömbösség – olyan jellegzetességek ezek, melyekről nagyon is nyilvánvaló, hogy átkerültek a jelenkori világ tudatosságába is.

Az ötödik és a jövőbeli gyökérfajok

Ennek az áttekintésnek némely részlete a harmadiktól az ötödik gyökérfajig nincs összhangban azzal, amit az evolúciós biológusok és antropológusok mondanak fajunk északkelet-afrikai eredetéről és elterjedéséről. Különösen az időtartomány sokkal nagyobb az ezoterikus megközelítésben, mint a tudományosan, és az emberiség

eredetének színhelye szintén különbözik. Azonban valószínű, hogy bizonyos mértékig az ezoterikus és a tudományos megközelítés valójában különböző dolgokra vonatkozik. Az is lehetséges, hogy az ezoterikus megközelítés némely esetben inkább szimbolikus, mint történelmileg szó szerinti értendő, a tudományos megközelítés pedig az új bizonyítékok felfedezésével vagy a régi bizonyítékok újra értelmezésével együtt változik. Hány tudomány mondja ezt: „itt a bizonyíték, megtaláltuk, és azt gondoljuk, hogy annak a ténynek ez a legjobb magyarázata.” Az ezoterikus megközelítés pedig ezt mondja: „itt vannak a leírások, amik legendák, szentírások és mítoszok formájában maradtak ránk, ezeket az értelmezéseket tesszük azokhoz a leírásokhoz, ezek pedig azok a megfigyelések, amiket a tisztánlátók tettek hozzá a témához”. Ahogyan az 1. fejezetben megállapítottuk, a különféle feltételezések és módszerek különböző eredményeket hoznak létre, és mindegyik érvényes lehet, jöllehet különböző módon.

Ha ezoterikus szemszögből megvizsgáljuk örökségünket, az emberi evolúció ösvényén haladva e pillanatban rendkívül fontos helyen látjuk magunkat. Az ötödik gyökérfaj most az uralkodó a világon, és magában foglalja ezen a bolygón az emberek többségét, bármilyen „alfaj”-hoz is soroljuk őket. A mi ötödik gyökérfajunk elvégzendő feladata a közösségi érzést fejleszteni az elme szintetizáló minőségének segítségével, vagy ahogy gyakran hívják: a magasabb elmével. Az ötödik gyökérfaj jelenlegi ötödik alfajában csiszolgatjuk az elmének ezt a minőségét, és előre sejtjük a következő képességet, az intuíciót. Ez a jelenlegi gyökérfajunk hatodik alfajában fogja megkezdeni az elme megvilágosítását, hogy majd később, a hatodik gyökérfajban fejlődjön ki teljesen.

A hatodik gyökérfaj meg fogja ismételni mindazt, ami korábban már előtte végbement, és teljesen ki fogja fejleszteni az intuíció (buddhi) képességét. Emellett már előre vetíti majd a spirituális akarat képességét, amelynek kifejlődése a hetedik gyökérfaj evolúciós célja lesz. A fejlődés nem ugrás egyik fajból a másikba; az előrehaladás folyamatos és sok átfedést tartalmaz. Számunkra úgy tűnik, hogy elképzelhetetlenül lassú és türelmes, de a terv végrehajtása biztosan halad az útján. Célja az egy világ, egység a testvériségben, amit szellemi tudás hat át.

A témához ajánlott, magyar nyelven olvasható írások:

H.P. Blavatsky: [Titkos Tanítás](#) (II. kötet, I. rész, Antropogenezis)

C. W. Leadbeater, Annie Besant: [Az emberiség múltja, jelene és jövője](#)

A. E. Powell: [Az élet fejlődése a Naprendszerben \(a XXXI. fejezettől\)](#)

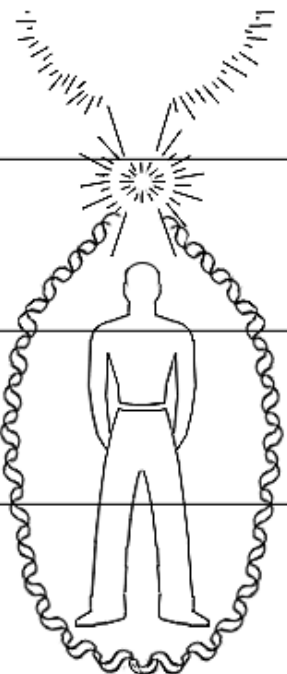
Scott-Elliot: Atlantisz és Lemúria legendája (Édesvíz kiadó, 2004.)

GONDOLATÉBRESZTŐ KÉRDÉSEK

1. Hogyan szolgálják az evolúció célját a teozófia által leírt gyökérfajok?
2. Miért nem találták nyomát ásatások során az első és második gyökérfajok embereinek?

3. Írja le a harmadik, lemúriai gyökérfaj jellegzetességeit!
4. Írja le a jellemzőit, de még inkább a fejlődési útját az atlantiszi gyökérfajnak.
5. Miért lényeges tudatában lennünk, hogy a mai kor embere végigjárta a valamennyi megelőző gyökérfajon átvezető utat?
6. Teozófiai nézőpontból miért fontos, hogy kerüljük az emberi tulajdonságokkal kapcsolatos általánosításokat egy ember jelenlegi bőrszínére alapozva?
7. Az ebben a fejezetben leírt elvekből kiindulva vitassa meg az emberi evolúció folyamatát!
8. Mi az ötödik gyökérfaj fejlődésének fő vonulata? Tudna néhány példát mondani azokon túl, amiket ebben a fejezetben olvasott?

A HÉT SÍK LANTJA (hét alsík van mindegyikben)

Első Logosz (3. kiáradás)	ISTENI LOGOSZ	}	atomikus _____ _____ _____				
Második Logosz (2. kiáradás)	MONÁDIKUS "az Isteni Gyermeke"	}	atomikus _____ _____ _____				
Harmadik Logosz (1. kiáradás)	ATMIKUS akarat	}	atomikus _____ _____ _____				
	BUDDHIKUS a dolgok lényege	}	atomikus _____ _____ _____				
	MENTÁLIS gondolati anyagból létrejövő formák	}	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 50%; text-align: right; border-right: 1px solid black;">felső elme elvont gondolkodás</td> <td style="width: 50%; text-align: left;">atomikus</td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black;">alsó elme konkrét gondolkodás</td> <td>_____ _____ _____</td> </tr> </table>	felső elme elvont gondolkodás	atomikus	alsó elme konkrét gondolkodás	_____ _____ _____
	felső elme elvont gondolkodás	atomikus					
	alsó elme konkrét gondolkodás	_____ _____ _____					
ÉRZELMI érzelmi anyagból létrejövő formák	}	atomikus _____ _____ _____					
FIZIKAI a Teremtő Energia központja	}	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 50%; text-align: right; border-right: 1px solid black;">éterikus anyag</td> <td style="width: 50%; text-align: left;">atomikus szubatomi- kus szuperéterikus</td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black;">sűrű anyag</td> <td>éterikus gáz folyadék szilárd</td> </tr> </table>	éterikus anyag	atomikus szubatomi- kus szuperéterikus	sűrű anyag	éterikus gáz folyadék szilárd	
éterikus anyag	atomikus szubatomi- kus szuperéterikus						
sűrű anyag	éterikus gáz folyadék szilárd						

6. ábra: A kozmikus lant hét húrja - az anyag hét síkja

12. AZ ÓSI BÖLCSESSÉG A MINDENNAPI ÉLETBEN

A teozófia napi gyakorlat is, csakúgy, mint életelv. Nem pusztán réges-régi gondolatokról és elvont elméletekről van szó, hanem útmutatást ad a napi életvitelhez, egy tevékeny és gyümölcsöző élethez. A teozófia nem fogalmaz meg követelményeket vagy követendő előírásokat, hanem alapelvek rendszerét adja, melyet intuíciójára, lelkiismeretére és saját törekvéseire építve minden teozófusnak önmagára kell értelmeznie. Úgy tartják, hogy Buddha a halálos ágyán útmutatásként ezt mondta követőinek: „Kitartóan dolgozzatok önmagatok megváltásáért...” Ugyanez a teozófus hozzáállása is. A tanítások adnak útmutatást, de a gyakorlati alkalmazásuk már a mi felelősségünk.

A hit szabadsága

A Társulat három célkitűzése nem tesz említést a teozófiáról, mint olyanról, ám a teozófia az oka a Társulat létezésének. A teozófia azonban nem pusztán afféle elméletek összessége, amelyeket most tárgyalunk. Ennél még fontosabb a hozzáállás, amit közvetít, hogy megmutatja helyünket a világban, és az ebből következő életmódot. Blavatskyné „Kulcs a teozófiához” c. művében azt mondja: „Teozófus az, aki cselekszi a teozófiát”. A teozófia nem olyasmi, amiben hinni, hanem amit tenni kell – vagyis leginkább az, amit élni kell.

A Társulat tagjai a világ számos vallási irányzatához tartoznak – vagy egyikhez sem. A teozófia maga nem vallás, bár vallási alapjai vannak, amennyiben azokkal a kérdésekkel foglalkozik, melyek a dolgok végső értelmét és értékét keresik. A teozófia tanítása szerint a világ valamennyi jelenlegi vallása néhány alapvető igazságot tár elénk olyan formában, ami egy bizonyos népcsoportnak egy adott időszakban a legmegfelelőbb. De az elveknek egyetlen ilyen megjelenítése sem képes kifejezni az Igazságot annak teljességében.

A teozófia azt is állítja, hogy azok nyilvános (exoterikus) tanításai mellett minden vallásnak megvan a maga rejtett (ezoterikus) oldala is: a kereszténységben a gnosztikusok és más misztikus csoportok, a zsidó vallásban a kabbalisták, az iszlámnál a szufizmus, a hinduizmusban a Brahma Vydia avagy „Isteni Bölcsesség”, a buddhizmusban annak különféle ezoterikus iskolái, a régi pogány vallások misztériumai, és így tovább. Minden korban, minden kultúrában voltak olyan személyek, akik birtokában voltak a Bölcsesség Tradíciónak, megőrizték és tovább adták azt. És így jutott el az egészen mostanáig, hozzánk.

A Teozófia Társulat nem követeli meg dogmák elismerését. A Társulat egyetlen tagja sem köteles hinni egyetlen olyan eszmében sem, amit a teozófia tárgykörébe tartozónak neveznek. Ezek az elvek hozzáférhetőek. A tagokra tartozik, hogy megértik és alkalmazzák-e azokat saját egyéni ügyeikben. Természetesen a hit eme szabadsága nem azért van, mintha a teozófia valami zavarosan meghatározott rendszer lenne, vagy bármi, amire valaki rámondhatja, hogy az. Maradék-talan egyetértés és eszmei egység vonul végig a Társulat történetén az alapító H. P. Blavatsky és H. S. Olcott idejétől kezdve egészen napjainkig. Nagyszámú, a világgal és benne az emberiség helyével foglalkozó műben jutott ez már kifejezésre. Nincs ugyan teozófiai hitvallás, de létezik teozófiai világgép.

Mit mond a teozófia a születésszabályozásról, abortuszról, halálbüntetésről, háborúról, homoszexualitásról, eutanáziáról és hasonló, a ma emberét élénken foglalkoztató kérdésekről? A teozófiai világgépnek kihatása, következménye van korunk valamennyi erkölcsi és társadalmi kérdéshez való hozzáállására, de nem kényszerít valamely nézőpont elfogadására egyikben sem. Megadja a hátteret ezek megfontolásához, de nem írja elő, milyen álláspontra helyezkedjen az egyén. Akadnak teozófusok, akik néhány ilyen kérdést illetően végkövetkeztetésekre jutottak és ezeket nyilvánosságra is hozták, de más teozófusok nem kötelesek az ilyeneket elfogadni, bárki is adja őket elő. Ám teozófusokként kötelesek vagyunk a testvériség szellemében tiszteletben tartani mások jogát arra, hogy a miénktől eltérő nézeteket valljanak.

Hogy csak egy példát vegyünk a háború és a csatában gyilkolás témájáról: vannak teozófusok, akik pacifista nézeteket vallanak, míg mások magas vagy alacsonyabb rangú tagjai fegyveres szervezeteknek. Mindkettőjük álláspontja elfogadott a teozófiai elveknek a katonai szolgálatra és háború idejére érvényes lelkiismeretes mérlegelése alapján. Ugyanezen elvekből kiindulva ettől eltérő következtetések is lehetségesek - és születtek is ilyenek. Tiszteletben kell tartanunk mások jogát arra, hogy a miénktől eltérő következtetésekre jussanak, még akkor is, ha erős érzelmeket felkavaró kérdésekről van szó.

A teozófia, mint életelv

A Társulatnak nincsenek kötelező előírásai, amennyiben nem követel meg tagjaitól semmilyen meghatározott életstílust vagy tevékenységet. Csak azt várja el, hogy tagjai tartsák tiszteletben a testvériség eszméjét minden iránt, kezdve a Társulat más tagjaival. A testvériség elvéből következik a véleménykülönbségek tiszteletben tartása, valamint erőfeszítések annak érdekében, hogy másokat a megfelelő módon segítsünk.

Valamennyi tag számára javasolt, hogy rendszeresen bizonyos időt töltsön tanulmányokkal, melyek kitérnek az új igazságok befogadásához, némi időt szánjon meditációra, mely által eljut a tanulmányokkal megszerzett tudás alaposabb megértéséhez és azok valós, mélyebb értelméhez, továbbá szánjon időt szolgálatra is, melynek során alkalmazza, és mások javára fordítja a tanultakat. Tanulás, meditáció és szolgálat – ez az a három összetevő, ami - Blavatskyné szavaival - a „cselekvő teozófiát” adja.

A tagok személyes döntésétől függ, hogy követik-e ezt a javaslatot, és hogy miként oldják ezt meg. A tanulmányok módja lehet könyvek és folyóiratok olvasása, hangfelvételek meghallgatása vagy filmek megtekintése, előadások és vitafórumok látogatása, vagy szervezett oktatáson való részvétel. A meditáció lehet a kora reggeli órákban 10-15 percnyi csendes elmélyülésből, valamely eszme vagy mentális kép koncentrált figyelemmel végzett vizsgálatából, elalvás előtt a nap történéseinek áttekintéséből, vagy a napi cselekedetek szakadatlan tudatos állapotban történő végzéséből. A szolgálat állhat a hajléktalanok vagy haldoklók, a sérültek vagy hátrányos helyzetben levők segítségéből, a Társulat vagy annak valamely csoportja támogatásából, vagy a világ egészségének segítése céljából minden lényre békét és harmóniát kérő gondolatok küldéséből. A Társulat úgy tekint ezek mindegyikére, mint

bölcsebb, harmonikusabb, boldogabb és teljesebb élethez vezető útra. Minden tag egyéni döntése, hogy rálép-e az ilyen útra.

Egyéb életstílust érintő kérdések szintén egyéni döntés függvényei. Számos teozófus vegetáriánus, és nem visel szőrmét vagy olyan állatok bőréből készült tárgyakat, melyeket irhájuk miatt ölnek le. A vegetarianizmusra nem annyira saját egészségük védelme készíti őket (bár a vegetáriánus étrend általánosságban egészséges), mint az együttérzés és a törekvés hogy ne okozzanak szenvedést más lényeknek. Némelyek közülük lakto-vegetáriánusok, akik tejterméket és tojást fogyasztanak, de húst vagy más állati testből származó étet nem. Mások vegánok, akik mindenféle állati termék fogyasztását elutasítják (ám nekik nagyon kell ügyelniük az alapvető étrendi elemek arányának fenntartására).

A teozófusok legnagyobb része nem dohányzik. Sokan nem fogyasztanak alkoholt. A teozófia hagyománya erőteljesen ellenzi a drogok és gyógyszerek használatát - kivéve, ha gyógyítás céljából és orvosi előírásra történik az. A drogok és az alkohol eltorzítják az elme valóságérzékelő képességét, és nem javíthatjuk észlelő képességünket úgy, hogy eltorzítjuk azt. De minden embernek saját döntése az, hogy miként él, mert csakis megkülönböztető képességünk és választáshoz való jogunk gyakorlásán keresztül teljesíthetjük ki emberi mivoltunkat. Növekedni nem az által fogunk, ha vakon követjük valakinek az előírásait, hanem csakis akkor, ha az eldöntendő kérdéseket saját magunk gondoljuk át, és a lelkiismeretünk szerinti álláspontot fogadjuk el a számukra felkínálkozó lehetőségek közül.

Tény, hogy egyetlen lény sem élhet úgy, hogy nem okoz kárt más lényeknek. De az is tény, hogy tekintettel lehetünk arra, tetteink miként hatnak önmagunkra és másokra. A mi döntésünk lehet, hogy olyan életmódot válasszunk, amely elismeri minden életforma szentségét, és tiszteletben tartja mindenki más jogait – beleértve azt is, hogy különbözzenek tőlünk. Egy a New York-i Grace Templomban 1934-ben celebrált mise alkalmával a pap ezt mondta: „Krisztus kegyelmére könyörgök hozzátok, jusson eszetekbe, hogy talán tévedtek”. Ugyanez a hozzáállás némileg szemléletesebben jelenik meg egy XVII. századi angol puritán prédikátor szavaiban: „Krisztus szívére, esedezem hozzátok, hogy fontoljátok meg: lehet, hogy tévedtek!”

Hasznos dolog tudomásul venni saját esendőségünket. De esendőségünk tudása nem ment fel minket saját életünk vizsgálata és a saját cselekedeteinkkel kapcsolatos tudatos döntések felelőssége alól. Végkövetkeztetéseink lehetnek helytelenek, de a hozzájuk vezető út végigjárása akkor is helyes. És ha folyamatosan ezen az úton járunk, erőfeszítéseink eredményeként végül el fogunk jutni oda, hogy következtetéseink a helyzetnek megfelelők és helyesek legyenek.

Végül még annyit, hogy a választott életstílus általános irányultsága fontosabb, mint annak részletei. Az igazán teozófiai irányultságú életet átszövi a tanulás, a meditációval segített önmegismerés, a másoknak tett szolgálat, az emberek közötti harmónia elősegítésére tett erőfeszítések, és illő tisztelet minden életforma iránt - bármilyen köntöst is öltön az magára. A teozófusi élet lényegét nagyon jól kifejezik H. P. Blavatsky azon szavai, melyekre halála után bukkantak rá iratai között:

„Létezik egy út, mely meredek és rögös, veszélyekkel teli – de mégis egy út, amely egyesén az Univerzum szívébe vezet. Megmondhatom nektek, hogyan találjátok meg azokat, akik megmutatják a csak befelé nyíló titkos ajtót, amely a kezdő mögött örökre bezárul. Nincs olyan veszély, amelyet a rendíthetetlen bátorság ne tudna legyőzni. Nincs olyan próbatétel, amelyen a makulátlan tisztaság ne tudna túljutni. Nincs olyan nehézség, amelyen az erős értelem ne tudna felülkerekedni. Azokra, akik

mindezekén átjutottak, olyan jutalom vár, amit nem is lehet szavakkal kifejezni – erő és hatalom ahhoz, hogy megmentsek és áldást hozzanak az emberiségre. Azokra pedig, akiknek ez nem sikerül, jövőbeni életükben várhat a siker...”

A témához ajánlott, magyar nyelven olvasható írások:

Reicher László: [Gyakorlati teozófia](#)

GONDOLATÉBRESZTŐ KÉRDÉSEK

1. Miért döntő fontosságú és jellegzetes vonás a teozófiában a hit szabadsága?
2. Milyen „teozófiai életvitel” következik a Társulat három fő célkitűzéséből?
3. Egy régi görög mondás szerint „az átgondolatlan életet nem érdemes élni”. Miért olyan fontos tevékenység az önvizsgálat?
4. Tanulja meg kívülről H.P. Blavatsky „Létezik egy út...” kezdetű üzenetét! Milyen mondanivalót hordoz ez az ön számára?